Viața studențească

REVISTĂ A ASOCIAȚIILOR STUDENȚILOR DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Nr. 22 ● Miercuri 29 V 1968 ● 16 pagini ● 0,50 lei

„Să te odihnești de muncă prin muncă"

Întregul tineret al patriei să-și dăruiască forța brațelor pe șantierele de muncă voluntară patriotică, pe ogoare, la strîngerea recoltei. Iată chemarea entuziastă lansată recent de C.C. al U.T.C. La entuziasmul apelului, tinerii răspund cu entuziasm. Dintre sutele de participanți pe șantierul Agnita-Botorca am avut prilejul să-l cunosc pe tov. Alexandru Toșa — lector la Institutul pedagogic de 3 ani Tg. Mureș — care a evocat în fața studenților aspecte din încordata epopee a tinereții din acel an '48.

Cu același prilej Galea Aurel, secretar al comitetului U.T.C., ne-a prezentat cîteva secvențe de muncă patriotică prestată de studenții institutului.

Grigore Bîrsan, secretarul comitetului U.T.C. de la I.M.F., ne-a mărturisit că apelul C.C. al U.T.C. a avut un deosebit ecou în rîndul studenților de la care s-au primit peste o sută de cereri.

Așadar, însorita vară ne așteaptă cu tabere alpine sau marine, dar și cu șantiere la fel de efervescente ca și cele de acum două decenii. Ascultați cît de minunat sună aforismul lui George Enescu: „Să te odihnești de muncă prin muncă".

Silvia SIN

Contrapunct: o notă nouă într-o gamă bogată

Nu ne putem plînge de lipsa tinerelor talente muzicale. Conservatorul bucureștean prezintă cu regularitate recitaluri vocal-instrumentale la sediul său din Știrbei Vodă. Și dacă publicul (iarăși public!) în general nu se arată prea atent cu interpreții, lăsînd multe fotolii goale, cei ce urmăresc cu regularitate aceste manifestări au avut nu o dată revelații deosebite urmărind studenți — virtuozi ai instrumentelor lor. Așa a fost cazul și vineri 24 mai cînd am putut audia pe o remarcabilă bracistă, ADRIANA FILIP, care, deși foarte tînără (este studentă în anul II), reprezintă deja o promisiune conturată prin siguranța tehnicii, tonul cald, și un simț al frazării ce denotă o lăudabilă muzicalitate. O mențiune specială pentru Sonata op. 19 de Brahms, interpretată într-un mod entuziasmant.

Contratimp: „Mondialii" nu mai cîntă

Orchestra de muzică ușoară „Mondial" a studenților Institutului politehnic din București a fost desființată. Aceasta după ce obținuse locul I pe țară la festivalul studențesc de la Iași, după ce electrizase publicul într-un spectacol la Sala Palatului R.S.R. și după ce își cîștigase o binemeritată reputație artistică în rîndurile studenților și ale altor iubitori ai muzicii ușoare. Motivul desființării formației îl constituie slabele rezultate profesionale obținute în sesiunea de iarnă de studenții care o compun. O nedumerire: de ce nu s-au luat unele măsuri educative imediat după sesiune, și s-a așteptat pînă a obținut premiul la festival? La Politehnica bucureșteană există oare o preferință pentru contratimp?

PULS

Pe-al nostru steag e scris unire

Există o memorie a poporului mai puternică decît chiar litera scrisă a cărților de istorie. Istoria consemnează pe hîrtie ceea ce s-a petrecut, poporul își înscrie în sînge faptele pe care el însuși le face și le transmite urmașilor o dată cu viața.

Adunarea de la Blaj din 25 mai 1968, unde 40 000 de fii ai națiunii au repetat, la distanță de 120 de ani, pateticul mesaj al părinților lor, a fost încă o dovadă a perfectei continuități pe care dragostea de țară și de libertate și sentimentul de unire o au în sufletul popular. Pentru că nimic nu poate fi decît unirea în care cei 40 000 de țărani, de toate vîrstele și din toate satele Transilvaniei își alăturau glasurile ca să rostească adînc și solemn „jurăm" consfințind încă odată cuvintele lui Avram Iancu: „Jur că voi susține întotdeauna națiunea noastră română pe calea dreaptă și legitimă și o voi apăra cu toate puterile".

În cei 2 000 de ani de cînd locuim acest pămînt, cu toate vicisitudinile nici o singură clipă acest sentiment de unire organică nu a dispărut și nu a slăbit în intensitate. Imensul strigăt de la 1848 „Vrem să ne unim cu țara" fusese premers de domnia de fulger biruitor a lui Mihai Viteazul și urmat de actul definitiv din decembrie 1918.

Pe Cîmpia Libertății se alăturau sîmbătă, 25 mai 1968, sub steagul de 50 de ani al tribunilor din Lupșa, români, maghiari, germani, ascultînd glasul lui Avram Iancu: „Jur că pe aceste principii voi respecta toate națiunile poftind egală respectare de la dînsele, nu voi încerca să asupresc pe nimeni". Și români, maghiari, germani, răspundeau în cor, cu ecoul dus pînă departe: „jurăm". Și peste toți, peste steagurile roșii și tricolore, peste dansurile naționale și populare, se înălța puternic vechiul cîntec „Pe-al nostru steag e scris unire".

Doina COMAN

Desen de Radu VINCENZ

Plenara Consiliului U.A.S.R.

În ziua de 23 mai a.c. a avut loc Plenara Consiliului Uniunii Asociațiilor Studenților din Republica Socialistă România.

La lucrările plenarei au participat tovarășii Leonte Răutu, membru al Comitetului Executiv, secretar al C.C. al P.C.R., Ion Iliescu, membru al C.C. al P.C.R., prim-secretar al C.C. al U.T.C., ministru pentru problemele tineretului.

Au mai participat ca invitați activiști de partid, reprezentanți ai Ministerului Învățămîntului, cadre ale organizațiilor U.T.C. și ale asociațiilor studenților, redactori ai presei de tineret și studenți.

Pe baza informării prezentate de tovarășul Mircea Angelescu, președintele Consiliului U.A.S.R., plenara a dezbătut modul în care se aplică măsurile decurgînd din Hotărîrea C.C. al P.C.R. din 29 noiembrie — 1 decembrie 1967 și sarcinile ce revin U.A.S.R. din Directivele C.C. al P.C.R. privind dezvoltarea învățămîntului în Republica Socialistă România.

Plenara a adoptat măsuri privind organizarea vacanței de vară a studenților.

PRO DOMO

De ce „Pro domo“ ? — **ne întreabă un corespondent bucureştean în legătură cu titlul noii noastre rubrici.** Trebuie să înţelegem din aceasta că redacţia va da curs numai acelor opinii care-i sînt favorabile ?

Intrebarea este, într-adevăr, legitimă şi tocmai de aceea simţim obligaţia de a ne explica. Vom face cunoscute, desigur, acele ecouri pe care le-a trezit revista în opinia cititorilor. Nu din orgoliu, ci din motivul simplu că asemenea consecinţe pozitive întăresc încrederea colaboratorilor noştri, a cititorilor înşişi în eficienţa acţiunii sociale educative pe care o promovăm. Nu putem, de pildă, să nu consemnăm remarcile pe care Emanoil Valeriu (în Flacăra) şi I. Mitrofan (în Sportul) le fac asupra iniţiativei şi pledoariei noastre pentru fair-play **în competiţiile sportive. Extinderea iniţiativei de la un premiu al „Vieţii studenţeşti“ acordat sportivului celui mai „fair-play“ pînă la crearea unui comitet naţional care să se preocupe de desfăşurarea în acest spirit a confruntărilor sportive constituie, evident, o amplificare pe care o salutăm.**

Iată însă şi o scrisoare care poartă semnătura unui student de la Arhitectură — G. IORDĂCHESCU — în care ni se reproşează faptul de a fi scris încă acum două luni despre perspectivele ispititoare ce le va oferi petrecerii timpului liber club-barul proiectat de studenţii acestui institut. Imaginea conturată de vizionarul nostru reportaj se întemeia, după cum ne confirmă şi corespondentul nostru, pe date reale : pe iniţiativa, priceperea şi fantezia talentaţilor şi entuziaştilor studenţi arhitecţi. Cu toate că ceea ce a depins de noi s-a făcut, sîntem încă în dificultate, aşa că nu ne rămîne decît să recitim rîndurile scrise în „Viaţa studenţească“. Poate fi aceasta o consolare pentru dv. ?

Nu este de loc o consolare, tovarăşe Iordăchescu, şi, din păcate, stagnarea pe care ne-o semnalaţi, datorată lipsei unor fonduri promise de altfel, reprezintă una din multele scadenţe **(un maliţios ar zice scăderi) pe care serviciile respective din Ministerul Învăţămîntului nu şi le-a onorat. De altfel, preşedintele asociaţiei dv. studenţeşti, EMIL POPESCU, prezentînd în intervenţia la recenta plenară a Consiliului U.A.S.R. situaţia dificilă în care vă aflaţi, amintea că într-o şedinţă anterioară, în acelaşi cadru, solicitase acest ajutor reprezentanţilor Ministerului Învăţămîntului care erau de faţă. Exprimîndu-şi scepticismul faţă de promisiunea tovarăşilor de la minister, Emil Popescu a încheiat cu cîteva stihuri amare din Bacovia. Dar, permiteţi-ne ca la rîndul nostru să adresăm întrebarea, pe care ne-aţi pus-o, conducerii ministerului: poate oare să se consoleze cu faptul că preşedintele unei organizaţii studenţeşti, drept epilog al acestei experienţe eşuate, invocă stihurile bacoviene ?**

GEORGE NICOLAE PODIŞOR, de la Facultatea de istorie, ştiind că de fiecare dată am dat glas sugestiilor privitoare la îmbunătăţirea conţinutului şi formei gazetei, ne face cunoscută o doleanţă a colegilor săi : „Anchetelor sociale (remediu pentru mulţi) să li se dea întîietate pentru că, să fim sinceri, de la ele se învaţă multe pentru viaţă, pentru societate. Sînt îndreptări de conduită morală care fac mai mult decît o mie de broşuri de genul celeia intitulată «De la cuviinţă la etichetă»“.

Acelaşi corespondent, salutînd apariţia în revistă a impresiilor unor elevi de liceu cu privire la felul cum s-au prezentat la catedră viitorii lor dascăli, studenţi aflaţi la practică pedagogică, ne întreabă de ce nu e posibilă inserarea şi a unei rubrici „Studenţii despre profesori“.

Impedimente nu există, după cum au dovedit-o şi discuţiile despre seminarii şi cursuri în cadrul cărora unii studenţi nu s-au sfiit să-şi nominalizeze criticile. Numai o inerţie a noastră ne-a determinat să fim atît de discreţi la acest capitol.

Cît priveşte remarca pe care o faceţi cu satisfacţie asupra faptului că G. Mitroi, cronicarul nostru sportiv, rămîne în continuare deghizat suporter al U... urilor („las' că ştim noi“) ea nu e tocmai exactă. Colegul nostru e un suporter declarat, **ceea ce nu înseamnă că întotdeauna intervenţiile sale trebuie taxate drept pro domo. O spunem aceasta între altele şi pentru a se înţelege de ce în numărul nostru trecut am simţit nevoia să adresăm o scrisoare deschisă preşedintelui C.N.E.F.S., tovarăşului Anghel Alexe, nu pentru a scuza în vreun chip ieşirile huliganice ale unor studenţi suporteri ai Politehnicii bucureştene, această victimă proverbială a sforăriilor tutelate şi chiar iniţiate de unii funcţionari ai F.R.F., ci în vederea** analizării cauzelor **care duc la asemenea condamnabile deznodăminte,** la asemenea efecte negative.

Atît deocamdată — **îşi încheie corespondentul nostru scrisoarea şi, cu aceleaşi cuvinte, şi noi răspunsul.**

Niculae STOIAN

P. S. Totuşi simţim nevoia unui adaos pentru **grupul** de corespondenţi timişoreni format din GHEORGHE ROTH, ELENA POPESCU, DORODICI ŞTEFAN. WEINTRAUB CAROL care ne semnalează observarea de către dînşii **a unui O.Z.N. în seara zilei de joi 4 aprilie 1968, orele 19,45.**

Scrisoarea dv. am trimis-o spre identificare unor specialişti preocupaţi de aceste fenomene. Fiţi liniştiţi, nu profesorului dr. docent Călin Popovici, şeful secţiei de astrofizică a Observatorului astronomic, care a declarat în mod categoric că nu crede în asemenea apariţii miraculoase.

Îndemnul generos al marelui Vianu

Mai mulţi cititori, cadre didactice şi studenţi, ne-au scris despre impresia aleasă ce le-a fost prilejuită de apariţia în „Viaţa studenţească“ din 15 mai a.c. a unui text inedit purtînd marca marelui profesor şi umanist Tudor Vianu.

În articolul publicat de „Viaţa studenţească“ am regăsit umanismul marelui profesor Vianu, actualitatea acestui umanism în aceste zile de febrilă căutare a adevărului. Nouă, ca medici, cînd vorbim de umanism, ne răsună în auz numele lui Hipocrate. Dar şcoala noastră are ea însăşi corifeii săi, şi e suficient să pomenim numele lui Babeş şi Haţieganu. Ei vor fi mereu luminile călăuzitoare ale peregrinărilor noastre în timp, şi ori de cîte ori vom avea să ne punem întrebări ne va ajunge să privim spre ei, spre comportarea lor etică şi ştiinţifică.

Un astfel de moment este acum, cînd revista dumneavoastră ne-a pus în faţa unui text plin de reflecţii, pentru profesorii şi oamenii din noi.

Prof. dr. Ştefan HĂRĂGUŞ

Alunecîndu-mi, în „Viaţa studenţească“, ochii peste cuvintele marelui VIANU, în minte, ca un ecou, mi se prelungesc nepreţuitele lor semnificaţii. Mă gîndesc la un aspect al marilor lui îndemnuri : studentul absolvent, indiferent ce funcţie va deţine, să ţină mereu minte că trebuie să rămînă „de-a pururi“ student.

Să fim modeşti şi să „învăţăm tot timpul“, aşa cum marele Vianu ne-a sfătuit. E aceasta marea condiţie a reuşitei. Iar pentru a izbuti, mai întîi să învăţăm să putem, adică să fim pururi studenţi, studenţi conştiincioşi, cu ochii aţintiţi asupra noastră înşine.

Nicolae PETROVICI
anul V — Filozofie, Cluj

Textul prezentat de „Viaţa studenţească“ a apărut în momentul în care Marea Adunare Naţională a votat Legea învăţămîntului, după ce ideile principale ale acestei legi au fost supuse unei ample dezbateri publice. Aşa cum s-a văzut, una dintre trăsăturile caracteristice ale acestei legi este accentuarea necesităţii intensificării legăturilor nemijlocite dintre cadrele didactice (şi în primul rînd profesorii) şi studenţi şi intensificarea elementului educaţie în dezvoltarea acestei activităţi.

Cine mai frumos decît el putea să sublinieze ce înseamnă EXEMPLUL PERSONAL AL PROFESORULUI PENTRU STUDENT !

Şi cine mai bine decît el putea să atragă atenţia deopotrivă cadrelor didactice şi studenţilor asupra necesităţii unui efort comun, asupra unei legături strînse pentru înălţarea pe culmi !

Conf. dr. Crişan MIRCIOIU

RECOMANDAT EXPRES

N-AVEŢI UN TELEVIZOR ÎN PLUS?

Locuiesc la căminul 2 al Institutului politehnic Bucureşti. După cum ştiţi, activitatea cultural-educativă se reduce în cămine numai la staţia de radioamplificare şi televizor, atunci cînd există. La noi, la căminul nr. 2 nu mai există televizor. Pînă în luna martie am avut unul. De bine, de rău, ne descurcam. Era puţin defect, totuşi mergea. Dar iată că într-o zi a fost evacuată sala şi televizorul a fost închis. Reţineţi — acest lucru a avut loc cu 2—3 zile înainte de a începe Festivalul de la Braşov şi de atunci noi nu am mai putut urmări nici o emisiune. Dacă vrem să vedem ceva trebuie să ne deplasăm noaptea la complexul Regie. Acum sînt cazaţi în sala de televizor studenţi, pe cîtă vreme în celelalte camere sînt cîte 2—3 şi chiar 4 paturi libere. De ce asta ?

Oare nu din comoditate ? Ne întrebăm, cînd vom avea şi noi iar televizor ? Poate că ne răspunde administraţia căminului nr. 2 al Institutului politehnic.

ŞARADA MENIURILOR

Am primit la redacţie scrisoarea unor studenţi din Timişoara pe care o reproducem mai jos, în atenţia rectoratului Universităţii din localitate.

Sîntem un grup de studenţi ai Universităţii timişorene. Cu toţii luăm masa la cantina Universităţii, cantină despre care s-a scris în paginile revistei studenţeşti nu de mult (articolul — Şarada meniurilor, din 8 mai) în culori nu prea luminoase. Între timp a fost luată măsura de a spori alocaţia de masă a studenţilor bursieri de la 10 lei la 12,50 lei. Ştirea aceasta ne-a bucurat mult, dar bucuria nu a ţinut decît puţină vreme. În primele zile ale lunii mai se observa într-adevăr o îmbunătăţire a mesei. Se serveau ochiuri, ciocolată, mititei, grătar. Dar, pe zi ce trecea, „suplimentul“ se reducea, pentru ca acum să se observe foarte rar şi într-o măsură foarte mică, făcîndu-ne să ne întrebăm unde dispare surplusul alocaţiei.

De la un timp au început să apară liste cu socoteli care încearcă să ne demonstreze modul în care este gospodărită suma alocaţiei de masă. Dar aceste socoteli „sar în ochi“ prin unele „calcule“ cu care nu sîntem de acord. De exemplu: vineri, 17 mai a.c., la cină se servea musaca de cartofi cu carne şi mămăliguţă cu lapte. Calitatea acestui meniu nu se deosebea întru nimic de calitatea aceluiaşi meniu servit înainte de 1 mai, cînd alocaţia era de 10 lei şi cînd pentru cină se repartizau 3,75 lei. Cu toate acestea, pe hîrtie scria că numai musacaua costă 4,01 lei (cîtă minuţiozitate!), iar întregul meniu de cină costa 4.50 lei.

Altă neregulă : sîmbătă, 18 mai, tot la cină, se servea iaurt. Costul iaurtului, după hîrtie, era de 0,85 lei, în timp ce pe borcan era scris clar : 0,60 lei. Duminică, 19 mai, tot la cină s-a servit hrană rece : o cutie de sardele în untdelemn (deşi de multe ori s-a cerut înlocuirea acestui sortiment din pacheţelele de hrană rece), 50 gr. brînză telemea, 50 gr. ceapă şi 50 gr. rahat. O persoană, chiar şi fără simţul greutăţii, îşi poate da seama că cele 50 gr. brînză şi rahat nu sînt 50 gr. Cel puţin rahatul ne-a fost servit sub forma unui singur cub colorat de care ne îndoim că avea 50 gr.

Pe lîngă aceasta trebuie să spunem că nici meniul nu şi-a mărit varietatea, se serveşte mai departe un singur fel şi nu două la alegere — cum ar fi de dorit. Multe reclamaţii nu au avut ecou nici măcar sub forma răspunsurilor. Din surse „neoficiale“ am aflat cum se administrează sumele alocate mesei. E un procedeu foarte simplu : se serveşte acelaşi meniu şi studenţilor care plătesc 12,50 lei pe zi şi celor care dau 10 lei pe zi, realizîndu-se astfel o nivelare a meniurilor. La dejun meniul este bun, îndestulător, la prînz este aproape identic cu cel servit cu o lună în urmă, în afară de faptul că uneori ni se servesc două bucăţi de carne (mai mici, dar sînt două!), iar despre cină am vorbit destul.

ABSURDITATE ŞI ASURDITATE

La sfîrşitul anului şcolar trecut, fiecare din căminele de fete ale complexului Hasdeu din Cluj avea cîte trei săli de lectură. Vai, însă, în octombrie, cîte două din ele au fost închise. Apoi, în singura sală rămasă au fost mutate televizoarele ce-şi avuseseră pînă atunci locul în holuri.

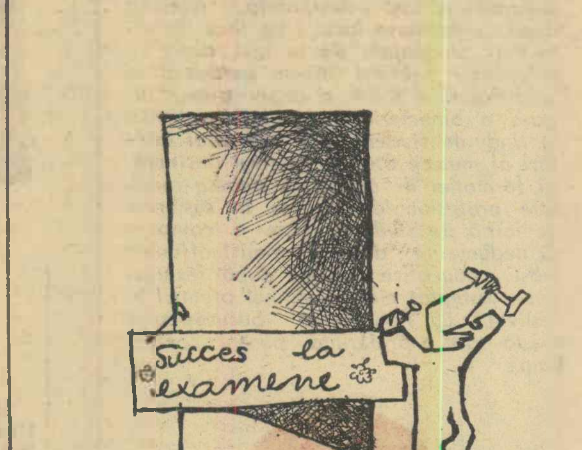
Adăugînd aglomeraţia din toate bibliotecile clujene (spargeri de uşi şi geamuri pentru ocuparea unui loc!), adăugînd apoi obiceiul nefast (!) de a se stinge luminile în cameră la orele 12 din noapte, avem situaţia în întreg absurdul ei.

Unde să învăţăm ? se întreabă studentele clujene. Nu e destul să vorbim despre calitatea examenelor, trebuie să creăm şi condiţii...

Tot la Cluj, şi tot în complexul Haşdeu, la căminele 3 şi 5, a început acum cîteva săptămîni o ciudată poveste. Zi de zi şi oră de oră, în cursul dimineţilor, reparatorii de băi, veniţi să pună ordine în zestrea conductelor şi robinetelor ciocănesc cu exasperare în pereţi. Unde să învăţăm ? — se întreabă locatarii, amintindu-şi că în iarnă aceiaşi experţi gospodari n-au găsit altceva mai bun de făcut decît să trimită pe teren pe... vopsitorii de ferestre.

Întrebăm la rîndul nostru : oare vara ce se va mai întîmpla în căminele goale ?

CARICATURA SĂPTĂMÎNII

LA ÎNTÎLNIREA A DOUĂ CULTURI

CONVORBIRI

Cetățean al Franței, stabilit la Cluj din anii imediat următori Unirii din 1918, profesorul Henri Jacquier este de tot atîta vreme un ambasador al școlii și culturii galice la noi, implicit o permanență a literelor noastre. Contribuțiile sale în domeniul lingvisticii, istoriei literaturii franceze și comparatisticii, expuse cel mai adesea de la catedră, dar în fericite și mult diămuite ocazii publicate în presă, într-o formă strălucit eseistică, sînt fapte de cultură care aparțin totodată celor două țări. Profesorul este în același timp un pătimaș cercetător în domeniul matematicilor abstracte și un traducător frenetic, din păcate necunoscut, al literaturii noastre în limba sa maternă. Între miile de pagini pe care, deopotrivă, exigența proprie și necunoștința redacțiilor le abandonează unei soarte inedite se găsesc numeroase tălmăciri din Blaga, Bacovia, Barbu, Arghezi, care, o dată, ar putea să dea o nouă turnură destinului european al operei acestor mari poeți.

— Sînteți martorul, de 45 de ani, a două culturi care la rîndul lor au fost martorele unor evenimente uluitoare : științifice, tehnice, sociale etc. Cum vedeți influența tehnicii asupra soartei literaturii și artei, în România și în Franța ?

— Tehnica, în ciuda minunățiilor ei „uluitoare", cum spuneți prea bine, este în fond o activitate fără mister (mai misterioasă este știința propriu-zisă). Cred că o țară modestă, cu o bază de informație și de învățămînt suficientă, și care și-ar consacra toate resursele (recunosc că ar fi o nebunie) exclusiv progreselor tehnice, ar putea ajunge în 10—15 ani destul de aproape de tehnica de vîrf a țărilor cu produse colosale cum sînt Statele Unite și Uniunea Sovietică. Aceasta ar presupune și o opțiune radicală în acest sens, cum este de exemplu aceea a Japoniei, unde amatorii și turiștii sînt reduși să-i caute templele și zeii, operele de artă și peisajele tradiționale, după o perdea de fum, de construcții moderne și de uzine uriașe.

Mai înțeleaptă, pentru că mai măsurată, este dezvoltarea economică a României, care-și respectă comorile istorice de artă și ceea ce e numit generic „monumentele naturii".

Bineînțeles, nu trebuie uitat că — mașina lucrînd pentru noi, chiar și în casă la noi — timpul liber crește mereu. Numai că mijloacele audio-vizuale și tot ceea ce se numește „mass-media" stau la pîndă ca să ne umple acest gol de timp, cu riscul de a ne modela treptat sufletul după șabloane identice pentru toți și cu complicitatea comodității și lenei noastre.

— Există un echivalent românesc al spiritului francez ?

— Desigur : spiritul românesc ! Dar cu această precizare : că nu prea există „spirit francez" omogen, unitar, într-o țară atît de diferențiată pe provincii și pe pături sociale cum e Franța. Poate că, măcar de la romantism încoace, nu mai este adevărat că rațiunea carteziană este trăsătura esențială a spiritului francez ; pe cînd se poate vorbi mai cu drept cuvînt de un „spirit românesc" : într-adevăr, românii apar străinului (care nu prea observă diferențele locale), și sînt în realitate, un popor extraordinar de omogen prin limbă, prin caracter, prin moravuri, prin cultură populară etc.

— Tocmai în legătură cu acest spirit, DORUL și HAZUL (de necaz) credeți că sînt, așa cum se susține, două noțiuni strict românești ?

— Da și ba (răspund dialectic !). Ba : pentru **dor** mai întîi, căci de la **saudade** portugheză la **toska** rusească, fără să uităm **spleen-ul** britanic, găsim la toate popoarele din Europa variante ale acestui sentiment complex, care este probabil un sentiment fundamental, cu o colorație existențială. Da : **dorul** e românesc, căci acest cuvînt, neaoș el însuși, nu poate fi despărțit, în mintea celui ce-l rostește, de multiplele locuțiuni unde îl întîlnim, nici chiar de toate situațiile și de toate doinele în care răsună.

Cît despre **hazul** (de necaz), cred că este vorba aici de o atitudine foarte răspîndită : este o reacție de eșec, mascată prin unele vorbe glumețe, de umor ; poate că, totuși, umorul românesc îi dă o vagă culoare națională, indirectă. Amintesc că „haz" este un cuvînt turcesc, luat din arabă (cu sens de „bucurie" sau de „veselie").

Știți, vă mărturisesc că sînt nițel sceptic în privința specificului etnic. Fără să fiu cosmopolit, prima mea reacție este de a pune accentul pe aspectele care apropie pe oameni, mai mult decît pe diferențele lor.

— Impresia mea este că, tradusă în franceză, o poemă românească își pierde din putere, pentru că renunță implicit la imperecherea de lexic specifică, abstract-concretă etc., care îi crea în original unele avantaje afective. Apoi, unele noțiuni, la noi încă destul de concrete (mă gîndesc la termenii din natură, agricultură etc.), în Franța s-au abstractizat, au devenit în unele cazuri de mult livrești. Evident, poezia franceză a trecut printr-o criză cînd a trebuit să se despartă de acești termeni sau cînd i-a transferat în zona livrescului...

— Sînt cu totul de acord cu considerațiile dv.

— Cînd credeți că s-a înfăptuit în Franța această trecere în zona livrescului ? Și cum a fost depășită, prin ce a fost suplinită această pierdere ?

— Procesul de abstractizare în limba franceză s-a petrecut rapid, mi se pare : la începutul secolului al XVII-lea, limba își păstra mai toate valorile sale concrete din secolul precedent. Pe la 1650, însă, franceza devenise „limba abstractă" de care vorbesc lingviștii (între alții Viggo Brøndal). Și abstracția a continuat să progreseze în tot secolul al XVIII-lea : pe atunci poezia post-clasică nu-și permitea să folosească cuvîntul precis, concret, ci numai termenul exprimînd noțiunea generală corespunzătoare. Era o poezie a inteligenței, a rațiunii, foarte artificială, care mulțumea pe cititorii timpului și care-și găsește și astăzi unii amatori (printre care mă număr). Romantismul este acela care a operat în acest domeniu o răsturnare totală : poetice au devenit valorile concrete ale limbii, imaginile senzoriale, pe lîngă sintaxa afectivă. Doi oameni au exercitat aici o influență preponderentă : Chateaubriand pentru proză, ceva mai tîrziu Victor Hugo pentru poezie.

— Ce previzi faceți limbii noastre literare în acest domeniu ? O așteaptă o fază asemănătoare ?

— Fără îndoială : mersul spre abstracție pare a fi o lege a spiritului uman. Nenumăratele împrumuturi pe care le face lexicul românesc, toate neologismele de origine străină (franceză, în primul rînd) sînt mai mult sau mai puțin abstracte. La rîndul lor expresiile și locuțiunile, în fine sintagmele — cele împrumutate — își pierd și ele valoarea concretă, proces ce este relativ ușor, fiindcă ele exprimă dinainte un raport între doi termeni. Astfel se explică faptul că nu te izbesc la prima vedere incoerența și absurditatea unor anumite fraze ; de exemplu, puțini cititori observă imediat incoerența metaforică din această observație a unui critic muzical din țară : „Abundența vocilor plăcute, mergînd mînă în mînă cu o sensibilitate muzicală nativă etc." ; dacă trebuie să ne oprim și să ne gîndim puțin pentru a descoperi ciudățenia unor voci care iau de mînă o sensibilitate, e pentru că astfel de expresii și-au pierdut sensul concret. De altfel, limba română posedă și un puternic mijloc gramatical de abstractizare : așa-numitul „infinitiv lung", pe care franceza poate să i-l invidieze și care permite transformarea instantanee a acțiunii sau a procesului (concret prin excelență) exprimat de orice verb, în noțiunea abstractă a acestui proces.

— Ați putea să ne împărtășiți unele amintiri din mediul literar sau profesoral, francez și român, din amicițiile dv. ?

— Dacă deschid capitolul amintirilor, am să umplu mai multe numere din publicația dv., deși am trăit foarte retras. Odată și odată va trebui să mă execut.

Amicii ? Mulți și nici unul. Parcă cei mai dragi, cei de la școala primară, pe care i-am pierdut cu totul din vedere. Mai trăiesc ? Din anii de studenție la Paris, mulți au făcut o carieră strălucită. Recent, pe cînd eram la București pentru Congresul de lingvistică romanică, am întîlnit pe unul din ei, acum inspector general al Universității ; ne-am regăsit după... 48 de ani ; fără cordialitate excesivă. În timpul serviciului militar am fost în legătură cu un grup de suprarealiști ; era înainte de primul manifest al lui André Breton (1924). Dintre ei, Roger Vitrac (mort) și René Crevel (sinucis) au ajuns la notorietate. Marcel Arland, azi director la **Nouvelle Revue Française** (și mîine academician), era la hotarul mișcării, mai mult gidian. Scosese singur o revistă, **Dés** (Zaruri), care a avut numai un număr ; a noastră, pentru care am jertfit economiile mele de student, **Aventure**, avusese trei numere. Tot simpatizanți ai mișcării erau viitorii scriitori Limbour și André Dhôtel, destul de cunoscuți astăzi. Plecat în 1923 din Franța, n-am menținut legături cu ei. Era pe atunci între „pre-suprarealiști" și dadaiști mare dușmănie ; Tristan Tzara nu se împăcase încă cu Breton.

— Cum apreciați literatura postbelică (existențialism, „noul val" etc.) în raport cu tradițiile literaturii franceze ?

— O tradiție franceză bine definită, ilustrată prin nenumărate capodopere și care rămîne și astăzi — cel puțin pentru predarea istoriei literaturii — centrul de referire față de care se pot defini mai clar celelalte tradiții (pluralul dv. este justificat) este clasicismul. Cu formele sale pregătitoare și cu cele de descompunere, el acoperă trei secole ; dar, strict vorbind, reușita lui miraculoasă nu prea depășește limitele de timp 1660—1680. Este un fenomen profund francez, cu persistențe pînă în vremea noastră, și care corespunde probabil unor constanțe ale spiritului național. Așa se explică de ce fenomenul european care a fost mutația romantică s-a manifestat în Franța mai tîrziu și mai puțin adînc (la început) decît în Germania, în Anglia sau chiar în Italia. Așa încît Franța a preschimbat mutația într-o evoluție prelungită, dar cu momente tot mai explozive, ca fenomenul Lautréamont-Rimbaud, unele forme ale simbolismului, suprarealismul etc. Existențialismul este și el un avatar al romantismului.

Mi se pare însă că în zilele noastre lupta dintre „mimesis" și „poiesis", dintre tradiția imitativă și creația pură, a ajuns la un impas : toate curentele nihiliste contemporane care sînt denumite cu ajutorul unor prefixe negative ca **a —** (sau **an —**), **in —**, **ne —**, **non —**, **anti —**, **contra —** etc. au drept corolar necesar moartea artei. Criza (termenul e moderat) s-a întins peste toate țările capitaliste, și nu se poate spune că cele estice ar fi fost cruțate cu totul. În ansamblul lor, ele rezistă, dar cedînd mai mult sau mai puțin teren, după țară. Cîtă vreme ? **Qui vivra verra.**

— Ce arte mai preferați ?

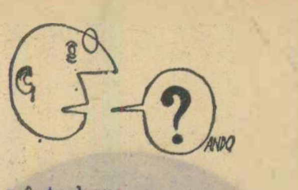
— În afară de literatură, de poezie ? Muzica ; apoi matematica pură (cînd e pură, este și artă) ; apoi... „tout l'entre deux", cum ar zice Pascal, adică toate celelalte arte. Cum vedeți, gusturi nu prea originale !

— Pasiuni ?

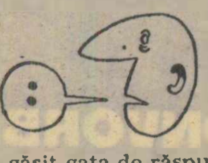
— La vîrsta mea, pasiunile devin cumpătări. Și totuși... Pasiunea adevărului, de pildă, departe de a se astîmpăra, crește mereu. Ce mi-ar fi viața fără instinctul acela irezistibil al omului, care sfredelește neobosit misterele din jur — îndesîndu-le, uneori. Am învățat să urmez sfatul lui Augustin din Thagast : „Caută adevărul ca și cînd ar trebui să-l găsești, și găsește-l ca și cînd ar trebui să-l cauți mai departe". De unde acest viciu nepedepsit : lectura. Se înțelege că unele probleme mă atrag cu mai multă putere : problemele limbii, problema farmecului poetic și legăturile dintre ele. Dar n-aș putea spune că celelalte mistere mă lasă impasibil, de exemplu aprofundarea misterului frumuseții naturale, „anestetice" cum spun unii esteticieni, în primul rînd misterul frumuseții feminine : nu spunem nimic cînd vorbim de o capcană a naturii pentru propășirea speciei ; este atît de evident, aici, că natura, depășindu-se, a atins un „culmen" ! Dar poate că această culme este numai un „limen", un prag ; și ce este dincolo ?

Cum vedeți, cred că am de lucru pentru cît îmi rămîne de trăit.

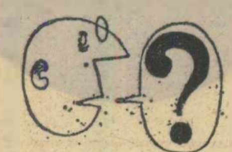
Romulus RUSAN

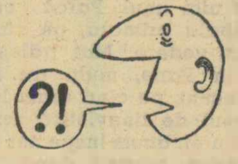
Prima întrebare...

...l-a găsit gata de răspuns pe student.

A doua însă, a fost mult mai grea...

...şi l-a surprins total nepregătit.

OFERTE DE SERVICIU

● *Angajez repetent cu experienţă şi recomandaţii pentru speriat şcolar mic.*

VÎNZĂRI-CUMPĂRĂRI

● *Vînd convenabil coleg cameră, cu pat cu tot. Prefer... să învăţ în linişte.*

● *Cedez înscriere examen iunie, restanţă garantată. Trimiteţi bani de drum. Telefonaţi la... Exact !*

● *Vînd liceu, bacalaureat '63, eventual schimb cu reuşită admitere I.A.T.C.*

● *Situaţie albastră. garnitură completă 7 piese (examene), caut cu luminarea.*

● *Maşină cusut cu aţă albă elemente pentru examen, vînd.*

● *Cedez raft liber acces, intrare separată, pentru şoareci. Zilnic bibliotecă.*

● *Vînd castraveţi grădinarilor. Oferte serioase — profesori examinatori — la căsuţa... cu flori la balcon.*

● *Cedez spre deplină folosinţă Proiect de stat. Cu capul în nori.*

SCHIMBURI

● *Schimb feţe-feţe în culori pastel, baie de transpiraţie, prefer import materie cenuşie.*

● *Schimb somn garantat proaspăt contra chef învăţat similar. Sunaţi 3 ori.*

● *Ofer maşină... bărbierit, uzată, contra notiţe gramatică istorică.*

● *Cameră difuzor, coleg nou, alte obiecte schimb contra pat exclusivitate, dau diferenţe (II, f. f.).*

● *Schimb trei cărţi (că-n iarnă m-am dat „servit", n-a prins „cacialmaua" şi cînd cu bursa — la mine „pas parol" am stat un semestru pe mînă moartă).*

PIERDERI

● *Pierdut bursă — pensiune completă contra sancţiune cu avertisment. Cedez avertismentul.*

● *Pierdut drept examen pe motiv de absenţe. Recompensa întîrzie.*

● *Pierdut colocviu limbi străine. Le declar nule.*

● *Pierdut iluzii vacanţă plăcută cu aţă cu tot — „Gioconda (III — industrializarea... lemnului !) se mărită", contra similar — Bucureşti.*

● *Pierdut timp cu aparat măsurat vinul (maligan), oglinzi strîmbe, tablouri de tinereţe. Adresa — mai jos.*

● *Strict autentic, „România liberă" 15 mai : „Ofer recompensă pentru o mapă vişinie cu două cursuri universitare, pierdută în zona restaurantului Bumbeşti. Telefon 63.95.84, după ora 17".*

Lucian BALCAN

sesiunea la ora 0

SESIUNEA ÎNCEPE DE LA CEI CARE NU DAU EXAMENE

Titlul ar putea părea un paradox. Şi totuşi el e impus de realitate. Ar trebui poate mii de aparate, neinventate încă, pentru înregistrarea îngrijorării, a nervozităţii, a concentrării...

Raiduri-anchetă fulger ale reporterului şi ştiri de ultimă oră de la corespondenţi ne înştiinţează de pulsul mereu crescînd şi continuu al pregătirilor care au loc pretutindeni. La Iaşi, Bacău şi în alte centre universitare, s-a trecut la stabilirea concretă a sălilor şi amfiteatrelor care pot fi folosite pentru lectură în sesiune.

SECVENŢE PRO ŞI CONTRA PE MALURILE DÎMBOVIŢEI

La Academia de ştiinţe economice, în vederea bunei desfăşurări a sesiunii. a fost revizuit întregul fond de cărţi al bibliotecii, ultimele apariţii de specialitate au fost repartizate la bibliotecile din institut şi cămine, s-a alcătuit un buletin bibliografic de noutăţi. s-a extins programul de funcţionare a sălilor de lectură (zilnic biblioteca funcţionează de la orele 7 la 23,30) şi au fost puse la dispoziţia studenţilor amfiteatre şi săli libere etc.

★

Premisele unei bune pregătiri a sesiunii sînt asigurate la I.P.G.G., între altele, prin funcţionarea la întreaga sa capacitate a atelierului de multiplicat şi legat cursuri universitare pentru uz intern (dat în folosinţă în urmă cu un an). Dintr-un interviu acordat nouă de tovarăşul Sărăţeanu Vasile, directorul bibliotecii centrale a I.P.G.G., aflăm că atelierul asigură, pe lîngă tipărirea în condiţii excelente a cursurilor editate de fiecare catedră din institut, şi tipărirea unui buletin bibliografic lunar cuprinzînd titlurile cărţilor noi intrate în bibliotecă, articole selecţionate din reviste de specialitate, titlurile cărţilor apărute în străinătate, congresele şi conferinţele internaţionale, informaţii şi altele.

★

După tărăgănări şi amînări de aproape un an (şi după aşteptarea zadarnică din partea studenţilor), mutarea bibliotecii fostului cămin Carpaţi la Complexul Grozăveşti (unde actualmente locuiesc studenţii fostului cămin al Universităţii) nu s-a produs din lipsă de... spaţiu. Aşa se explică faptul că lectura unor cursuri de filologie, fizică şi matematică (insuficiente ca număr) nu se poate face şi seara în cămin (ca în anii trecuţi), ci numai în sălile de lectură ale Universităţii şi în limita programului de funcţionare a acestora.

NECAZURI ÎN DEALUL FELEACULUI

Amintind mai întîi de unele bune măsuri luate în vederea desfăşurării în condiţii optime a sesiunii, corespondentul nostru R.P. (care ne roagă să păstrăm discreţia) aminteşte că la Cluj „mai sînt cămine în complexul studenţesc care nu dispun de săli de lectură, iar Biblioteca centrală şi cele de institut nu dispun de numărul de locuri necesare. Fondul bibliotecilor de cămin, ne scrie în continuare corespondentul nostru, este destul de slab înzestrat, conţinînd lucrări în general depăşite. iar lucrările noi nu sînt întotdeauna bine alese".

PANORAMIC PE DEALUL COPOULUI

În cîte centre universitare se poate observa mai bine tensiunea apropierii examenelor ca în Iaşul dimineţilor sfîrşitului de mai ? Din Dealul Copoului sau din jos, de pe strada Lăpuşneanu, în grupuri sau singuri, studenţi de la toate facultăţile (studenţi care acum nu se mai pot clasifica decît în studenţi cu emoţii sau fără emoţii) se îndreaptă spre Biblioteca universitară. Sînt ceasurile în care — cum ne spunea bibliotecara Plăcintă Alexandra — studenţii iau cu asalt biblioteca. întocmesc cu înfrigurare buletine de cerere, sînt cuprinşi de nervozitate, reiau firul cursurilor întrerupte în seara anterioară, le memorează, le pătrund tainele...

NELINIŞTI LA „CODRESCU"

Băieţii care băteau aproape zi de zi, la amiază, mingea pe terenul din faţa căminului au dispărut. Mulţi şi-au predat proiectul şi acum se pregătesc pentru examene, alţii mai lucrează încă, pînă noaptea tîrziu, aplecaţi peste planşete...

Mă aflam într-una din serile acestea de mai în camera portarului Antohi Ştefan, de la căminul „Codrescu", unde locuiesc studenţi de la Facultatea de mecanică a Institutului politehnic. Într-un fel, un portar cu vechime, cum este interlocutorul meu, simte şi trăieşte din plin sesiunea. „Toţi băieţii ăştia îmi sînt foarte apropiaţi şi parcă mă cuprind şi pe mine, om bătrîn, emoţiile cînd îi văd plecînd dimineaţa la examene. Învaţă pînă noaptea tîrziu. Dimineaţa reiau învăţătura şi să nu se trezească prea tîrziu uneori vin la mine : „Nea Fane, scoală-mă şi pe mine la cinci ! sau la şase, la cît are nevoie fiecare... Îi înţeleg şi-i scol..."

„LINIŞTE-N VĂZDUH ŞI PACE"...

...la Casa tineretului şi studenţilor, în Copou, la cofetăria Amandina. Nici măcar panourile clubului de turism studenţesc nu mai reţin pe nimeni. Numai rar, la cîte un spectacol mai deosebit, se umple jumătate sala la Casa de cultură. Nici la cofetăria Fundaţiilor (poate altădată a „fundaţiilor" şuetelor din timpul liber sau din „ferestre") unde s-au refugiat toţi studenţii după ce s-a interzis fumatul la Amandina nu mai este clientela numeroasă, nu mai e fum, nu mai sînt cozi....

ACOLO UNDE-I ÎNTÎLNIM, STUDENŢII IEŞENI NE DECLARĂ...

...„Ne pregătim pentru examene". (Ne vorbeşte Ştefan Şerbănescu, anul III la Facultatea de arte plastice, pe care l-am întîlnit într-una din sălile de lectură ale Bibliotecii universitare). „Pentru uşurinţa studierii concomitente a cursului şi a materialelor de seminar, la fiecare curs am lăsat o margine liberă în care am trecut conspectele de seminar ale cursului respectiv şi bibliografia necesară. Acum citesc pentru examenul de estetică..."

★

...„Îmi transcriu proiectul — „Un motor de autobuz" — pe care l-am ales pentru examenul de stat. De ce am ales acest subiect ? Poate m-a influenţat şi practica făcută la Fabrica de autocamioane din Braşov..." (Viorica Flores, anul V, Mecanică).

★

...„Avem de dat cinci examene şi se spune că profesorul de geometrie e foarte sever. Citesc alternativ la mai multe materii şi, bineînţeles, cea mai mare parte a timpului o afectez geometriei..." (Niculina Donici, anul III, Matematică).

★

...„De n-ar fi căldura asta şi mai ales de n-ar fi atîta bibliografie de citit la literatură !... Şi măcar de-am avea lacul Ciric aproape să ne mai răcorim..." (Erhard Klein, anul III, Germană).

★

— Rep. : La al cîtelea curs aţi ajuns ?
— La lectura a doua, la cursul patru...
— Aţi citit numai la acest obiect pînă acum ?
— Nu, citesc la trei obiecte alternativ, dar Istoria literaturii române contemporane o recitesc, deoarece mi se pare mai dificilă..."

(dialog cu Mariana Orz, anul I, Limba rusă).

★

— Cîte examene aveţi ?
— Cinci.
— Şi cît staţi în bibliotecă ?
— Aproximativ 10 ore pe zi...
— !?!
— Aşa-i în anul întîi, n-ai experienţa examenelor !

(interviu cu Elena Chiriac, Limba engleză).

TRADIŢII, ANTICIPĂRI, OPINII...

O sticlă de Murfatlar corespunde unei satisfacţii unice, obţinută în fiecare an de un alt student fruntaş al Facultăţii de mecanică din cadrul Institutului politehnic Galaţi. Este gestul profesorului, nu numai simbolic, o recunoaştere şi o răsplătire a celui mai bun dintre cei buni. Nu numai studenţii se pregătesc pentru examene...

★

Pîndită de nerăbdare şi emoţie, atmosfera care pregăteşte examenul de biofizică al studenţilor din anul II I.M.F. Tg. Mureş se topeşte într-o linişte generatoare de... inspiraţie. În sală intră întreaga grupă, fiecare se aşează în faţa „atenţiilor" pregătite de prof. univ. MARIUS TELEA : bomboane, ţigări, cafele pentru... toată lumea. Şi, învioraţi de acest cadru, primii dintre cei înscrişi la cuvînt dau răspunsuri generate de deosebita atenţie cu care s-au pregătit. E cel mai frumos examen din facultate, unul dintre acele examene care nu se uită niciodată, spun absolvenţii.

★

„La noi, dacă te împotmoleşti într-un anumit punct al problemei, îţi însemnezi unde ai rămas pentru a continua... la toamnă. Poate că examinatorii ar trebui să fie mai puţin preocupaţi de durata examenului, cîteva indicaţii venite în momentele critice ne-ar ajuta să demonstrăm că ne-am pregătit. Atunci cînd am făcut-o". (G. Spiridon, anul IV, T.C.M., Institutul politehnic Braşov).

ALEA JACTA EST !

Aşadar... sesiune. Cine ar putea descrie cîte gînduri, cîte nelinişti şi cîte vise ne împresoară în noaptea de dinaintea examenului ? Şi, totuşi, cine dintre noi nu le-a simţit ? De fiecare dată altele, de fiecare dată parcă mai mari, emoţiile ne înconjoară în noaptea de dinainte de examen dîndu-ne, paradoxal poate, liniştea aceea plină de siguranţă (şi plină de strîngerea la matcă a gîndurilor), după tragerea biletului de examen, dar mai ales dîndu-ne bucuria reuşitei, a înaintării cu încă un pas spre împlinire.

Alea jacta est ! O simplă formulă pentru că, de fapt, examenele nu sînt chiar atît de năbădăioase pe cît li s-a dus vestea. Nu v-o spune numai reporterul ci şi studentul din anul al IV-lea.

Florentin POPESCU

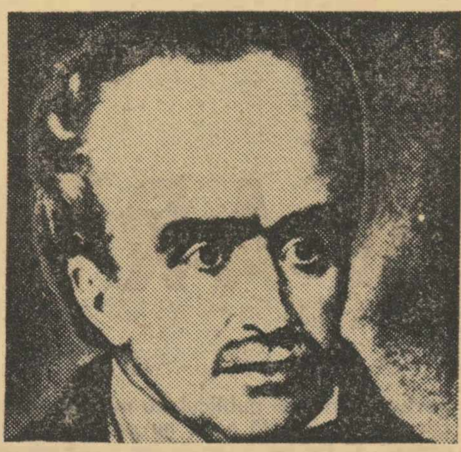

magazin istoric pentru dacia

ŞINCAI ŞI ŞCOALA ARDELEANĂ

Acad. DAVID PRODAN

(Fragmente din comunicarea expusă la Academie cu ocazia împlinirii a 150 de ani de la moartea lui Gheorghe Şincai).

Opera lui Gheorghe Şincai e variată ; aparent disparată, face incursiuni în foarte disparate domenii, de la istorie, filologie, pînă la fizică, aritmetică, economie agricolă. Ea nu trebuie cîntărită cu măsurile ştiinţei noastre de azi, cu rigorile întinsei noastre specializări. Trebuie judecată la nivelul ştiinţei şi mai ales al nevoilor timpului său, cîntărită cu măsurile acestor nevoi. Ea trebuie judecată în funcţie de lupta de ridicare a poporului român, în cadrele Şcolii Ardelene care şi-a luat sarcina să ducă mai departe, să fundamenteze ştiinţific această luptă. Ştiinţa lui Şincai, ca şi a Şcolii Ardelene, e o ştiinţă militantă şi trebuie judecată ca atare.

Căci, trebuie să repetăm mereu, Şcoala Ardeleană nu s-a născut nici din gratuitate ştiinţifică, nici din influenţe din afară, nici din luminism. Ea s-a născut şi a crescut organic din nevoile de ridicare ale propriului popor, a venit să fundamenteze ştiinţific programul lui de ridicare politică, conceput încă de Inochentie Micu şi completat de **Supplex Libellus Valachorum.** Cercetîndu-i geneza, ne apare tot mai evident că ea are rădăcini mai adînci în trecut, că se înalţă pe solide temelii proprii, pe un program politic născut din propriile nevoi, că nu ea a dat naştere, după exemple din afară, programului politic, ci, invers, programul de ridicare politică a făcut necesară Şcoala Ardeleană.

Influenţele din afară, desigur, nu lipsesc. Luminismul românesc se hrăneşte şi el evident din luminismul general al timpului, se integrează în acest luminism. Ideologic, luminismul general poate stimula, poate anticipa, poate lumina drumul înainte. E receptat însă la măsura propriilor nevoi, propriilor năzuinţe, practic nu poate depăşi propriile posibilităţi.

Corifeii Şcolii Ardelene sînt şi ei luminişti fără îndoială, receptivi la ideile luministe ale timpului, dar luminişti în acest sens şi la acest nivel. Ca luminişti adevăraţi cred fanatic în virtuţile luminii, culturii. În gîndurile lor cultura e cheia de aur a progresului, remediu magic al tuturor relelor de care suferă societatea umană şi poporul român însuşi. La drepturile sale, la locul care i se cuvine în viaţa politică a ţării, la strălucirea strămoşilor, el trebuie să se ridice mai ales prin cultură. Lumină deci, cît mai multă lumină, în toate ungherele vieţii şi cît mai repede posibil ! Ei lucrează febril, atacă cele mai variate domenii ale culturii, iau luminile ei de oriunde se găsesc şi caută să le răspîndească pe toate căile, de sus pînă jos. Mai ales cei de jos trebuie ridicaţi spre lumină. Doar luminarea lor putea face poporul român demn de strălucirea strămoşilor, ea trebuia să-l ridice din „decăderea" sa, ea trebuia să-l ducă la drepturile care i se cuveneau, la puterea politică pe care o revendica. Fac şcoală, traduc, adaptează, popularizează. Atacă cu încredere, cu optimism întunericul masiv în care soarta a cufundat poporul român, trudesc din greu să umple imensul gol săpat de istorie. Complexitatea şi urgenţa nevoilor poporului lor, mijloacele lui reduse, condiţiile lor de studiu, nu le lasă nici posibilitate nici timp pentru specializare. Ei trebuie să facă de toate, să răspundă cît mai prompt la toate. Ei nu sînt şi nu puteau fi obsedaţi nici de grija „originalităţii". Sînt pionierii primei urgenţe, şi prima urgenţă nu e o cultură „originală", ci cultura pur şi simplu.

Îndoitul sens al luminii, al culturii, în sus şi în jos, îi pune în faţa unei grele probleme de limbă. Limba însăşi trebuia ridicată la limbă de cultură. Problema nu era deloc uşoară : înaltele origini sfătuiau o limbă şi o scriere care să le învedereze, difuzarea culturii în mase, dimpotrivă, o limbă şi o scriere cît mai accesibile pentru toţi.

Pornind de la principii latiniste-etimologiste, practic ridică copios, în forme fonetice, chiar mai mult decît ne-am fi aşteptat, graiul popular la rang de limbă de cultură. E de admirat efortul lor de a găsi echivalenţe populare chiar termenilor ştiinţifici ; doar cînd nu le găsesc nicicum, recurg la neologism. Nevoia culturii e mult mai urgentă, nu le lasă timp pentru reconstituiri, mult mai adîncă, nu le îngăduie depărtarea de limba vie.

Pentru o ridicare naţională, însă, trebuie să cultive mai presus de toate ştiinţele naţionale ale limbii şi istoriei, cele dintîi chemate să fructifice conştiinţa de sine a unui popor. Şi acestea se clădesc pe temelii proprii, se alimentează din propriile resurse. Dar nici aci n-au timp să atace ştiinţa în detaliile, în componentele sale, cum sîntem obişnuiţi azi. Ei nu elaborează studii, monografii, pe care se clădesc azi ştiinţele. Ei trebuie să cuprindă de la început orizontul larg al întregului, al marilor sinteze. În istorie chiar, ei nu scriu monografii. Nu scriu nici măcar istoria românilor din Transilvania. Îmbrăţişează istoria întregului popor român, în întreagă întindere a ei. Samuil Micu scrie **Istoria românilor,** Şincai — **Cronica românilor,** Maior — **Istoria pentru începutul românilor în Dacia.** Operele lor sînt edificii întregi şi menite, evident, întregului popor român. În viziunile lor, desigur, chiar lupta pe care o serveau ele trebuie să se lărgească, să se extindă asupra totalităţii lui.

Nici ideea latină pusă la temelia lor nu vine din afară, nici de la umanism, nici de la luminism. E reluată de la cronicari, din **Hronicul** lui Cantemir cu deosebire ; prin intermediul lor mai ales sînt fructificate ideile umaniste despre originile poporului român. În raport cu cronicarii, militanţilor români din Transilvania le revine marele merit de a fi transformat ideea în idee-forţă, în armă de luptă pentru ridicarea poporului român, mai ales pentru ridicarea lui politică — arma care-i va servi în lupta pentru unitatea naţională. Ştiinţa istoriei şi limbii cultivate cu atîta pasiune, latinitatea, originile romane, vechimea şi continuitatea, drepturile istorice puse la temeliile lor, au acum mai mult decît un rost ştiinţific. În lupta deschisă ele au o îndoită menire : de a întări poporul român în conştiinţa de sine, în conştiinţa drepturilor lui la viaţă proprie, naţională, şi de a-i servi armele cu care să şi le impună. Ideea latină are să joace de acum şi un imens rol moral în lupta de ridicare, în transformarea poporului în naţiune. Ea are darul de a-i schimba sentimentul de umilinţă în mîndrie, îi serveşte titluri la viaţă proprie, naţională, chiar „superioare" celor ale adversarilor săi. Titlurilor de vechime, de calitate ale naţiunilor politice ale Transilvaniei, noua ştiinţă le opune înaltele origini romane, prioritatea poporului român. Aceste origini în viziunile ei sînt cu atît mai înalte, cu cît sînt curat romane. E impresionant cu cîtă încredere, cu cîtă siguranţă, cu cîtă dîrzenie susţin învăţaţii Şcolii Ardelene această puritate, împotriva tuturor argumentelor. O mînuiesc ca pe arma cea mai de preţ, cu patima combatantului. Adevărul lor e prea măreţ ca să mai permită vreo necuviinţă a îndoielii, aurul descoperit e prea strălucitor ca în entuziasmul lor de pionieri să-i mai îngăduie vreo pată. „Eroare" binecuvîntată ; cu puterea ei, puterea „adevărului curat" acum, în focul luptei, nu s-ar fi putut măsura. În lupta deschisă, poporul oropsit avea nevoie de stimule cît mai puternice, de titluri cît mai înalte, de arme cît mai lucitoare.

Cronica lui Şincai era menită să fie temelia masivă, durabilă, indestructibilă a acestei lupte. Materialele ei s-au strîns cu pasiune din toate părţile, ea s-a clădit cărămidă cu cărămidă o viaţă de om. Se încerca pentru prima dată o asemenea muncă, se clădea pentru prima dată un edificiu de asemenea grandoare. Era prima încercare de a clădi istoria întregului popor român, pînă la cele mai îndepărtate ramuri ale lui, pe documente. Şi, mai ales, de a o clădi unitar, prezentînd simultan, an de an, desfăşurarea ei pe întreagă aria lui. Ne impresionează şi azi numărul autorilor, documentelor pe care Şincai şi-a clădit opera. Mai ales cînd ne gîndim la condiţiile în care ea s-a zămislit, la viaţa lui zbuciumată, la peregrinările şi locurile în care a trebuit să lucreze, la graniţele de atunci ale documentării, cînd nu venea cartea la om, ci el trebuia să călătorească pe urmele ei, cînd cronicile, textele trebuiau descoperite, transcrise, cînd documentele erau nepublicate, necunoscute.

Masivitatea operei a impresionat şi pe contemporani şi pe urmaşi. Să cităm doar pe primii dintre moderni, un român şi un strein, care au rămas copleşiţi de importanţa ei. Mihail Kogălniceanu încă la 1841 scria : **„Hronica lui Şincai este un lucru atît de mare, atîta de preţios încît cuvintele îmi lipsesc spre a-mi arăta mirarea. Mii de documenturi necunoscute, rare, se află adunate ; şi nu stau la îndoială de a zice, că cît Hronica aceasta nu va fi publicată, Românii nu vor avea Istorie".** Iar Edgar Quinet, în „Les Roumains" nu stă la îndoială să vadă în el un **„Muratori al românilor". „El a făcut pentru România ceea ce Muratori a făcut pentru Italia, benedictinii pentru Franţa, şi ceea ce le lipseşte încă multor naţiuni mîndre de trecutul şi prezentul lor".** Quinet e impresionat de calităţile lui Şincai, de **„spiritul lui de ordine, de metodă, de investigaţie răbdătoare, de discernămîntul admirabil în lucrurile mari ca şi în cele mici,** de arta de a **aduce ordine, lumină în haosul cel mai încurcat care a fost vreodată ; nici o dorinţă de efect, de vîlvă, decît o nevoie excesivă a adevărului demonstrat ; şi toate acestea într-un limbaj ingenuu, original, aspru, viu, popular, plin de vigoare şi de o simplitate aproape rustică".** Apreciază metoda lui obiectivă, largheţa cu care dă cuvînt şi adversarului şi care-l **„plasează în rîndurile creatorilor marii şcoli istorice a secolului al XIX-lea".** Kogălniceanu admiră în Gheorghe Şincai pe marele istoric al neamului său, Quinet pe istoricul demn de a fi pus alături de istoricii timpului său.

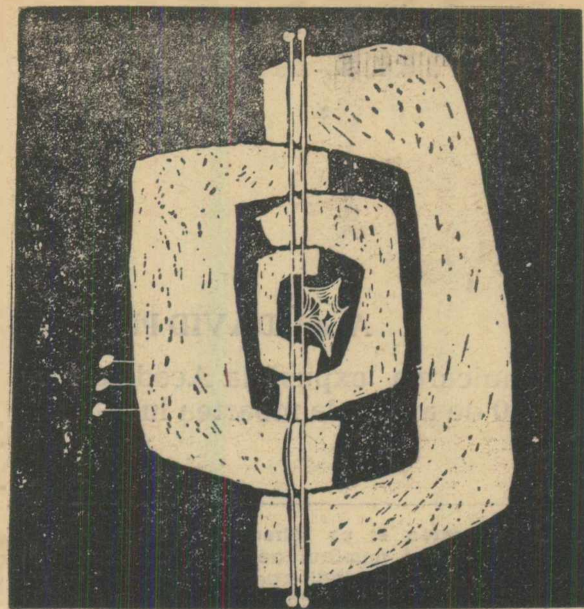
Academia noastră, al cărei centenar l-am sărbătorit de curînd, între precursorii săi trebuie să numere neapărat şi pe învăţaţii Şcolii Ardelene, şi opera lor, lupta lor pentru lumină, pentru ridicarea poporului român, zelul cu care au strîns şi ei, cu mijloace mai modeste şi în împrejurări mai grele, tot ce au putut, spre întemeierea ştiinţei istoriei şi limbii sale, spre ridicarea culturii sale în genere. Un Ion Bianu, cînd clădea Biblioteca Academiei pe tot ce a produs cultura românească şi tot ce s-a scris despre poporul român, cînd strîngea, ocrotea şi bibliografia cu atîta pietate cartea veche românească, continua, în cadre mai largi, exemple şi deprinderi de acasă, de la Blaj. Continua pe un Samuil Micu, pe un Gheorghe Şincai, urma şi continua mai ales pe marele învăţat şi bibliofil Timotei Cipariu. Printre precursoarele monumentalei Biblioteci a Academiei, cu care ne mîndrim azi, trebuie numărată şi Biblioteca Blajului, azi în Biblioteca Academiei şi aşezată la temelia Bibliotecii Filialei sale din Cluj. Însuşi acest fapt e un semn de recunoaştere şi continuitate. Patrimoniul cultural al Şcolii Ardelene, manuscrisele învăţaţilor ei, şi ale lui Şincai însuşi, se păstrează acolo cu sfinţenie şi se valorifică ştiinţific, ca preţioase relicve naţionale.

Opera lui Gheorghe Şincai, care aşteaptă şi ea, ca şi opera Şcolii Ardelene în genere, o nouă ediţie, la nivelul ştiinţei noastre de azi, chiar supusă focului criticii moderne, nu ne-a rămas mai puţin preţioasă. În perspectiva timpului figura lui Şincai a devenit mai reală, dar a crescut mereu. Timpul cu dreptatea sa i-a făcut dreptate şi lui. Academia Română însăşi i-a făcut elogiul prin discursul de recepţie din 1869 al lui Alexandru Papiu Ilarianu şi răspunsul lui Gheorghe Bariţiu, recunoscînd prin aceasta în Gheorghe Şincai, implicit, un precursor. Un semn al recunoştinţei să fie şi omagiul pe care i-l aducem de aici azi. Evocîndu-i imaginea, să ne întoarcem cu pietate gîndul spre jertfa şi opera vieţii sale.

Legenda îl poartă (pe ŞINCAI — n.n.) **pe la Oradea, pe la Alba Iulia, pe la Blaj, nu renunţă la gîndul că se va întoarce. I-a văzut cu ochii ei chiar moartea. Un preot bătrîn povestea că ar fi murit în satul Bobota, lîngă un izvor, răpus de oboseala drumului. S-a prăbuşit, inevitabil, sub povara desagilor în care-şi purta opera. L-ar fi luat de acolo un ţăran milostiv şi l-ar fi îngropat între ai săi în cimitirul satului.**

N-a primit girul ştiinţei nici măcar certificatul „autentic" al parohiei din Slovacia ; ştiinţa încă nu şi-a luat osteneala să-l verifice şi să recunoască locul de odihnă al osemintelor sale. S-a sfîrşit alungat de o soartă adversă, departe de neamul său, pentru care a trudit o viaţă.

Din nefericire Şincai nu face o excepţie. Semnificativ pentru vremuri, nici unul din marii făuritori ai Şcolii Ardelene n-a avut alt noroc. Inochentie Micu, cel care a pus bazele luptei politice naţionale şi deci bazele Şcolii însăşi, a închis ochii alungat la Roma, ars de dorinţa de a se întoarce. A rămas un exilat ; odihneşte în biserica ruteană de acolo. Samuil Micu şi Petru Maior odihnesc în capitala Ungariei, Ion Budai-Deleanu la Liov, Gheorghe Şincai în Slovacia. Tocmai ei, care şi-au iubit cu atîta ardoare neamul, care i-au închinat întreaga lor viaţă, au fost sortiţi să-şi găsească locul odihnei de veci departe de el. Aşteaptă, desigur, încrezători, să fie rechemaţi de pietatea recunoscătoare a urmaşilor.

NECESITATEA ARTEI *)

Meritul fundamental al lucrării „Necesitatea artei", creație din ultimii ani a prestigiosului teoretician și militant austriac **Ernst** Fischer, îl constituie, după părerea mea, afirmarea deschisă, principială, susținută cu pasiune și aleasă competență, a unei concepții filozofice înaintate, umaniste, din perspectiva căreia este analizată, profund și nuanțat, o întreagă problematică esențială privind creația literar-artistică. Lucrarea impresionează prin puterea de sinteză și spiritul de probitate științifică, prin modul creator de interpretare marxistă, care oferă o largă înțelegere a fenomenului artistic — după mărturisirea lui Fischer, cartea „a urmat evoluția spirituală a autorului, renunțarea sa la semnele de exclamare dogmatice în favoarea semnelor de întrebare critice" — prin sentimentul de totală încredere în viitorul artei, nutrind convingerea că „arta a fost, este și va fi întotdeauna necesară".

În examinarea sorgintelor artei, a determinărilor ei multiple și a evoluției sale contradictorii, în aprecierea perenității și finalității creațiilor autentice, a racordării lor la cerințele epocii și a destinului lor ulterior, autorul adoptă un punct de vedere ferm, dar suficient de cuprinzător pentru a putea reflecta întreaga complexitate a fenomenului de artă, înlăturînd programatic orice tendință de unilateralitate și exclusivism. „Cel care ține seama — va scrie E. Fischer în lucrarea „Spiritul epocii și literatura" — doar de specificul talentului unui poet, al unui artist (spontaneitatea, lipsa de intenție, harul ficțiunii, fantezia creatoare etc.) absolutizează momentul **subiectiv**, individual : cel care îl înțelege numai în condiționarea lui istorică (epocă, națiune, clasă, grad de diferențieri sociale etc.) absolutizează momentul **obiectiv social**".

Opera de artă, fenomen de maximă complexitate, la a cărei delicată și misterioasă alcătuire conlucrează, într-un raport de simultaneitate, factori de natură materială și spirituală, elemente izvorîte din nevoile epocii, ale locului și poporului de unde vine, dar și trăsături de constanță ale umanității, fiind în permanență un mijloc de „fuzionare a individului în societate", o posibilitate de cunoaștere și transformare a lumii, și sursa cea mai puternică de a „emoționa pe omul **total**", s-a bucurat întotdeauna de o largă rezonanță, a avut multiple funcțiuni și implicații în viața socială. În acest sens, Marx a considerat arta drept un „moment al umanității", cu o rază de acțiune ce depășește cadrul istoric care a generat-o, rămînînd un izvor continuu de cunoaștere a realității și de autentică desfătare estetică.

Originea și dezvoltarea artei sînt puse în relația firească de determinare cu evoluția generală a societății omenești, relevîndu-se, în același timp, acțiunea reciprocă dintre situația socială și personalitatea artistică, la limita unde condiționarea socială se transformă în uman, făcînd posibilă activitatea creatoare. În această ordine de idei artistului i se recunoaște o dublă misiune socială : „una directă, impusă de cetate, de corporație sau de un grup social ; alta indirectă, impusă de o experiență pentru el, cu alte cuvinte, de propria sa conștiință socială".

Situația artei în societatea capitalistă, succesiunea curentelor artistice, relațiile dialectice dintre conținut și formă sînt astfel analizate atît sub raportul condiționărilor sociale, al rolului de intervenție al artei în viața socială, cît și al specificității lor artistice, cu grija necesară pentru detaliu, acordînd însă importanța cuvenită aspectelor generale, filozofice, cuprinse în opera de artă.

Rețin în mod deosebit atenția încercarea autorului de a stabili coordonatele esențiale ale artei socialiste, strădania de a contura cît mai exact direcțiile ei de dezvoltare, de a surprinde elementele noi care survin în raporturile artei cu publicul, cu masele populare. Pe deplin convins că „o artă nouă nu provine din doctrine, ci din opere", E. Fischer preconizează renunțarea la conceptul de „realism socialist", concept care avea menirea de a suplini o întreagă estetică, fiind invocat abuziv la rezolvarea tuturor problemelor artei, în favoarea termenului de **artă socialistă**, care are o sferă concordantă cu practica artistică a societății socialiste, și definește „o atitudine nu un stil, făcînd să cadă accentul pe concepția socialistă și nu pe metoda realistă".Formula de „realism socialist" restrînge dintr-o dată, poate chiar contrar intenției celor care au lansat-o, domeniul artei creată în condițiile socialismului, numai la arta realistă. De altfel se știe că o înțelegere îngustă, simplificatoare, a noțiunilor de „realism" și „realism socialist" a dus, nu o dată, la blamarea multor opere clasice și contemporane pentru „antirealismul" lor, întrucît valoarea sau nonvaloarea acestora nu erau apreciate în funcție de sporul estetic pe care-l aduc, de modul diferențiat în care reflectă realitatea, de filozofia intrinsecă pe care o propagă, ci exclusiv pe criterii exterioare, după niște precepte aprioric stabilite, care s-au dovedit a fi, de cele mai multe ori, sterile și neeficiente în cîmpul atît de divers al artei și literaturii. Studiile de critică și estetică din țara noastră folosesc în ultima vreme expresia mai puțin pretențioasă, dar nepretabilă la înțelegeri unilateralizatoare, aceea de „artă socialistă", adică de artă care reflectă realitățile materiale și spirituale ale societății socialiste.

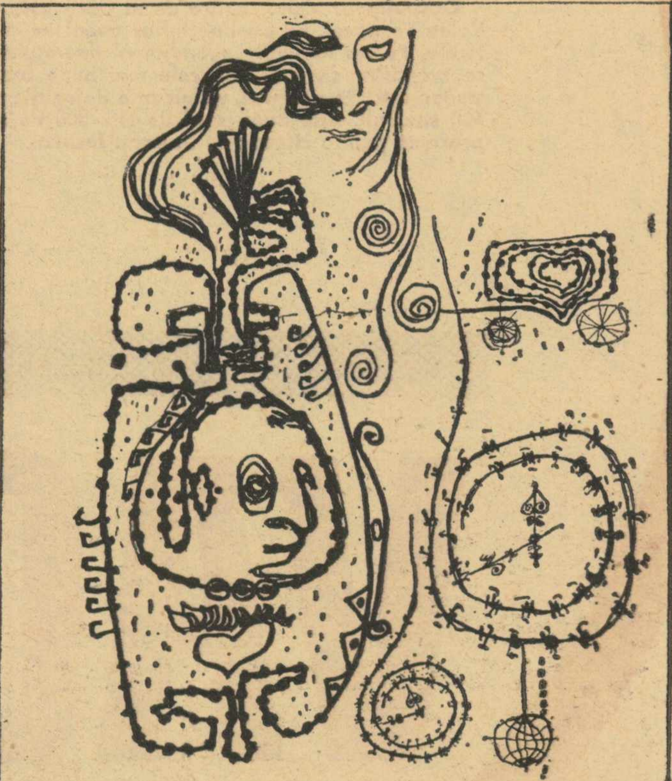
Originalitatea noilor realități ivite în procesul de edificare a socialismului, ineditul bogat și fascinant al prefacerilor structurale survenite în toate domeniile vieții sociale, din metamorfoza cărora se naște un nou tip de civilizație — civilizația socialistă, sînt acut resimțite pe planul întregii arte, lărgind considerabil aria izvoarelor de inspirație, universul tematic și substanța de idei a operelor noi create. Pe aceste temeiuri se sprijină caracterul uman afirmativ al artei socialiste, artă care anunță și vibrează la ecourile viitorului, implicînd acordul fundamental al creatorului cu țelurile lumii socialiste, dar și sancționarea de pe pozițiile superioare ale umanismului socialist a tot ce se opune umanului, a viziunilor negative, pesimiste, a formelor anchilozate, retrograde. Contribuind la făurirea unei lumi raționale și prin urmare umane, arta socialistă militează prin chiar natura sa, prin rațiunea ei de a exista, pentru înfăptuirea ideilor umanismului socialist, pentru promovarea concepției materialist-dialectice despre lume.

Reliefînd importanța și grija deosebită de care se bucură arta în societatea socialistă, față de situația avută în orînduirile anterioare, E. Fischer conchide : „În societatea burgheză modernă, arta este considerată un fel de fantezie, de distracție, nedemnă de toată atenția oamenilor ocupați cu subiecte atît de importante ca afacerile sau politica. Lumea socialistă ia arta în serios. Cărțile, filmele, piesele de teatru și operele muzicale noi nu numai că sînt cunoscute de sute de mii, de milioane de oameni, dar ele îi antrenează în discuții pasionante. Forța socială, educativă, făuritoare de cuvinte și de imagini, este un fapt cîștigat. O operă de artă este considerată nu ca un eveniment efemer, ci ca un act de mare însemnătate. Născută din realitate, ea influențează la rîndul ei realitatea. Poezia a coborît în stradă. O discuție asupra personajelor și a situațiilor dintr-un roman ridică probleme de viață socială și de filozofie. Arta și discuția despre artă constituie factori de progres în viața lumii socialiste".

Gh. STROIA

*) E. Fischer, Necesitatea artei. Editura Meridiane, București, 1968. Versiunea românească a lucrării și substanțiala prefață de care beneficiază aparțin lui Constantin Otobîcu.

cronica

De fapt, e vorba de doi debutanţi în poezie

Prin ce resorturi se justifică azi atitudinea suprarealistă în poezie ? Care-i consistenţa ei, ce indici de valabilitate are, ştiut fiind că suprarealismul, ca mod propriu de existenţă al unei anume poezii, s-a consumat ? Şi, dacă n-avem temeiuri să-i tăgăduim accesul şi dreptul la existenţă, în ce măsură mai oferă acum garanţii de viabilitate estetică, de indiciu al unui proces de sistematizare superioară ? Iată întrebări pe care nu le poţi ocoli într-o discuţie pe marginea a două recente debuturi editoriale : „Cinste specială" de Vintilă Ivănceanu şi „Versuri" de Virgil Mazilescu, ambele situate, cu diferenţieri inerente, sub zodia acestei formule. Formulă, de fapt, e un fel de-a zice, întrucît — se ştie — suprarealismul îşi făcea un titlu de glorie din refuzul oricărei convenţii, din nerecunoaşterea nici unei formule, din repudierea consecventă, împinsă pînă la violenţă, a oricăror canoane artistice, a oricăror forme programatice. Dar însăşi această poziţie constiuie ea o formulă. Ambiţia de a împinge poezia în starea de absolută libertate a conştiinţei, de a te sustrage oricărei forme poetice, reclamă descendenţa dintr-un crez. Care crez a dat suprarealismul, dar nici un poet de antologie suprarealist, care să fi creat o stare de spirit mai mult decît o estetică. Vladimir Streinu arătase cîndva ce flagrantă contradicţie e între viziunea suprarealistă şi marea poezie, arătînd că accesul la artă le-a fost înlesnit adepţilor curentului numai atunci cînd au ieşit din el, depăşindu-l. Iată o grea afirmaţie care trebuie să ne dea de gîndit.

Avem, aşadar, toate motivele să nu îmbrăţişăm delirînd, dar nici să expediem, sub pretext de anacronic şi modă, cele două debuturi. De bună seamă că de structura acestei viziuni, stînd, să-i zicem, pe muche de cuţit, îşi vor fi dat seama şi autorii înşişi de vreme ce formula, odată ştearsă de praf, a fost supusă — cît le-a stat cu putinţă în cazul unui relief cu aşa de puţin contur — unui masaj de reîntinerire. Nimic de contestat, dar să ne întrebăm mai întîi în ce măsură se revendică drept actuală, vreau să zic valabilă, această expresie a liricii, căreia i se cunoaşte destinul istoric. E ea o viziune nouă, păstrînd spiritul intern al suprarealismului ? E o reluare comodă a mişcării ? E atitudine originală sau clişeu ? Destin actual sau şablon ? Pînă unde e speculaţie a limbajului spontan şi unde începe artificiul ? Ce e transcriere exactă a impresiilor şi a ideilor şi, în acest punct, unde sfîrşeşte psihologia şi pînă unde ţine arta ? Iată cîteva gînduri pe marginea încercărilor de transplantare a viziunii suprarealiste în lirica nouă, care sînt tot atîtea obstacole puse accesului unei asemenea poezii la marile niveluri valorice. Dificultăţi create cu multă dezinvoltură şi voluptate de chiar autori : poezie fără contur, fără relief concret, cu centri de coagulare nedefiniţi, proiectînd totul în şiruri de exerciţii lirice, urmînd linia dicteului automat, a speculaţiei psihologice a visului, detestînd rigorile, pe care, orice s-ar zice, le presupune orice poezie ce se respectă. Vom avea astfel propuneri de (la V. Ivănceanu) : mimare îndemînatică a poeziei, joc de enorme gratuităţi, oficiere gravă a actului poetic, repede minată de calambururi iscusite (de idei sau lexicale), răfuială cu locurile comune şi clovnerie lirică ş.a.m.d. ; (la V. Mazilescu) de : dexteritate în a stoarce inconştientul de imagini onirice necenzurate, proiecţii de stări psihice grave, revoltă împotriva convenţionalismului, infuzie persiflantă a versului, viziuni extrase din adîncimi abisale ş.a.m.d. Dar pînă aici sînt doar propuneri clădite pe un fundal transparent, rezultat al unei inteligenţe speculative şi al abilităţii acrobatice în a merge pe muchia cuvîntului, şi nu al stării organice, fundamentale, de poezie, verificîndu-se încă o dată ideea că un curent defunct, ieşit din uz — cum e acesta, care a creat o stare de poezie, ce nu trebuie absolut de loc minimalizată, dar nu poeţi — reluat fiind, în proporţii şi la niveluri diferite, nu poate da mai mult de atît. Ceea ce e prea puţin. Refuzul oricăror tangenţe cu certitudinile e chiar propria sa gîtuire. Cînd au depăşit limitele viziunii, Tzara şi Eluard, René Char şi Ion Vinea, Voronca şi Aragon s-au realizat. Aşa că nici azi nu vrem să ne închipuim un poet autentic defilînd în aplauzele galeriei. Că îi e mai la îndemînă, asta e altă chestiune.

Nic. UDRESCU

ARTE
ZILE

Mai mult despre rîs

CHARLES BAUDELAIRE: „CRITICĂ LITERARĂ ŞI MUZICALĂ. JURNALE INTIME"

La scurt timp după apariţia ediţiei bilingve din opera omului cu părul verde, cititorul român este pus din nou în faţa rîndurilor acestui artist satanic. E o ediţie judicios întocmită de Liliana Ţopa şi competent prefaţată de muzicologul George Bălan. Găseşti în ea articole şi eseuri celebre ale lui Baudelaire, ca cele despre E. A. Poe — spirit profund înrudit cu traducătorul său în Franţa —, despre „Doamna Bovary" a contemporanului Flaubert (carte cu un destin asemănător operei lui Baudelaire ; amintim că atît „Florile răului" cît şi „Doamna Bovary" au provocat mari neplăceri penale autorilor pe motive de lezare a moralei), despre Gautier (bun prieten al marelui Charles şi destinatarul frumoasei dedicaţii a „Florilor răului"), precum şi substanţialul şi surprinzătorul studiu-eseu „Despre esenţa rîsului" (de care ne vom ocupa ceva mai atent în aceste puţine rînduri). În fine — last, but not least — mai notăm amărăciunea de a nu putea transcrie emoţia, extazul provocat de jurnalele intime ale poetului.

Numeam cu cîteva rînduri mai sus „surprinzător" eseul „Despre esenţa rîsului". Aici, un poet genial şi un critic apreciat (în paranteză fie spus, mulţi oameni de cultură consideră *critica* lui Baudelaire ca partea cea mai viabilă a operei sale) se dovedeşte a fi în egală măsură şi un filozof pătrunzător. Modul frapant de original în care pune şi rezolvă problema rîsului — acest fenomen prin excelenţă uman — derutează la început. Te simţi introdus într-o lume străină, de ne-nţeles. Cu cît înaintezi însă, ceaţa dispare, şi ceea ce părea la început o schelă complicată devine un edificiu solid şi închegat. Baudelaire porneşte de la aforismul „înţeleptul nu rîde decît tremurînd". Numeşte rîsul, între altele, „fenomen monstruos", „satanic, deci profund omenesc", şi-şi formulează apoi observaţia fundamentală: „comicul, posibilitatea rîsului, se găseşte în cel ce rîde şi nu în obiectul rîsului". Subiectivitatea totală a comicului (de unde posibilitatea existenţei sau non-existenţei simţului umorului) este excelent prinsă. De mare fineţe e şi distincţia între rîsul adultului şi al copilului. Cel din urmă nu e corupt şi rîsul său e organic diferit de al maturului. Copilul rîde aşa cum cîinele dă din coadă şi pisica toarce, spune Baudelaire. Copilul nu rîde pentru că sesizează contradicţii ; nu poate, pentru că nu are simţ al umorului — experienţă. Ar fi fost bine să vorbim despre încă insuficient cunoscutul Aristarh care a fost Baudelaire, foiletonistul plin de umor şi înţelepciune practică din „Sfaturile pentru tineri literaţi", despre rafinamentul formulărilor sale — dintre care cităm două ; una o găsiţi aici, şi cealaltă, peste cîteva rînduri, în final — ; despre Rabelais, „marele maestru francez al grotescului", despre... Dar, deşi pare banal, adevărul e că despre fiecare *pagină* baudelaire-iană se pot scrie *cărţi*. Noi nu avem competenţa şi nici spaţiul, aşa că ne vom încheia prezentarea asigurînd cititorul că — aşa cum spunea Baudelaire despre „Legăturile primejdioase" — „această carte, dacă arde, poate să ardă numai ca gheaţa".

George PRUTEANU

„Uriaşii munţilor" de Pirandello

Cotrone cel fermecător şi trist, Mara-Mara cea curioasă, Contele îmbrăcat într-un doliu resemnat, Contesa în delirul unei pasiuni, fiecare personaj, de inconsistenţa şi suavitatea fantomelor închipuite, intră şi iese din scenă atunci cînd nu te aştepţi. Replicile înseamnă frînturi de poezie şi se succed dictate de logica stranie a visurilor. Drama pirandelliană, conflictul dintre Viaţă şi Mască, găseşte aici soluţia unei reciproce renegări. De o parte e Viaţa elementară, prea puternică, de cealaltă parte sînt Măştile prea vulnerabile, conştiente însă de frumuseţea lor ; în mijloc, depărtîndu-le, e imposibilitatea brutală a înţelegerii. Contesa moare, Cotrone e tot mai trist, dar rămîne !

Regia (Eugenia Ionescu — studentă la secţia de regie) a potrivit acest spectacol ridicat pe scenă de studenţii Institutului de artă teatrală şi cinematografică „I. L. Caragiale", în viziunea esenţială a piesei, apoi i-a subliniat cele mai subtile intenţii, folosindu-se de o scenografie reuşită. Nu numai obiectele de pe platou arătau a „mari jucării stricate şi pline de praf", cum spune Pirandello, ci pînă şi vila lui Cotrone, „Năpasta", a devenit o astfel de jucărie, aşa cum în indicaţiile regizorale nu intuise autorul. Fără risipă de ornamente şi fără complicate efecte de lumini, cu principale mijloace s-a reuşit impresia unui univers oniric.

Actorii au spus cu o mare grijă cuvintele piesei, toţi au înţeles însemnătatea jocului scenic, a gesturilor adecvate şi, sugestiv, Florian Pitiş şi Lucia Dobre-Ştefănescu au continuat să spună, prin priviri intense, de o fixitate religioasă, partea nescrisă a rolurilor pe care le interpretau. O rezervă : dacă interpreta Contesei şi-ar fi adăugat un plus de forţă dinamică, nuanţînd mai bine crizele unei ultime agonii, ar fi fost o Contesă perfectă.

Piesa e neterminată. Autorul murea înainte de a-şi fi scris în întregime visul. Pentru a evita o întrerupere bruscă, regia a încheiat spectacolul cu o scenă fără cuvinte, unde Contesa oferă imaginea unei morţi calme şi obişnuite. Pirandello îi pregătise însă o moarte mult mai puţin uşoară, ea trebuia sfîşiată de uriaşii munţilor. Poate, drept încheiere, era mult mai nimerit să se sugereze conflictul de o violenţă exagerată dintre artişti şi uriaşi.

Atinşi de magia unui spectacol frumos şi semnificativ, noi, spectatorii, am repetat într-o neîntreruptă încîntare estetică, spirituală, visul construit de Pirandello.

Sandra MIRON

Publicul (II)

Vorbeam în prima parte a respectivului „serial" despre curioasa indiferenţă manifestată uneori de „marele nostru judecător — publicul" faţă de unele manifestări muzicale majore, indiferenţă ce se repercutează nemijlocit asupra actului interpretativ. Particularizînd, să discutăm puţin despre pseudodificultatea receptării şi asimilării muzicii contemporane. Auzim peste tot : „Nu o înţeleg !", „O cacofonie fără sens", „Aşa muzică pot să scriu şi eu" etc. Oare aşa să fie ? Muzica contemporană are legile ei stricte (uneori, fie-ne iertat, mai stricte chiar decît cea clasică sau romantică); are de asemeni marile ei capodopere ce vor dăinui peste veacuri ca şi „Mica Serenadă" a lui Mozart. Dar publicul, prin poziţia sa de multe ori rigidă, îngreunează circulaţia firească a acestei muzici pe care artiştii, chiar cei ce o îndrăgesc, o includ din această cauză cu teamă în repertoriul lor. De ce îi spunem cacofonie ? Pentru că are disonanţe, pentru că nu mai găsim „melodie" în înţelesul „La donna e mobile" ? Să ascultăm o săptămînă zilnic numai Haydn, Händel sau Vivaldi, iar în a doua săptămînă „Parsifal"-ul lui Wagner. Să vedeţi ce disonante ni se par atunci sublimele acorduri wagneriene. Aceasta înseamnă că urechea trebuie educată şi acomodată. Să nu uităm că ea este formată şi moştenită după anumite tipare, obişnuită să asculte un anumit fel de muzică ce dăinuie de cîteva secole. Cînd audiem deci o lucrare aparţinînd secolului nostru, să încercăm să ne rupem de obişnuinţă, s-o ascultăm cu o ureche inocentă, necăutînd s-o raportăm la ceea ce am ascultat şi cunoaştem pînă acum. Vom fi feriţi astfel de ridicolul celor ce susţineau că opera lui Beethoven este „muzica unui nebun" numai prin simplul fapt că în ultimele cvartete, spre exemplu, nu mai semăna cu cea a lui Mozart. Nu v-aţi gîndit oare că datorită acestei poziţii închistate a publicului „meloman" s-a ajuns la situaţii paradoxale ? Muzica lui Schönberg, ba uneori chiar Debussy, deşi este scrisă cu mai bine de 50 de ani în urmă, este considerată încă „prea modernă". În care dintre arte se mai întîmplă fenomenul respectiv ? Ce carte sau ce film realizat acum 40 de ani mai au aceeaşi soartă? În alte ţări, „a doua şcoală vieneză", cum este numită gruparea Schönberg, Alban Berg, Webern, este aproape tot atît de cîntată şi asimilată ca prima (Haydn, Mozart, Beethoven). La noi pot afirma că nici nu este cunoscută. Atunci cum să mai ai curajul să prezinţi într-adevăr noutăţi, spre exemplu pe un Xenakis, Boulez, Schäfer etc. ? Ascultînd fără idei preconcepute, cu perseverenţă şi, bineînţeles, nu într-o unică audiţie, lucrările compozitorilor contemporani, ni se vor dezvălui frumuseţi noi şi nebănuite, datorate în mare măsură şi epocii în care au fost create, foarte aproape de structura noastră intimă.

Cristian MIHĂILESCU

ARTE
ZILE

Studenţi sau intelectuali ?

În sfîrşit, articolul „Publicul" dintr-un număr anterior al revistei noastre aducea în discuţie acele „lucruri de care lumea în general se fereşte în mod inexplicabil". Fără să ne propunem în cele ce urmează să stabilim adevăruri absolute, vom încerca să discutăm despre lucruri vechi, dar care prin implicaţiile lor sînt foarte actuale, despre lucruri cărora, din păcate, revista noastră le-a acordat insuficient spaţiu pînă în prezent. Sălile goale de la Operă sau de la Filarmonică, numărul mare de cărţi de aventuri care populează bibliotecile studenţilor, interminabilele recitaluri de fluierături la spectacolele de muzică uşoară impun o analiză a situaţiei reale existente la ora actuală în procesul de „culturalizare" a studenţilor şi adoptarea măsurilor corespunzătoare.

CULTURA PRESUPUNE NUMAI CULTURĂ UMANISTĂ ?

Adeseori prin cultură se înţelege cultura umanistă, fapt care pune într-o situaţie mai puţin favorabilă studenţii institutelor tehnice. Dar, ne întrebăm : în secolul XX, secolul ştiinţei şi tehnicii, este suficientă oare cultura umanistă pentru un intelectual ? Fără îndoială că nu. Ceea ce ne-a surprins însă a fost faptul că studenţii de la facultăţile umanistice sînt rămaşi undeva în urmă faţă de zilele în care trăiesc, nu cunosc realizările epocale ale ştiinţei şi tehnicii, iar cei de la facultăţile tehnice manifestă o mult prea mare indiferenţă faţă de literatură şi artă. Pentru ilustrare am adresat unui număr de 50 de studenţi de la Universitate şi Conservator următoarele întrebări : 1) Ştiţi ce e magnetonul Bohr-Procopiu ? ; 2) Ce e tranzistorul şi unde se foloseşte el ? ; 3) Ştiţi ceva despre ultimul element pe cale de a fi realizat ?

Răspunsurile au fost invariabile : „Nu cunosc", „Nu mă interesează", cu excepţia cîtorva care merită transcrise ad litteram : 1) Probabil o proprietate a magnetului, dar cum acesta are foarte multe, nu-mi amintesc despre care este vorba ; 2) Tranzistorul este un aparat de radio portativ ; 3) Întrebarea e pusă pentru a ne induce în eroare. Nu cred să mai poată fi descoperit vreun element...

Răspunsurile nu mai necesită comentarii, mai ales dacă ţinem seama că au fost date de studenţi din anii mari, peste puţin timp „intelectuali". Păcat însă că pleacă din Iaşi fără să ştie că au învăţat la Universitatea unde cu puţin timp în urmă savantul de renume mondial Ştefan Procopiu răspîndea pasiunea pentru ştiinţă în rîndul discipolilor săi. Naivitatea celorlalte două răspunsuri ne face aproape să credem că autorii lor nu erau studenţi.

A fi cult presupune însă, în accepţiunea curentă a cuvîntului, a fi în stare să discuţi în societate despre o operă, un film, o carte oarecare (nu interesează valoarea lor). Butada de mare circulaţie, folosită de multe ori şi cînd nu trebuie : „Merg pe stradă doi intelectuali şi-un inginer" exprimă adeseori un mare adevăr. Situaţi la cealaltă extremă a fenomenului, majoritatea politehniştilor, agronomilor sau mediciniştilor se complac într-o situaţie mai puţin onorabilă decît institutele la care învaţă. Faptul că există studenţi în anul III la Institutul politehnic care nu ştiu unde e Teatrul Naţional din Iaşi e concludent în acest sens. Pentru o exemplificare mai elocventă ne-am folosit de răspunsurile obţinute în cadrul unei anchete organizate la nivelul centrului universitar Iaşi. Întrebări simple : 1) Cînd aţi fost ultima dată la Operă sau la Filarmonică ? ; 2) Care e ultima carte pe care aţi citit-o ? ; 3) Ce filme preferaţi ? Şi cîteva răspunsuri demne de luat în seamă : 1) De ce să merg la Operă ? Să-mi tocesc nervii ? Nu înţeleg nimic şi prefer să-mi petrec timpul liber — dacă mai am şi aşa ceva — altfel ; 2) In general, cărţi de aventuri. Sînt mai mici şi se pot citi şi la cursuri (! ! !) ; 3) Acelaşi răspuns (minus cursurile). Multe chestionare au fost completate invariabil : „Nu ştiu".

Spre ruşinea noastră (sînt politehnist !) aceasta este realitatea, puţin îmbucurătoare, dar adevărată. Cum ar putea fi înlăturată ?

Numai dacă am fi învăţaţi să înţelegem fenomenul de artă, pentru că, dacă avem colegi care merg la Operă sau la Filarmonică, mulţi o fac din snobism. Dar nimeni nu se ocupă de acest lucru. Şi în condiţiile a peste 40 de ore pe săptămînă, la care se mai adaugă proiectele de an, răspunsul la prima întrebare nu ne miră. El trebuie să fie însă un semnal de alarmă nu numai pentru instituţiile de profil din Iaşi, dar şi pentru comitetele U.T.C. ale acestora.

PLAN DE ÎNCASĂRI SAU ACT DE CULTURĂ ?

Mai mult plan de încasări decît act de cultură — acestea au fost obiectivele Teatrului şi Operei ieşene. Şi spunem aceasta pe baza unei situaţii concrete, existente la ora actuală. După ce s-au contractat abonamente pentru întreaga sală, studenţii au fost nevoiţi să vadă „a şaptea ediţie a premierei", oferindu-li-se spectacolele în momentul în care sala începea să rămînă goală. Despre eventuale prezentări ale spectacolelor nici vorbă. Ba, pe deasupra, Opera a suspendat şi concertele educative pe care le dădea în sala Institutului politehnic. Dacă adăugăm la aceasta faptul că actorii sînt extrem de „grăbiţi" la spectacolele pentru studenţi, adesea nerămînînd pentru a saluta publicul, ne convingem că planul de încasări e esenţial. Din aceleaşi interese pur financiare Cinemateca ieşeană e departe de ceea ce ar trebui să fie.

ÎNTREBĂRI LA CARE NU S-A RĂSPUNS

Activitatea culturală ieşeană (studenţească, bineînţeles) se desfăşoară cu regularitate. Dar ce folos ! Această activitate este foarte puţin cunoscută de marea masă a studenţilor. Taraful nostru cucereşte aplauze şi elogii la Istanbul, dar la Iaşi e cvasi-necunoscut ! !

„Anti-estrada" ieşeană se dovedeşte cea mai bună din ţară, la fel formaţia de muzică uşoară „Meteor", dar prima n-a dat absolut nici un spectacol în faţa ieşenilor în afara festivalului, iar „Meteor"-ul ne serveşte mereu aceleaşi melodii prăfuite şi demodate, deşi la festival s-a prezentat cu compoziţii şi prelucrări originale, foarte reuşite.

Ce face comisia culturală ?

Se munceşte numai pentru premii ? De ce nu s-au dat spectacole în institute ? De ce nu se urmăreşte respectarea contractelor cu instituţiile culturale din oraş ?

Iată cîteva din întrebările la care încă nu s-a răspuns.

ÎN LOC DE CONCLUZII

Este necesară adoptarea unor măsuri eficiente în aşa fel încît „Cronica" să nu mai pună întrebări de genul „Generaţie îmbătrînită ? Studenţi sau intelectuali ?", în aşa fel încît să devenim ceea ce trebuie să fim — intelectuali. În acest proces trebuie să se ţină cont de faptul că mulţi studenţi au avut posibilităţi reduse de cunoaştere a operei, concertelor simfonice, picturii, sculpturii în anii de liceu, de dificultatea înţelegerii, de necesităţile de recreere ale studenţilor. Realizarea acestor deziderate ar permite formarea unor intelectuali de mare suprafaţă, a unor oameni demni de epoca în care trăiesc.

Bazil SCARLAT

Din iniţiativa U.A.S.R.-ului se organizează în luna august un seminar internaţional : „Studentul, arta şi cultura", la care vor participa studenţi din 30 de ţări europene. Participanţii ţării noastre vor fi cei aleşi dintre cei mai de seamă activişti culturali şi pe tărîm obştesc din facultăţi, şi studenţi din seria a II-a a taberei de instruire şi odihnă „Izvorul Mureşului" (serie în care vor merge şefii comisiilor culturale, tineri scriitori, poeţi, compozitori, plasticieni).

Oaspeţii vor vizita tabăra de la Costineşti, Bucureştiul şi Valea Prahovei. La Costineşti vor avea loc convorbiri bilaterale. Pentru Festivalul mondial al tineretului, din Bulgaria, se pregătesc să participe cele mai bune formaţii artistice studenţeşti. De asemeni, va pleca o delegaţie permanentă de 500 studenţi. Alte două serii de cîte 500 de studenţi vor fi prezente pentru cîteva zile la acest festival.

VACA

Drumul prin nesfîrşite şi întortochiate formule sau studii aspre şi seci se întrerupe din cînd în cînd, lăsînd gîndul să zboare către bucuria zilelor ce vor veni. Eforturile par mai uşoare şi ceasurile de studiu trec mult mai repede. Cadenţa monotonă a valurilor, foşnetul pădurilor de brad, frumuseţea potecilor îşi aşteaptă tinerii oaspeţi în toate colţurile ţării.

Trebuie menţionat de la început faptul că, în acest an, organizarea taberelor din punct de vedere cultural-artistic revine în primul rînd studenţilor. În comandament vor intra persoane bine pregătite în toate domeniile vieţii culturale, care vor putea face un program specific locului, timpului şi zilei respective, care vor şti să adapteze acest program cerinţelor aşa-zise de ultimă oră.

În toate taberele de odihnă formaţiile de muzică uşoară studenţeşti vor susţine pograme permanente. Una din formaţiile de teatru premiată la concurs împreună cu o formaţie de folclor vor lua parte la seminarul de la Sinaia.

Se va organiza un turneu în diferite regiuni ale ţării cu cele mai bune formaţii artistice. Astfel, acestea vor putea fi cunoscute de marele public şi chiar de marea majoritate a studenţilor care nu au putut viziona spectacolele susţinute în cadrul concursurilor.

Făcînd un calcul, deocamdată aproximativ, constatăm că un număr de aproape 13 000 de studenţi îşi vor petrece vacanţa în condiţiile cele mai bune oferite de taberele studenţeşti.

Numeroşi studenţi vor rămîne în timpul verii în centrele universitare în care învaţă sau locuiesc, alţii îşi vor îndeplini stagiile de practică tot în centrele universitare. Ce au prevăzut şi ce au realizat comitetele U.T.C. şi asociaţiile studenţilor pentru asigurarea unei vacanţe plăcute şi instructive a acestor categorii de studenţi ? La această întrebare ne-au răspuns secretarii U.T.C. şi preşedinţii asociaţiilor studenţilor din cîteva centre universitare.

CLUJ

Vor fi organizate în permanenţă activităţi sportive în parcul „V. Babeş" şi la baza din bulevardul Lenin. Dintre acestea, cele mai atractive au şansa să fie tradiţionalele întreceri între studenţii veniţi la practică şi studenţii localnici, întreceri care se vor disputa la fotbal, volei, baschet şi tenis de masă.

Două baze turistice vor sta la dispoziţia studenţilor amatori de mini-excursii în împrejurimile Clujului, în pădurile Hoia şi Făget. Amatorii de senzaţii „tari" vor avea posibilitatea să doarmă în corturi, iar cei nemulţumiţi de meniurile cantinelor vor fi în măsură să-şi satisfacă singuri preferinţele culinare gătind în aer liber.

La sărbătoarea anuală de pe muntele Găina vor fi prezenţi şi studenţi clujeni, pentru care se organizează o excursie specială ; o parte din componenţii formaţiilor artistice vor prezenta selecţiuni din spectacolele acestor formaţii. Se speră că de această dată vor fi „mai cu moţ".

Alte excursii vizează cetăţile dacice din munţii Orăştiei.

În sfîrşit, sînt prevăzute activităţi distractive, expuneri, simpozioane, filme etc. la Casa de cultură şi club, precum şi serbări nocturne şi un bal mascat în Piaţa Păcii (desigur că, din cauza locului unde se va desfăşura, balul va fi foarte... paşnic). Pentru realizarea acestor „promisiuni" au

Consiliul U.A.S.R. va organiza în acest an tabere de odihnă în stațiunile : Pîrîul Rece, Costinești și Timiș pentru cca. 9 000 de participanți. În vederea bunei desfășurări a activității taberelor de odihnă și a excursiilor, Consiliul U.A.S.R. va asigura condițiile necesare unei activități variate, va stabili și instrui colectivele de conducere ale taberelor.

Pentru studenții care au diferite afecțiuni ce necesită cură și tratament, Consiliul U.A.S.R. va asigura în 19 stațiuni bal- …re cca. 3 500 de locuri. Împreună cu policlinicile studen- … se vor lua măsuri pentru trimiterea la tratament a stu- …enților care au cea mai mare nevoie de cură balneară.

ANȚA

fost asigurate materialele sportive, precum și asistența tehnică necesară, a fost stabilit un comandament studențesc care va dirija în permanență desfășurarea acțiunilor din oraș și a celor turistice.

IAȘI

Va fi amenajată o grădină pentru studenți. În grădină — flori, fete, umbră și bănci (pentru restanțierii care vor să studieze).

Și aici bazele sportive vor sta la dispoziția studenților ; există șanse ca în ultimele luni ale verii să fie dată în folosință baza sportivă de pe malul lacului Ciric.

GALAȚI

Studenții care vor petrece vacanța în orașul de pe malul Dunării vor avea la dispoziție încăperile Casei de cultură pentru activități distractive ; jocurile de remi, șah, table, șubah, mesele de tenis de masă... abia așteaptă să fie înconjurate de gălăgia chibiților.

În împrejurimile Galațiului vor fi organizate numeroase excursii pentru studenții veniți la practică.

Tot pentru ei și pentru ceilalți vizitatori studenți sînt prevăzute seri de dans în aer liber, seri de film și diverse programe distractive, asigurate în parte de componenții formațiilor artistice ale studenților gălățeni.

SUCEAVA

Clubul studenților suceveni va fi deschis pe tot timpul verii, punînd la dispoziția amatorilor jocurile distractive, televizorul și, pentru serile de dans, stația de amplificare. La reuniunile studențești vor fi invitați și candidații la examenul de admitere — care vor avea toate condițiile să se simtă de pe acum ca acasă.

Pentru cei veniți la practică, organizatorii au prevăzut interesante itinerare de excursii la monumentele istorice și la cetățile industriale din nordul Moldovei, în pitoreștile împrejurimi ale Sucevei și în comuna Ciprian Porumbescu. Buna desfășurare a excursiilor va fi asigurată prin punctul turistic permanent.

ORADEA

Centrul de greutate al activităților de vacanță organizate de „Universitatea" de pe malul Peței îl va constitui modernul club studențesc, unde vor avea loc cu regularitate programe artistice, spectacole ale formațiilor studențești din Oradea și ale celor venite în turneu, spectacole dramatice și obișnuitele programe de club. Tot aici se vor desfășura concursuri cu public pe cele mai diverse teme din literatură, geografie, istorie, artă.

La baza sportivă sînt create încă de pe acum condiții optime pentru întreceri amicale la toate disciplinele unde vor exista amatori (sau chiar profesioniști). Numai să existe !

3 excursii de 3 zile cu corturile proprii ! Se vor vizita mai întîi băile Felix și băile 1 Mai, apoi Munții Apuseni. O altă excursie va purta pașii studenților orădeni tocmai pe muntele Găina, unde vor da și ei un spectacol la fel ca și colegii lor din Cluj.

6 concursuri de orientare turistică vor fi organizate în 6 vineri (și vor fi cîștigate, probabil, de 6 Robinsoni). Traseul — între... băile Felix și 1 Mai.

ROMANTISMUL VIABIL AL UNEI TRADIȚII

Chemarea lansată de Comitetul Central al Uniunii Tineretului Comunist în vederea muncii voluntare a tinerilor pe cele 4 șantiere naționale ale tineretului, pentru sprijinirea construcției primei autostrăzi românești București-Pitești și a șoselelor Bumbești-Livezeni, Cîmpina-Comarnic, Baia Sprie-Sighet, a declanșat nu numai entuziasmul unui flux de înscrieri în brigăzi, ci și o evocare luminoasă a tradițiilor și realităților obținute de-a lungul anilor în acest domeniu. O mărturie o constituie articolul de mai jos semnat de un „veteran al șantierelor" — conferențiarul doctor Trofin Hăgan care, pe cînd era student, a fost brigadier la Bumbești-Livezeni — și un nelipsit participant la acțiunile studențești de muncă patriotică — asistentul Aurel Panțea, secretar al Comitetului U.T.C. din centrul universitar Cluj.

În procesul de formare și educare a tinerei generații, de cultivare a patriotismului socialist, un loc de seamă trebuie să-l ocupe în activitatea tineretului munca îndreptată spre continua sporire a valorilor materiale și spirituale ale poporului. Prezintă o mare importanță recomandarea făcută de tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvîntul rostit la Consfătuirea pe țară a U.T.C. **„de a fi reluate tradițiile de muncă patriotică, de organizare a unor mari șantiere ale tineretului, care au o deosebită însemnătate pentru formarea și educarea tinerei generații"**. Trebuie spus că în toate etapele construcției socialiste organizația de tineret și-a dovedit capacitatea de a trezi inițiativa și elanul de muncă ale generației de tineret.

Istoria mișcării de tineret de după 23 August 1944 este legată în mod indisolubil de șantierele naționale ale tineretului Bumbești-Livezeni, Salva-Vișeu, Agnita-Botorca, Tătăruș-Oradea, conducta de gaz Cianul Mare-Cluj și multe altele. Privind retrospectiv două decenii, putem constata cu satisfacție că pe aceste șantiere ale tineretului s-au călit prin muncă mulți constructori activi ai socialismului, activiști ai mișcării de tineret, care în prezent ocupă posturi de răspundere în domeniul economic, politic, cultural pe întreg cuprinsul țării. Elanul tineresc, eroismul în muncă, dăruirea de sine, precum și hotărîrea de a învinge greutățile materiale, prin care trecea țara noastră în prima etapă a revoluției populare, au făcut din această activitate concretă a tinerei generații pe șantierele naționale o adevărată epopee a muncii noi, care a răsunat și a cuprins văile și munții, cîmpiile și dealurile patriei. Se cristaliza încă pe atunci convingerea că munca aceasta nouă, patriotică, reflecta în bună parte marea diversitate a vieții, reflectă ceea ce e deosebit de prețios pentru societate : procesul de formare a personalității, a atitudinii juste față de om și muncă, o experiență nouă de viață. În acele împrejurări tînărul trebuia să privească dincolo de interesele sale imediate.

Ca unii care am participat nemijlocit la unele din aceste mari acțiuni, nu putem să nu amintim cu emoție de faptul că anii studenției noastre ne evocă și asemenea momente de înălțător romantism, de dăruire patriotică.

Pe această coordonată se înscrie și contribuția studențimii clujene, care a desfășurat în șirul anilor însoriți ai socialismului activități patriotice deosebit de valoroase.

O privire de ansamblu asupra muncii patriotice a studenților din centrul universitar Cluj în ultimii 10 ani ne face să consemnăm cîteva realizări de mare importanță economică și socială : crearea spațiilor verzi și de odihnă, cu participarea studenților, atît în vechile cartiere, cît mai ales în cele noi ale orașului Cluj ; îngrijirea parcului sportiv al Universității, a Grădinii Botanice și a parcului de pe Cetățuie ; construirea unor obiective de interes republican cu participarea studenților, cum a fost, de pildă, Fabrica de zahăr de la Luduș, unde în vara anului 1959 au participat peste 2000 de studenți la munca patriotică. În 1960, aproximativ 2500 de studenți au contribuit prin munca lor patriotică la accelerarea lucrărilor de construcție a Complexului studențesc, care a devenit un minunat orășel al tineretului studios din Cluj. Numai în vara anului trecut din centrul universitar Cluj au plecat la muncă patriotică în I.A.S. 814 studenți — fiind organizați în 13 brigăzi și repartizați în fostele regiuni Cluj, Maramureș, Hunedoara. Privind în ansamblu munca patriotică a studenților în cele 20 de zile petrecute în I.A.S., se pot face aprecieri pozitive cu adînci implicații educative. În această acțiune patriotică marea majoritate a studenților au muncit cu entuziasm și simț de răspundere pentru executarea la un nivel calitativ a lucrărilor agricole. Conducerile I.A.S., la sfîrșitul celor 20 de zile de muncă patriotică, au mulțumit studenților pentru activitatea desfășurată, pentru ajutorul dat în realizarea sarcinilor din campania agricolă, pentru atmosfera tinerească, veselă și optimistă, întreținută tot timpul de către ei în gospodărie.

În anul acesta, recenta Chemare a C.C. al U.T.C. adresată întregului tineret de a se înscrie în brigăzile ce vor lucra pe cele 4 șantiere naționale se bucură de o amplă rezonanță în rîndurile studențimii clujene. Neîndoielnic, ea va genera un nou flux de entuziasm patriotic, va face ca promoțiile de tineri aflate azi pe băncile facultăților să respire aerul tare al romantismului, să trăiască mai din plin sentimentul integrării lor în eforturile de ridicare a civilizației țării noastre.

Lansarea acestei chemări coincide și este inspirată totodată de aniversarea a 20 de ani de la neuitatele fapte de muncă revoluționară săvîrșite de generația tînără la Bumbești-Livezeni. O cinstire mai frumoasă a acestui eveniment scump inimii și memoriei noastre nici nu se putea. Întocmai ca la Bumbești-Livezeni sau Cianul Mare, unde brigăzile studențești clujene s-au numărat nu o dată printre purtătoarele steagului de fruntași, studenții noștri de astăzi vor fi printre animatorii marii întreceri ce se va declanșa peste cîteva zile.

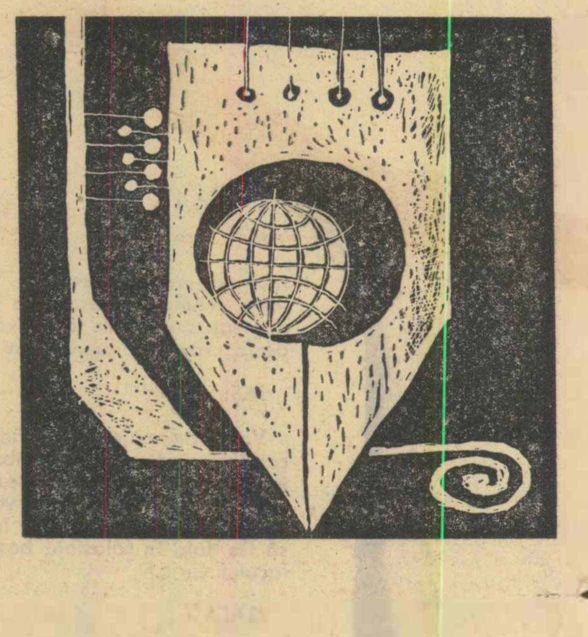
Demne de menționat sînt și inițiativele organizației U.T.C. a centrului universitar Cluj, care își propune ca în vacanța de vară să mobilizeze un număr cît mai mare de studenți la muncă patriotică pe șantierul Complexului studențesc nr. 3, unde se vor construi noi cămine și cantine studențești. Ce poate fi mai plăcut și nobil decît să poți citi pe plăcuțele unor blocuri „Construite cu concursul studenților de la Politehnică"... La zidirea acestui monument și-au dat concursul studenții facultății..., Cămin cultural construit prin munca patriotică a tineretului..., Parcul este îngrijit și întreținut de tineretul studios al orașului... Acest complex industrial e construit în cea mai mare parte prin munca patriotică a tineretului școlar etc, etc.

Această activitate ar avea drept rezultat îmbogățirea experienței de viață, creșterea capacității tineretului de apreciere globală a marilor realizări sociale și de prețuire a acestora la justa lor valoare, călirea și oțelirea generației tinere printr-o muncă practică cu profunde implicații în educarea patriotică.

Orînduirea socialistă naște și modelează forme noi de activitate, creează multiple și nelimitate posibilități de dezvoltare a personalității, instaurînd pentru prima dată în istorie domnia muncii libere, creatoare, principiul suprem de apreciere a activității omului.

Conf. dr. Trofin HĂGAN
Asist. univ. Aurel PANȚEA

CULTURA MARXISTĂ A STUDENTULUI

„Tot ceea ce am înfăptuit în acești ani de construcție socialistă s-a realizat sub conducerea partidului nostru marxist, care are la bază concepția revoluționară despre lume; am învins tocmai pentru că în întreaga noastră politică, în întreaga noastră activitate ne-am condus și ne conducem după această ideologie. Promovarea cu consecvență a acestei concepții constituie în continuare garanția victoriei noastre în lupta pentru construcția socialismului și comunismului".

(Nicolae Ceaușescu: Cuvîntarea la Plenara C.C. al P.C.R. din 23—25 aprilie 1968).

Această apreciere reprezintă rațiunea cea mai înaltă și semnificativă care justifică întrutotul necesitatea înarmării tinerei generații cu noua concepție despre lume și viață. Noua generație urmează a desăvîrși o operă începută, care cere dăruire, silință, pasiune. În acest context, învățămîntul universitar trebuie să pună la baza întregii pregătiri profesional-științifice a studenților, la baza formației lor intelectuale concepția marxist-leninistă despre lume și societate — materialismul dialectic și istoric. Finalitatea practică a acestei necesități este evidentă, în măsura în care asimilarea marxismului permite înțelegerea și explicarea corectă a fenomenelor sociale, perspectivei dezvoltării istorice.

Noile măsuri luate în domeniul învățămîntului vizează în bună parte și situația științelor sociale în facultățile cu diferite profiluri și în special la facultățile de filozofie.

„Cultura marxistă a studentului" — aceasta a fost tema sub care s-au desfășurat discuțiile noastre cu un grup de studenți și cadre didactice de la facultățile de filozofie, filologie, drept și istorie — Universitatea București.

Dimensiunea resurecției

— André Malraux consideră cultura umanistă o amplă resurecție, omenirea reînviindu-și trecutul cultural prin biblioteci, muzee, spectacole, concerte etc. În ce măsură considerați că asimilarea marxismului de către umaniști poate face mai eficientă această resurecție?

GH. VLĂDUTESCU: În măsura în care dă noi dimensiuni trecutului și, paradoxal, îl îmbogățește, căci trecutul, deși trecut, nu este încheiat, adică se supune unei anume acțiuni de devenire în conștiința valorificatoare. Cu cît gradul de cultură, social vorbind, urcă — deci în funcție de etapa istorică, trecutul își dezvăluie tot mai mult misterele. În fapt, anticii, de pildă, nouă ne spun mai mult decît au spus medievalilor, deși anticii sînt aceiași.

Dar conștiința valorificatoare nici nu era prea dezvoltată, nici condusă de o teorie și metodă în stare să reproducă adecvat obiectul. Or, din acest punct de vedere marxismul este un **drum sigur spre cultură** și în ea spre esențial și nu spre supleantele ei.

CORNELIA JOIȚA: Resurecția de care vorbește Malraux nu este o simplă idee lansată ci o stare reală de fapt. Și anume: revalorificarea prin mijloace multiple a unei lumi de valori trecute dar nu pierdute. Marxismul în acest context **are sens** în măsura în care **dă un sens** anumit aprecierii și reactualizării produselor spirituale ale umanității.

ION NEACȘU, student, anul III, Filozofie (secția Pedagogie): Resurecția n-a fost încheiată. Ea este un proces permanent, întrucît valorificarea a tot ce e progresist în cultură va dura atîta timp cît valențele inepuizabile vor putea genera noi întrebări și noi interpretări.

R. BOGDAN: Cuvîntul „Marx" trezește fără îndoială diferite reacții și asociații intelectuale și emotive; el a devenit semnul unui concept (filozofia marxistă), simbolul unui ideal ce angajează o atitudine în raport cu realități sau propuneri de realități social-politice. Este un sistem de referință pentru toate acestea și în esență o modalitate intrinsecă unui tip de cunoaștere, înțelegere și valorificare.

Confruntări și exigențe

— Este cunoscut interesul sporit pe care îl suscită în rîndul intelectualității în general, al tinerilor în special, noile măsuri discutate și adoptate de curînd în legătură cu dezvoltarea învățămîntului de toate gradele, obiecțiile și criticile aduse actualului sistem de învățămînt și în speță domeniului științelor sociale. Socotiți că actuala concepție asupra locului și rolului științelor sociale în pregătirea studenților este judicioasă?

— Și în învățămîntul superior, dar și în propagandă în general — ne spune **tovarășul prodecan al Facultății de filozofie ALEXANDRU VALENTIN** — există o noțiune îngustă despre menirea școlii. Se insistă mai ales asupra pregătirii cadrelor de specialitate necesare societății, pierzîndu-se din vedere că menirea școlii superioare este de a pune tineretul în contact cu valorile spirituale ale omenirii — să-l facă capabil nu doar de **aprecierea lor,** dar și de **crearea lor.**

Școala trebuie să formeze personalități umane, trebuie să-l ajute pe tînăr în a se găsi pe sine, în a-și găsi drumul în viață (nu în sens utilitar). Știința este, înainte de toate, o valoare spirituală, o creație în primul rînd cu rol educativ și apoi cu rol instructiv.

De fapt, pentru societatea socialistă, cele două sarcini ale școlii (formarea unui om de cultură și formarea unui specialist) nu sînt, sau n-ar trebui să fie, separate. Din păcate, această dihotomie nedorită se manifestă nu numai în institutele tehnice, ci și în universitate. Și aici studentul se formează pînă în prezent tot ca specialist și nu (cum ar trebui) un veritabil om de cultură.

Aș vrea să mă opresc puțin asupra concepției referitoare la menirea Facultății de filozofie. E încă destul de înrădăcinată părerea după care cursurile și seminariile pot rezolva totul. La ora actuală se neglijează încă mult rolul efortului personal, al studiului și meditației individuale. La Filozofie, mai mult ca oriunde, cursurile și seminariile trebuie să fie numai **orientative.** Spre deosebire de alte domenii, aici nu se poate înlocui în nici un chip studiul istoriei filozofiei ca fapt cu un curs de sinteză, oricît de bun ar fi el. **Sarcina de orientare a formelor specific universitare poate fi împlinită cu condiția ca acestea să se axeze pe un număr restrîns de gînditori și opere, cîștigînd în adîncime ceea ce ar pierde în extensiune.**

R. BOGDAN: Pe plan strict științific, în funcție de profilul facultății, se impun a fi asimilate principiile mari ale materialismului dialectic precum și elemente de epistemologie și metodologie, care pot da o bază filozofică solidă cercetărilor științifice. **Pe de altă parte, și în primul rînd, trebuie predat, discutat, asimilat nucleul filozofic umanist al concepției lui Marx și al filozofiei marxiste în general și mai ales cu relevanță pentru problemele contemporane.**

L. VLĂSCEANU precizează: Există uneori un decalaj între rolul real pe care ar trebui să-l joace științele sociale în învățămîntul universitar și pe care teoretic îl joacă și atitudinea generală a studenților din facultățile cu profil nefilozofic. Aceasta își găsește expresia în atitudinea de depreciere **a modului general de a preda filozofia.** Considerația lui Valter Roman, după care unele cadre didactice **„au capul în curs și nu cursul în cap"** e una din cauzele esențiale ale acestei stări de fapt.

Învățămîntul filozofic trebuie să ofere satisfacții de un gen deosebit în care raționalul să fie aureolat afectiv, trezind profunde trăiri intelectuale. Predarea **în stil problematizat** ar oferi rezultate excelente.

Apoi nu trebuie să se piardă din vedere legătura între cultura de specialitate, cultura generală și cea filozofică, astfel încît ultima să ofere realmente imaginea, modelul științifico-conceptual general al realității.

— Totuși, chiar dacă sistemul de organizare ar fi ideal. dacă modul în care el e privit și înzestrat cu conținut nu corespunde, acest sistem nu-și arată eficiența. Ce deficiențe de program sau în nivelul de predare considerați că există? Reflectă conținutul cursurilor, seminariilor, bibliografiei cuceririle noi în marxism pe plan mondial și național?

MIRCEA CRISTEA, student, anul IV, Filozofie: Actuala organizare a învățămîntului universitar nu satisface pe deplin aprofundarea culturii marxiste. Mai întîi, este vorba de conținutul cursurilor care nu țin pasul cu dezvoltarea gîndirii filozofice contemporane. Puține seminarii, în organizarea lor de pînă acum, s-au transformat în dezbateri. Totuși, ca un exemplu pozitiv în anul nostru putem cita ciclurile de seminarii tematice de cîte 3 ori 4 ore la socialism științific (conf. univ. Radu Florian), seminariile de logică (Radu Stoichiță) ori de materialism dialectic la anii II și I (M. Flonta, Alex. Valentin).

— Există o lipsă acută de timp la facultățile cu profil umanistic, în special la Facultatea de filozofie, lipsă cauzată de condiții obiective. Dar și de organizare (deci, subiective și ca atare înlăturabile) și anume — însuși specificul acestor obiecte, dar mai ales numărul foarte mare de materii și ore (prin nimic justificate), la care frecvența este obligatorie. Urmarea firească a acestei stări de lucruri este că majoritatea studenților sînt nevoiți a se limita la cursuri și un minim de bibliografie obligatorie. E firesc, deci, ca să întîlnim un adevărat proces de șablonizare în gîndirea studenților. Această idee ne-o confirmă și tovarășul **prodecan Al. VALENTIN cînd zice că:**

— „Ne întîlnim adesea și n-avem ce ne spune! Gîndirea noastră diferă foarte puțin. Există prea multă **uniformitate** în gîndirea studenților de la Filozofie (ceea ce nu înseamnă neapărat conformitate cu marxismul!)"

(Domnia-sa consideră ca o necesitate primordială spargerea acestei închistări, crearea posibilității de manifestare deplină a individualității fiecăruia).

— Luăm cunoștință cu părerile unor studenți de la facultățile de Filologie, Istorie și Drept.

M. ȘTEFĂNESCU: Desigur, cunoașterea materialismului și a socialismului științific la Facultatea de filologie este mai mult decît necesară; dar nu în aceeași măsură și cunoașterea economiei politice, a cărei predare în nici un caz nu trebuie extinsă (așa cum s-a făcut pînă acum) pe un interval de două semestre. După cîte știu, această situație urmează a fi reglementată pe baza noii legi a învățămîntului.

— Consider că la Facultatea de istorie — ne spune studenta **CRISTINA CONSTANTINESCU, anul IV** — științele sociale sînt mai mult decît necesare, integrîndu-se organic în specificul facultății. Aș opina pentru o lărgire în timp și spațiu a cursului de materialism dialectic și firește, de materialism istoric și consider acest lucru ca fiind valabil pentru orice facultate.

Aceeași părere e acceptată și de colega sa, Mihaela Opriș din anul II.

Studentul **GEORGE NISTOREANU, anul IV, Facultatea de drept,** face următoarea observație: Programa trebuie să asigure predarea științelor sociale în decursul anilor de studii într-un mod care să ofere o cunoaștere a culturii marxiste și a fenomenelor social-economice, politice. Predarea acestora ar trebui să înceapă cu materialismul dialectic, să se continue cu economia politică capitalistă și socialistă. Se va studia apoi materialismul istoric, terminîndu-se cu predarea socialismului științific.

Pericolul izolării

Ținerea la curent cu cele mai noi manifestări în cultura marxistă contemporană, și nu numai cu ele, este aspectul care se cere în primul rînd a fi soluționat.

Considerați că poate fi un om cu cultură marxistă cel ce nu cunoaște în suficientă măsură alte curente de idei în afara marxismului?

JEAN BĂLIN (student, anul II, Filozofie): Unicitatea marxismului ca teorie filozofică nu constă în izolarea sa. El este o sinteză superioară a valorilor cognitive care l-au premers. Deși născut prin negație, marxismul are o natură pozitivă și totodată o atitudine de valorificare critică a altor curente. Fiecare curent de idei își are momentul lui de adevăr. Să ne amintim că Hegel spune că o teorie este adevărată prin ceea ce neagă în mod relativ și falsă prin ceea ce neagă în mod absolut. Ca studenți, deci ca tineri, manifestăm o disponibilitate de tip gidian de a trăi cît mai multe experiențe vitale, de a cunoaște cît mai multe linii distincte. Prin paradox vorbind, a înțelege marxismul înseamnă a cunoaște tot (sau aproape tot) ce este marxism. **A avea cultură marxistă nu este tot una cu a te „închide" în marxism, mai ales că acesta este o filozofie deschisă oricărei evoluții.**

Cum spunea Sartre **este problema de a fi un om întreg, făcut din toți oamenii, care valorează cît ei toți și cît el valorează și oricare dintre ei („Les Mots").**

ALEX. VALENTIN ne spune: Un marxist adevărat este un om al nuanțelor, cu simțul complexității fenomenelor. El își dă seama că în orice mare curent de gîndire autentică există un sîmbure de adevăr. Fenomenul cultural nu este identic cu un fapt de mistificare voită, premeditată, „motivată" de interese de clasă. Din păcate sînt marxiști (și cadre didactice) care au cunoștințe extrem de sumare de anumite curente de idei, ceea ce afectează în mare măsură cursurile, sărăcindu-le, evident.

Nu există posibilitatea de a te îndepărta de empirism fără o cunoaștere și meditație largă asupra filozofiei în ansamblul ei. Altfel, cu toate afirmațiile noastre că sîntem materialiști, și încă dialecticieni, rămînem tot în domeniul materialismului metafizic.

Este o normă etică în cercetarea științifico-filozofică ca în primul rînd să studiezi și în consecință să cunoști, de pildă, curentele burgheze contemporane (pozitivism, existențialism, fenomenologie etc.), pentru ca abia pe urmă să poți face o identificare a elementelor de integrat și o respingere a momentelor ilicite.

De oriunde ai porni la studiul filozofiei — precizează în continuare Alex. Valentin — dacă acest studiu este interesant, minuțios, profund și nu un simplu diletantism vei ajunge inevitabil la marxism (dacă el este un moment esențial al filozofiei). Prin urmare, nu trebuie să ne ferim de confruntări cu alte curente de idei, ci, dimpotrivă, să le preferăm — numai în această manieră putînd demonstra superioritatea marxismului.

Această superioritate nu se poate postula numai printr-o justificare teoretică ex cathedra, ea se afirmă în practică pe viu, în dezbaterea ideologică. Apare astfel ca esențial necesară serioasa pregătire marxistă a studenților — o presupunem desigur și pe cea a profesorilor — pentru ca universitățile noastre să fie veritabile focare de idei, în care să se manifeste pe deplin caracteristicile dinamice ale umanismului marxist, dialectica acestui fenomen.

Concluzii

- Cultura marxistă apare ca o parte intrinsecă a culturii umane în general, ca un moment esențial al acesteia. Prin sistemul său filozofic, marxismul oferă totodată o orientare ideologică generală.
- La ora actuală, marxismul nu este singurul cadru care permite prosperitatea culturii umane. El este însă terenul care oferă perspectiva cea mai largă de creare a valorilor și de stimulare continuă a potențelor spiritual-umane.
- Trebuie reanalizată optica prin care este privit rolul și locul științelor sociale în sistemul de învățămînt universitar și superior în general.
- Școala superioară și în special universitatea este chemată să formeze nu numai specialiști, dar și oameni cu cultură marxistă în adevăratul înțeles al cuvîntului.
- Cadrele didactice de la catedrele de științe sociale să posede o largă cultură filozofică (a Istoriei filozofiei în fapt).
- Facultăților de filozofie să li se confere acel profil care să înlesnească formarea nu doar de profesori de științe sociale, dar și de filozofi. O atenție mare se cere a fi acordată timpului pentru studiu și meditație individuală.
- Veritabilul marxist trebuie să cunoască temeinic alte orientări de idei pentru a putea valorifica și integra ca un militant în marxism elementele cu care poate fi dezvoltată această teorie, prin excelență deschisă, să combată acele structuri de idei care contravin unui spirit științific.

Anchetă realizată de
Dan BÎRLIBA și Iosif BODA

CURSUL DE FILOZOFIE ȘI CURSUL FILOZOFIEI

DIALECTICA IDEILOR

SUBLINIERI NECESARE

Pe linia cunoașterii științifice multilaterale (sociologice, psihologice și etice) a tinerei generații, a profilului ei spiritual, „Viața studențească" publica nu de mult primele răspunsuri la ancheta organizată în acest scop. În intervenția competentă și judicioasă a conf. univ. I. Aluaș și lector univ. H. Daicoviciu se avansa ideea că o sete maximă nu numai de cultură, ci și de absolută sinceritate, de puritate morală, este una din dominantele vieții lăuntrice a studenților noștri, aceste nevoi găsindu-și expresie și în interesul pentru scrierile filozofice ale lui Camus, Sartre și alți gînditori existențialiști. Autorii dădeau, în paranteză, și o succintă dar adevărată explicație: acest interes crescînd, uneori acut, față de existențialism își găsește cauza în faptul că „ani de-a rîndul cursurile noastre de filozofie n-au știut să depășească nivelul abstracțiilor elementare, n-au putut să ancoreze în problematica etico-antropologică atît de apropiată sensibilității tînărului".

Cu multă justețe M. Ralea, mi se pare, spunea că tinerețea este vîrsta rațiunii. Înțeleg această afirmație în sensul că tinerețea, prin maxima ei receptivitate față de tot ce este adevăr și valoare în știința și cugetarea omenirii, prin eforturile susținute și întinse de asimilare critică a culturii, prin năzuința ei de clarificare și autocunoaștere, este pătrunsă de acel dinamism al căutărilor organic străin oricărei complaceri de sine, încătușări și înrobiri ale gîndirii. Mai mult decît oricare vîrstă, tinerețea poartă în sine acel suflu neliniștit și înnoitor care se împotrivește idolilor valorilor consacrate scolasticizării, fiind, prin **esența** ei, tendință și aspirație către autodepășire și autoperfecționare. Se înțelege de la sine că **filozofia** este chemată, în primul rînd, să descopere tînărului orizonturi noi de gîndire și să canalizeze pe un făgaș eroic efortul acestei cunoașteri de sine, prin apelul ei la meditație, la adîncire interioară și la rațiune. Pe de altă parte, prin aspirația ei spre plenitudine, prin conștiința imperfecțiunii sale, ca și prin nemulțumirea de sine. ce le manifestă tinerețea, filozofia găsește în ea ogorul cel mai mănos în care-și poate arunca semințele dătătoare de rod. Or, tocmai în această direcție cursurile noastre de filozofie, cel puțin acolo unde filozofia nu e disciplină de profil, s-au dovedit sărace. În primul rînd, pentru că n-au ținut seama de evoluția reală a universului spiritual al studenților. de problemele mari care-i frămîntă și neliniștesc și, în al doilea rînd, prin aceea că tot afirmînd certitudini și dogme imutabile, n-au făcut suficient apel la gîndirea proprie a studentului, gîndire capabilă în contextul nostru social actual, să discearnă și să aleagă ca norme și idealuri de viață adevăratele valori filozofice. Aceste aspecte au prezentat în ochii studenților o imagine sărăcită a filozofiei marxiste ca formă de viață, ca legătură esențială între om și lume, ca mijloc oferit individului de a ajunge la cunoașterea de sine.

Este o consecință, între altele, a neîncrederii în capacitatea studențimii de a se orienta și alege valorile inalterabile ale spiritului omenesc, dar consecință și a limitării filozofiei la rolul de concepție generală despre lume, accentuîndu-se în primul rînd problemele ei ontice și gnoseologice.

Mai mult decît atît, marxismul a fost prezentat studenților unilateral, ca armă spirituală de transformare a societății în primul rînd, ca filozofie practică și redus ca atare la rolul de instrument **educativ politic, ideologic.** S-a ajuns astfel, în multe cazuri (unele le cunosc personal), la situația paradoxală ca marxismul să nu fie înțeles și asimilat de către studenți în profunzimea sa **filozofică, teoretică**, ca sinteză a gîndirii premergătoare și sistem deschis, capabil să se înnoiască, istoricește, în timp. și să cuprindă în generalizările sale toate problemele teoretice ale realității, ale vieții sociale și ale individului ca parte a acesteia. A fost posibil să se întîmple astfel, deoarece cursurile noastre nu au avut întotdeauna în vedere că — prin caracterul ei deschis, prin faptul că nu emite concluzii definitive și e receptivă la noile concluzii ale științei — **FILOZOFIA MARXISTĂ ESTE O ȘTIINȚA.** Punînd doar **bazele teoretice** ale acestei filozofii, Marx și Engels — care n-au putut, și nici nu și-au propus, să cuprindă în sinteza lor toate domeniile — au solicitat, implicit, contribuția științifică creatoare a urmașilor. Să ne gîndim, de pildă, la filozofia culturii, a științei, a valorii, la estetică, etică, la antropologie etc., toate domenii eminamente filozofice, în care însă clasicii marxismului n-au dat decît indicații generale, intuiții, ce-i drept geniale, insuficiente însă pentru a putea spune că aceste laturi ale filozofiei, devenite azi științe de sine stătătoare, sînt deplin fundamentate teoretic din perspectivă marxistă. Accentuîndu-se latura **practică** a filozofiei marxiste a fost lăsată în umbră cea **teoretică;** stăruind asupra formei, asupra literei, n-am fost la înălțimea spiritului filozofiei marxiste.

În zilele noastre, tocmai această latură teoretică a marxismului trebuie dezvoltată și aprofundată, în conformitate cu datele noi ale științei, cu evoluția lumii moderne și a cunoașterii în general, pentru că numai astfel le putem insufla studenților convingerea, argumentată științific, că marxismul este chintesența spirituală a epocii, mișcarea de idei cea mai avansată a contemporaneității.

Exprimînd cu pregnanță această nevoie de generalizare și sintetizare a experienței istorice și concluziilor dezvoltării sociale, materiale și spirituale a zilelor noastre, Congresul al IX-lea al Partidului punea în fața tuturor gînditorilor noștri sarcina stringentă a lărgirii activității teoretice marxiste, a eliberării ei de orice anacronisme și viziuni înguste, simplificatoare.

O cerință principală pentru adîncirea permanentă a cunoașterii științifice — se spunea în Raportul la acest Congres — **pentru dezvoltarea gîndirii teoretice din țara noastră este desfășurarea unor largi dezbateri, schimburi și confruntări de opinii, pe temelia concepției despre lume a proletariatului, ostilă închistării și rigidității în gîndire și care ne învață că toate fenomenele vieții sociale trebuie privite ca un proces în continuă transformare și dezvoltare.**

Pentru atingerea acestui scop cred că e necesar să ne revizuim nu numai modul cum facem **critică** filozofică, ci însuși felul nostru de a **filozofa.** Este știut că nu se poate face filozofie și știință renunțînd la gîndirea proprie și recurgînd la citate tabu, la tipare și principii-formule, menite să țină locul efortului cognitiv, demersului rațiunii și demonstrației științifice întemeiate pe studierea multilaterală și adîncă a realității obiective și subiective.

În aceeași ordine de idei, consider necesar să fie spus studenților că filozofia este concepție generală despre lume în ansamblul ei, dar este și altceva mai mult. Ea este, așa cum se exprima recent D. D. Roșca, sinteză a acestei lumi, dar sinteză înfăptuită de mintea filozofului. Filozofia este deci, implicit, și atitudine a acestuia față de Marele Tot, atitudine prin care **definind** lumea se definește **pe sine,** dă răspuns marilor întrebări ale omului; văzute mai adînc lucrurile între accepția ioniană și cea socratică a filozofiei nu există divergență, ci complementaritate, necesară întregire.

Dintotdeauna, de fapt, și astăzi mai mult ca oricînd, filozofia a situat omul în centrul preocupărilor ei, căutînd să dea răspuns întrebărilor lui fundamentale ce țin de însăși condiția sa de ființă înzestrată cu conștiință de sine și care, pe deasupra, se știe pieritoare (trestie „gînditoare" în definiția metaforică a lui Pascal).

Fără îndoială, întrebări mari ca acelea ce vizează semnificația profundă a existenței umane, sensul și valoarea acesteia, idealul și libertatea, fericirea și moartea, raporturile dintre individ și societate, problema modului, solitar sau solidar, de a fi în lume, a alienării și autoalienării etc... sînt etern-umane și prin ele însele generatoare de neliniște, de zbucium și frămîntări. Ele nu pot fi ocolite și nici n-au fost vreodată pentru că omul nu poate renunța la cunoașterea de sine. De-abia e necesar să adaug în acest sens că filozofia este inseparabilă de om ca ființă cugetătoare și una din atribuțiile ei cele mai înalte este să „gîndească viața", cum se exprima Hegel, să răspundă deci întrebărilor individului privind natura și destinul său. Această atribuție este cu atît mai valabilă și resimțită astăzi, într-o epocă de adînci frămîntări, de prefaceri de tot felul, cînd istoria a intrat adînc în existența omului modern, cînd condiția umană suferă zguduiri profunde, cum ne fac să credem atîtea mărturii.

Din unele discuții pe astfel de teme în seminarii, dar mai ales în afara acestora, am dedus că studentul, de la orice facultate, simte imperios nevoia ca în cursul de filozofie să i se vorbească și despre aceste probleme, capitale la urma urmei pentru individ, să i se înfățișeze ce imagine despre om și-a făurit lucida conștiință filozofică contemporană.

Din păcate, tocmai filozofia omului, cu foarte multele și mereu neliniștitoarele probleme ce le implică, a fost aproape absentă din orizontul preocupărilor filozofice de la noi în ultimele decenii, cu excepția cîtorva studii și lucrări. Această uitare și ignorare a unuia din rosturile fundamentale ale filozofiei ca formă de viață apare cu atît mai stranie cu cît: 1. — avem o tradiție filozofică românească bogată în abordarea problemelor etico-antropologice (nevalorificate îndeajuns și, mai ales, insuficient cunoscute publicului studențesc); 2. — analiza filozofică a acestor probleme ale individului, cu întreg ansamblul de teme conexe, este în cea mai autentică tradiție a gîndirii marxiste; 3. — legitimitatea unei probleme în dezbaterea de idei a epocii atîrnă și de importanța ei pentru om, pentru individul concret „în carne și oase".

Neîncrederea și rezerva, prejudecățile, pozitiviste și dogmatice, manifestate la noi pînă în anii din urmă față de problematica individului, lipsa de curaj și inițiativă din partea unor cadre didactice de specialitate, prezentarea rigidă, săracă și neinteresantă a cursurilor de filozofie — au determinat pe unii studenți să caute alte izvoare decît marxismul din care să-și satisfacă nevoia de autoclarificare.

S-a subliniat nu odată la noi necesitatea elaborării unei filozofii marxiste a omului care, plecînd de la premisele teoretice, singurele juste, date de materialismul istoric, să spună individului nu numai cum s-au succedat, în devenirea istorică, orînduirile sociale, cum este el determinat de mediul social, nepuțînd exista în afara acestuia etc., ci, mai mult decît atît, să-l orienteze cum trebuie să-și înțeleagă problemele personale, cum să se comporte astfel încît să dobîndească conștiința că trăiește o viață demnă, liberă și responsabilă, să-i arate care este rolul său în dezvoltarea socială. Fără îndoială, problemele individului nu sînt posibile de rezolvat decît în contextul social-istoric concret în care el trăiește și cunoașterea legilor care guvernează viața socială este indispensabilă pentru aceasta. Dar oare epuizăm problematica individului dacă ne rezumăm la a spune că omul e ansamblul relațiilor sociale sau că e ființă rațională? Limitarea numai la determinările social-istorice în explicarea individului, la cîteva formule abstracte care, la o analiză mai adîncă, nu-i spun acestuia mare lucru, înseamnă de fapt un fel de punere în paranteză a marilor întrebări care-i frămîntă conștiința. In astfel de cazuri filozofia nu mai apelează la ceea ce este cu adevărat profund în om, nevoia lui de a-și lua în mîinile sale propriul destin de a răspunde presantelor întrebări: cine sînt eu? pentru ce trăiesc? de unde vin și încotro mă-ndrept? ce rost are viața mea între ceilalți semeni ai mei?

Dacă marxismul a pus baza necesară, premisa justă a unei filozofii a omului, această filozofie este încă o sarcină arzătoare pentru noi, indispensabilă însă pentru ca teoria marxistă să reflecte pe deplin, în acord cu datele științei, cu evoluția lumii moderne, marile probleme ce frămîntă azi omul și să le găsească soluțiile cele mai realiste și eficace, în spiritul umanist ce-i este propriu.

Foloasele unei asemenea sinteze marxiste a filozofiei omului ar fi nenumărate. Ar umple un gol intens resimțit de către toate acele conștiințe pentru care existența în general și viața omului îndeosebi reprezintă motive adînci de neliniște și întrebări permanente; o filozofie marxistă a omului, care să înglobeze problemele mari ale individului și răspunsul la întrebările lui esențiale, ar polariza, pe de altă parte, într-un grad mai mare interesul și atenția tineretului studios înlăturînd incertitudinea, rezerva, divorțul penibil între cuvîntul spus și gîndul adevărat, trăit lăuntric, înlăturînd totodată și pericolul rătăcirilor în angoase existențialiste sterile. S-ar face, astfel, pași însemnați către satisfacerea sporită prin cursurile de filozofie a setei de sinceritate, autocunoaștere și adevăr, de care generațiile cele mai tinere sînt adînc pătrunse.

Gheorghe BUȘ

AMINTIREA LUI LAMPEDUSA

LA SALTUL DE UN DECENIU AL „GHEPARDULUI"

La Palermo am cunoscut pe profesorul Gaetano Falzone, personalitate legată de istoria noastră literară prin faptul că, în 1942, a dat la iveală, despuind arhivele locale, actul de înmormîntare al lui Nicolae Bălcescu. Profesorul fiind totodată unul din cunoscuții principelui Lampedusa în anii premergători sfîrșitului, o parte a convorbirii noastre s-a desfășurat pe această temă. Redînd răspunsurile domnului Gaetano Falzone, omagiem împlinirea unui deceniu de la apariția postumă a GHEPARDULUI.

— Sînt surprins în ultimul timp să constat — **mi-a spus dintru început profesorul Falzone** — cît de puțini au fost aceia care l-au cunoscut într-adevăr, la Palermo, pe principele Lampedusa. Nu mai puțin m-a uimit, în cursul călătoriilor mele peste hotare, să constat numărul impresionant de oameni care doreau informații în jurul acestui personaj...

— Ați vrea să evocați întîiele dumneavoastră întîlniri ?

— Ne vedeam, între 1952 și 1956, mai ales la începutul perioadei, la cafeneaua **Caflisch** de pe strada **Ruggiero Settimo.** N-am fost niciodată un obișnuit al cafenelei : nu numai dintr-o repulsie personală, dar mai ales din lipsă de timp. Îmbolnăvindu-mă însă, doctorii mi-au prescris odihnă, iar eu (în orice rău, și un bine !) am găsit-o la acea cafenea și la acea masă pe care o ocupa Giuseppe Tomasi — dintre toți frecventatorii, cel mai rezervat, cel mai puțin pretențios, cel mai tăcut. Știam — și mi-aș fi putut aduce aminte — că Giovanni Verga stătea, tot așa, ore întregi, așezat în scaunul său, la clubul din Catania, în mijlocul trotuarului, scufundat în gîndurile lui, arătat de trecători. Dar nimeni nu știa atunci, la **Caflisch**, că într-o zi lumea ar putea să se intereseze de acest principe.

Trebuie să spun că era omul care nu rîdea niciodată și că era născut parcă numai pentru a zîmbi. În al doilea rînd, lipsa lui de curiozitate era sublimă și atingea chiar cruzimea. Voi evoca un episod. Într-o zi, un tînăr, altfel drag mie și foarte reverențios, și care a făcut azi o frumoasă carieră, a venit să mă caute la cafenea. Venea după o lungă absență. Fusese cu autostopul în țări îndepărtate și împrăștia acum în jur o tinerească mîndrie pentru lucrurile excepționale pe care le făcuse. Întorcîndu-mă din cînd în cînd spre prinț, eu rezumam etapele : „Prințe, tînărul nostru prieten a fost în Laponia". Tăcere. „Prințe, a fost printre crescătorii de reni timp de o lună". Tăcere. „Prințe. a fost și printre căutătorii de aur și a izbutit să aducă aur". Aceeași tăcere. O tăcere cum nu se putea mai politicoasă, depărtată. Dar, **în general,** el era aproape totdeauna departe.

Sosea în jurul orei unsprezece cu o geantă uzată pe care avea grijă s-o depoziteze într-o cămăruță de serviciu. Și, după un nobil și bine marcat salut adresat tuturor, se așeza. Pînă la ora unu cuvintele puteau să-i fie numărate. Scotea din buzunar niște cărțulii și citea. Erau romane străine, aproape toate în limba originală, sau mici colecții de opere de artă. Prințul citea și vorbea mai multe limbi. În timp ce el era cufundat în lectură, noi polemizam pe tot felul de teme serioase sau flecăream. Bineînțeles că nu lipseau dintre noi oamenii culți, ba mai era cîteodată și cîte un faimos erudit. Se întîmpla totuși, adesea, să ne lovim de cîte un nume sau de o dată care nu ne veneau în minte. Atunci convorbirea lîncezea, în timp ce, toți împreună, căutam pe unul care să evite naufragiul : era nevoie de cineva care să meargă la sacrificiu, compromițîndu-și propria poziție de expert. În timp ce barca imaginară se frămînta pe valuri, toate privirile îl străpungeau cu insistență pe prinț. Abia cînd cel sortit se hotăra să sară Rubiconul amorului propriu, răspunsul venea calm, exact, politicos, completat cu dărnicie de alte și alte lămuriri. Și totul decurgea ca o obligație firească, și în orice caz foarte simplu...

Sînt convins că stăpînirea absolută a culturii era socotită de el ca o obligație a propriului rang. Pentru tot ce dădea nu cerea nimic. Nu s-a certat niciodată cu nimeni și cred că nimeni nu l-a jignit vreodată. După atîta timp, ca și atunci, nu izbutesc să-l acuz în nici un fel pentru atîta macroscopică trufie. Prințul era calm, extrem de firesc și — aș spune — umil, cu toată monumentala conștiință a valorii sale.

— Știați ceva, în acea perioadă, despre experiența GHEPARDULUI ?

— În mod direct, nu. Într-o bună zi, prințul a părăsit cafeneaua noastră și s-a mutat la o alta, unde a rămas mai singuratic decît oricînd. Se spunea — dar eu, ca istoric, nu pot susține, din lipsă de probe, această ipoteză — că în această nouă cafenea el ar fi scris printre consumațiile de frișcă și prăjituri paginile **Ghepardului,** operă care a făcut salturi de cangur la **Feltrinelli.** Nu știam la drept vorbind nici că părăsise cafeneaua **Caflisch**, pentru că, vindecîndu-mă oarecum, nu mai făceam decît ocoluri foarte rare prin acel local.

Ultima oară ne-am văzut la gară. Soția lui, pe care o condusese, ocupa o cușetă a vagonului de dormit vecină cu a mea. Și, cum eram la fereastră, l-am salutat de departe, iar el s-a apropiat. Ca să spun ceva, l-am întrebat dacă mai frecventa cafeneaua aceea. Îmi răspunse **nu** și tăcu. L-am întrebat **pentru ce,** iar el mi-a răspuns că nu se mai potrivea cu societatea. N-a rostit nume și n-a făcut reflecții ori aluzii. Probabil că era tocmai timpul în care se adîncise în așternerea capodoperei. Rezervat ca întotdeauna, politicos și distant, a rămas pe peron așteptînd plecarea trenului. Peste puțină vreme, același tren l-a dus și pe el spre Roma, de unde nu s-a mai întors.

— Se pot face unele paralele între operă și mediul cunoscut de dv. ?

— Într-un fel, da : anumite personaje îmi amintesc prin atitudinea lor expresii și manifestări ale principelui. De pildă, cînd prințul de Salina, primindu-l pe emisarul piemontez, refuză să facă parte din Senat și vrea să rămînă străin de noua monarhie, ce altceva pune Lampedusa în gura lui decît gîndurile pe care el ni le repeta, mie și altora, în cafeneaua **Caflisch ?** „Da, profesore, spunea, eu sînt un monarhic. Nu sînt înscris și nici nu mă voi înscrie în partidul monarhic, și sînt sigur de altfel că monarhia nu se va mai întoarce niciodată în Italia. Totuși, eu rămîn un monarhic"... Credință fără epatare și, îndrăznesc să spun, fără tristețe. Conștiință de om care merge cu ochii deschiși, și care totuși nu-și alege alt drum, și care nu-și alege stelele. O acceptă pe aceea pe care i-a dat-o soarta și socotește, oricum, că totul se va dizolva, va pieri.

— Ținea la titlurile nobiliare, la rangul familial ?

— Cred că da, însă considerînd numai îndatoririle decurgînd din ele, nu fastul și lustrul. Într-o zi l-am întrebat ce crede despre un alt prinț care tipărise o cărțulie. L-a dărîmat pe bietul om, și bineînțeles opera lui, prin cîteva fraze scurte și prin cîteva crispări ale feței, dar fără să se înflăcăreze cîtuși de puțin. Era clar că, dintre toate, un singur lucru îl muncea, și anume că un prinț e nevoit să scrie cînd ar putea să se lipsească de aceasta, și mai ales, cum era în cazul dat, avînd conștiința limitelor sale.

Altădată l-am întrebat pentru ce unchiul său, fostul președinte al Senatului, se numea **marchiz de la Toretta.** Mi-a răspuns : „Victor Emanuel se pricepea la heraldică ! Într-adevăr, cînd i s-a cerut o fotografie, a lăsat-o cu următorul autograf : **Nobilului Pietro Tomasi, marchiz de la Toretta**" !

Dar, spunînd acestea, nu găseam în el satisfacția sau bucuria unei revendicări, ci mai degrabă plăcerea replicii și multă înțelegere pentru vanitatea oamenilor.

Totuși, acest om a rămas incolor și nepăsător cînd, într-o zi, găsindu-ne la **Villa Igiea,** el, Corrado Alvaro, Bernardo Berenson și cu mine, Berenson mi-a răspuns la o întrebare : „Sînt prieten cu prințul de mulți ani și vin cu plăcere și chiar cu interes în Sicilia de cîte ori vreau să mă lămuresc despre ceva sau să corectez ceva. În aceste cazuri mă duc și mă adresez principelui de Lampedusa". Era în prima decadă a lui iunie 1953. Prințul n-a clipit din ochi și nu s-a citit nimic în atitudinea sa, în afara unui gest de nobilă și recunoscătoare negație.

Apoi, peste mai multă vreme, am fost la el acasă. Știind că eu scriu un articol despre coralul sicilian, îmi împrumutase un vas de coral, pentru apă sfințită, vas datînd din îndepărtatul secol al XVII-lea. Pe cînd eu ieșeam, am remarcat un tablou interesant în sală și m-am oprit curios, interesîndu-mă de numele autorului. Mi-a răspuns : „Lionello Venturi mi-a strecurat ipoteza că ar fi de... (și aici rosti un nume răsunător, un nume din veacul al XVII-lea care valorează multe milioane), dar eu sînt sigur că se înșeală. Să nu mai vorbim de el."

Era în general un laic. De mai multe ori i-am spus că aproape de biserica sfinților Constantin și Elena din piața **Vittoria** este o pictură care l-ar reprezenta pe strămoșul său, cardinalul Tomasi. Prima dată mi-a spus că știe acest lucru și a tăcut. A doua oară a adăugat că și alții îl sfătuiseră să o vadă, dar că nu socotea că ar fi o pictură de valoare. A treia oară a zîmbit și atunci am înghițit în sec.

Nu dădea niciodată vreun ban călugărilor cerșetori, dar nici nu se alătura comentariilor neplăcute ale altora despre el. Rămînea neclintit în orice împrejurare și nu-și manifesta spontan gîndurile, doar cînd i se puneau întrebări precise dădea răspunsuri clare sau tăcea.

— Care socotiți că a fost atitudinea fundamentală a principelui ?

— N-aș putea spune exact, dar cred că mesajul pe care l-a lăsat celor, puțini, care-l frecventau la Palermo — și care, în afara cîtorva excepții, nu l-au înțeles — constă tocmai în atitudinea distantă cu care trebuie să fie privită viața. Hrănit din belșug cu studii istorice, el avea desigur simțul istoriei. Neîncetata nestatornicie a lucrurilor omenești nu-l împingea să renege, să privească cu scepticism sau să dizolve. Privea disoluția lucrurilor ca pe un fapt care nu depinde de oameni și cu care ar fi zadarnic să te joci. Dar, neclintit pe malul fluviului, rămînea solemn și credincios locului pe care i-l dăduseră viața și societatea privind imperturbabil, „fără frămîntare și fără să se plece". Acesta este după mine **Ghepardul.** Iar dacă cineva care l-a cunoscut mai bine decît mine îmi va spune că prințul nu era astfel, eu voi răspunde că el ar putea să aibă dreptate, iar eu nu. Pentru că, în definitiv, chiar pentru mine prințul rămîne în bună parte o enigmă...

Interviu realizat de ROMULUS RUSAN
Palermo

Ai giovani amici di
VIAȚA STUDENȚEASCĂ
dedico queste pagine di
ricordi personali su uno
dei più grandi scrittori
che abbia avuto l'Occi-
dente latino : Giuseppe
Tomasi di Lampedusa !

Gaetano Falzone

VECINI, COLEGI ȘI PRIETENI STATORNICI

— Mărturiile unei vizite la Skoplie

Skoplie, 17—19 aprilie 1968. Mesager al artei studențești din România la Festivalul internațional a fost ansamblul folcloric al centrului universitar Timișoara, care a făcut să vibreze inimile a peste 2 000 de spectatori la întîlnirea cu cîntecele și dansurile noastre populare.

Din partea organizatorilor și a Uniunii studenților din Macedonia ne-am bucurat de o deosebită ospitalitate. Am fost ajutați să vizităm capitala Iugoslaviei cu principalele ei obiective culturale și turistice. La Skoplie, orașul cu o vechime de peste 15 secole, renăscut după catastrofa din 1963, despre care vorbesc vizitatorului doar ruinele gării și ceasul mare oprit în ziua de 26 iulie la ora 5 și 17 minute, am avut posibilitatea să admirăm exponatele din Galeria de artă și moscheile orașului, să vizităm muzeele și împrejurimile, hidrocentrala de pe fluviul Vardar, Policlinica București (obiectiv construit de statul român în semn de solidaritate cu populația acestui oraș) unde ansamblul timișorean a fost primit de către directorul policlinicii, să ne întîlnim în cadrul unei seri prietenești cu studenții din Skoplie la clubul lor internațional.

Participarea studenților timișoreni la festival a fost completată de o utilă întîlnire pe care am avut-o cu Dimiter Boialgiev, *secretar al Uniunii studenților din Iugoslavia, care a remarcat că „între studenții români și iugoslavi există o adevărată prietenie, că aceste contacte permanente pe linie culturală, turistică, sportivă au darul să pregătească generațiile tinere pentru a contribui din plin la dezvoltarea prieteniei dintre cele două țări". De asemenea, de un real folos pentru cunoașterea reciprocă a preocupărilor au fost discuțiile pe care le-au purtat reprezentanții centrului universitar Timișoara cu* Tito Belcianeț, *președintele studenților din Macedonia, cu redactorul șef al revistei studențești „Studentski Zbor" și alți reprezentanți ai studențimii din țara vecină și prietenă.*

Prezentîndu-ne unele aspecte legate de centrul universitar Skoplie, în care învață peste 13 mii de studenți în cele zece facultăți, Tito Belcianeț a subliniat că de întreaga activitate studențească și mai ales de activitatea culturală trebuie să se ocupe „studenții înșiși și nu funcționari din diferite organisme și ministere, pentru că nimeni altul nu știe mai bine decît studentul ce-i place și ce vrea".

Ne-au făcut cunoscute, de asemenea, și anumite forme de petrecere a timpului liber al studenților. Am reținut dintre acestea organizarea unor serate în colaborare cu instituțiile culturale din oraș și din țară, în care se discută și se exemplifică diferite aspecte ale artei contemporane, diferitele curente, preocuparea care există în prezent pentru deschiderea unei galerii de artă studențească, precum și organizarea în timpul vacanțelor a unor excursii în cadrul ciclului „Cunoaște-ți patria, ca s-o iubești mai bine".

Există în acest centru universitar numeroase ansambluri care au reprezentat cu deosebit succes arta studențească iugoslavă peste hotare și, discutind cu Țvetan Nicolovschi, *directorul Academiei populare „Mircea Ațev", ni s-a relevat dragostea cu care studenții participă zi de zi, în timpul liber, la pregătirea programelor. A existat din partea conducerii revistei studențești un interes deosebit pentru modul în care publicațiile noastre reflectă complexa viață studențească și am fost rugați să mijlocim un schimb cu publicația studenților din România. (N. red.: Ceea ce e deja pe cale de înfăptuire).*

...Festivalul solidarității organizat la Skoplie a fost, așadar, un excelent prilej de cunoaștere, de apropiere a celor care astăzi se pregătesc să devină specialiști și oameni de cultură, militanți pentru prietenie și apropiere între tineretul de pretutindeni.

Eugen MARINESCU

1947—1968

72 de țări au participat la primul Festival de la Praga din 1947, 104 țări erau prezente în 1951 la ediția a III-a, 137 la ediția a VIII-a din 1962 și, deja, peste 120 de țări și-au anunțat sosirea la Sofia. Rațiunea acestui interes crescînd implică faptul că programele Festivalurilor reflectă din ce în ce mai mult preocupările tineretului, aspirațiile sale pentru pace, prietenie și solidaritate. Praga, Budapesta, Berlin, București, Varșovia, Moscova, Viena, Helsinki și acum, în vara lui 1968 — Sofia, iată etapele entuziastelor întîlniri ale tinereții.

ORAȘUL GAZDĂ

Situată la 550 metri altitudine, la poalele muntelui Vitoșa, Sofia, devenită din 1879 capitala Bulgariei, este astăzi un oraș cu peste 850 000 locuitori. În aceste zile Sofia resimte din ce în ce mai mult febra pregătirilor, apropierea datei de duminică 28 iulie cînd, printr-o demonstrație pe străzi și o defilare pe stadionul Vasil Levski, va începe Festivalul Mondial al Tineretului și Studenților.

În Bulgaria organizațiile de tineret au apărut, la începutul secolului, avînd ca bază cercuri marxiste și asociații ale tinerilor muncitori socialiști, pentru ca în 1912 să se constituie Uniunea Tineretului Muncitor Social-Democrat, transformată în 1919 în Uniune Comunistă. După mulți ani de ilegalitate, în timpul represiunilor monarho-fasciste, în 1923 a apărut Uniunea Tineretului Muncitor și în 1930 Uniunea Generală a Studenților care, în timpul insurecției populare din septembrie 1944, s-a alăturat cu hotărîre forțelor revoluționare. După război a luat ființă la Sofia, în 1947, Uniunea Tineretului Popular care, la moartea lui Gheorghi Dimitrov în 1949, s-a numit Uniunea Dimitrovistă, fiind cunoscută și sub numele de U.T.C.D. — Uniunea Tineretului Comunist Dimitrovist.

Acum, la Sofia, 3880 de tineri — studenți, muncitori, elevi, țărani, intelectuali, membri ai U.T.C.D. — vor face parte din delegația gazdelor la Festival. Grupul tinerilor bulgari va cuprinde, de asemeni, 2 000 de artiști amatori, sportivi, membri ai unor formații de prestigiu ca Ansamblul de dansuri al Casei de cultură a studenților, Ansamblurile „Maiakovski" și „Sredetz", corul academic „Gh. Dimitrov", corul pionierilor „Bodra Smiana".

ZILE CU DEDICAȚIE

Fiecare din cele 8 zile ale Festivalului a primit, în principiu, cite o dedicație concretă. Astfel:

Luni, 29 iulie — Ziua solidarității cu lupta eroică a poporului și tineretului vietnamez.

Marți, 30 iulie — Ziua cooperării și solidarității internaționale a tineretului.

Miercuri, 31 iulie — Ziua solidarității cu popoarele în luptă pentru libertate și independență națională.

Joi, 1 august — Ziua prieteniei cu tineretul și poporul bulgar.

Vineri, 2 august — Ziua tinerelor fete.

Sîmbătă, 3 august — Tineretul și dezvoltarea tradițiilor revoluționare, patriotice și naționale ale popoarelor din lumea întreagă.

Duminică, 4 august — Ziua pentru apărarea drepturilor omului.

Luni, 5 august — Ziua luptei pentru pace, împotriva armelor nucleare; Aniversarea Hiroșimei.

FESTIVAL MONDIAL '68

Seminarul presei studențești de la Bratislava

Dialog în opt, între Dunăre și Tatra

Între 13 și 18 mai am participat la un seminar internațional al presei studențești, desfășurat la Bratislava, pe malul liniștit al Dunării. Conceput ca un util schimb de experiență între reprezentanții unor publicații studențești din opt țări europene, seminarul a reunit tineri redactori ai unor reviste ca ECHO și EKA din Bratislava, NOTIZEN din Tübingen, LARINX din Amsterdam, STUDENTSKA TRIBUNA din Sofia, ISIS, NEWSPACK, POLITEC din Oxford, TRIBUNA din Ljubljana, reprezentanți ai ziarelor universităților finlandeze Tampere, Turku, Oulu, Jyväskyla.

Organizat de revista ECHO — organul local al CSM și al departamentului slovac de turism—seminarul s-a consumat în întregime prin discuții amicale, fără rapoarte și cuvîntări pretențioase, oferindu-ne un real prilej de cunoaștere reciprocă a problematicii și posibilităților presei studențești. Caracterul oarecum intim al discuțiilor a fost subliniat și mai mult de faptul că, după două zile de convorbiri la „masa rotundă" în eleganta clădire a clubului studențesc din piața centrală a Bratislavei, timp în care am reușit să realizăm primele contacte... de cunoștință, seminarul a continuat în atmosfera calmă a unei cabane din Tatra de jos, la Mikulaska Chata, iar microinterviurile pe care fiecare le solicitam colegilor s-au desfășurat de preferință în autobuz, de-a lungul drumurilor prin munți, între o stațiune și alta, și înapoi, din înălțimile de la Tatranska Lomnica pînă pe malul Dunării. Nici un moment n-au existat disonanțe între tonul foarte serios al discuțiilor purtate și acest caracter puțin turistic al seminarului; mai mult: împletirea lor a fost garanția atmosferei generale de tinerețe, destindere și în același timp gravitate, specifice mediului studențesc.

Scopul seminarului, așa cum a subliniat de la început gazda noastră, redactorul șef al revistei „Echo", Peter Zeman, îl constituia în principal stabilirea unor noi contacte între revistele studențești, schimbul de opinii, crearea posibilităților de cunoaștere concretă a particularităților și preocupărilor studenților și, implicit, ale presei studențești din diferite țări. Din acest punct de vedere se poate afirma că această întîlnire de la Bratislava, în pofida numărului destul de mic al țărilor prezente, a fost fructuoasă. Am avut posibilitatea de a afla numeroase detalii interesante asupra concepțiilor publicistice, a felului de abordare a problemelor în diverse reviste studențești, particularităților tematice și obiectivelor lor. În acest sens a fost bine primită experiența unor publicații ca „Viața studențească" și „Amfiteatru", care s-au remarcat prin complexitatea mijloacelor publicistice, capacitatea largă de acoperire a unei arii problematice importante, reala eficiență a îndeplinirii rolului social, educativ, puterea de mobilitate vizînd apropierea de tot ceea ce este mai modern, mai tineresc în publicistică, strîns legată de structura solid concepută a profilului. Presa studențească engleză, olandeză, finlandeză sau vest-germană, oglindind deosebirile de opinii din mișcarea studențească a țărilor respective, este prinsă încă în probleme de ordin organizatoric privind fluctuația tirajelor și periodicității, cadrele de profesioniști sau amatori din redacții, lipsa mijloacelor financiare. În aceste țări există atît publicații studențești oficiale, cît și altele „comerciale" (editate de diverse grupări politice), independente, locale etc., fiecare punînd accentul fie pe aspectele politice, militante, fie pe cele științifice, culturale sau gospodărești. Un exemplu îl constituie, de pildă, Finlanda, unde, pe lîngă ziare săptămînale, susținute de parlamentele studențești din universități, există și publicații cu apariție întîmplătoare; Oxfordul, unde alături de „Student life" și „Isis", reviste naționale, circulă pe foi litografiate „Newspack" sau „Student", editate cu dificultate, fără ajutorul bănesc al asociațiilor sau autorităților universitare ș.a.m.d

Dincolo de asemenea observații profesionale, utile la o întîlnire a gazetarilor, în seminar s-a desprins ca o caracteristică generală dorința revistelor studențești de a-și cîștiga un profil specific, căutînd moduri directe și eficiente de a menține dinamic legăturile cu publicul lor, cu studenții.

În acest sens, întîlniri de genul celei de la Bratislava, destinate creării unor noi contacte între studenții din diferite țări, lărgirii cooperării și schimbului de experiență între organe studențești de presă, nu pot fi decît salutate.

Eugen PATRICHE

Bratislava, mai 1968

etc

Binefacerile hibernării

Hibernarea mărește capacitățile intelectuale ale animalelor în perioadele care urmează somnului lor profund, afirmă patru savanți iugoslavi de la Institutul de fiziologie patologică din Belgrad. Ei au făcut experiențe cu 18 veverițe capturate în septembrie 1967. Închise timp de 12 zile într-un complicat labirint, după ce în prealabil petrecuseră 32 de zile de hibernare, veverițele s-au descurcat într-un timp record, în raport cu alt grup de veverițe care nu hibernaseră. Savanții pretind că fenomenul se datorează fie efectelor binefăcătoare exercitate asupra creierului de un somn prelungit, fie îmbogățirii chimice a creierului în timpul hibernării.

Și peștii vorbesc

De aproximativ două decenii se știe că peștii nu sînt muți — cum s-a crezut multă vreme — ci că, dimpotrivă, ei au un limbaj destul de complex. În timpul celui de al doilea război mondial, balenele au reușit să irite cu zgomotul lor echipajul vaselor de apărare împotriva submarinelor. În „tăcerea mărilor" domnește de fapt un amestec de sunete hîrîite, ascuțite, orăcăieli și fluierături. Sunetele nu pătrund însă prin suprafața apei deoarece sînt reflectate de aceasta. În ultimii ani, biologi și specialiști în comportamentul animalelor s-au străduit să înregistreze pe benzi de magnetofon sunetele scoase de pești și raci, să le claseze în vaste arhive.

De cîteva ori s-au făcut încercări de a atrage peștii cu ajutorul sunetelor transmise de pe o bandă de magnetofon. Pînă în prezent, locuitorii mărilor au arătat însă un interes foarte redus pentru aceste sunete.

Înălțimea cerului

Savanții britanici M.L.G. Bird și dr. N. E. Rider de la Oficiul meteorologic din Anglia au pus la punct un laser de un tip deosebit. Este vorba de un aparat capabil să determine înălțimea norilor cu o precizie de ordinul a trei metri. Acest aparat va putea înlocui în curînd vechiul sistem de reperaj (bazat pe măsuri trigonometrice cu raze infraroșii) instalat în prezent pe aeroporturile internaționale. Avantajul noului laser: evaluarea plafonului noros minimal (ceea ce va permite decolarea sau aterizarea avioane-

lor supersonice cu maximum de securitate) nu va comporta decît o marjă infinitezimală de erori.

Sculpturile lui César

Pe caldarîmul Academiei Galeriei de artă modernă din Roma — spre desfătarea privitorilor — a fost expus un obiect confecționat din poliuretan — o materie plastică, ciudată, care are proprietatea de a se dilata în contact cu aerul. Produs și semnat de pictorul francez César, celebru ca fondator al sculpturii comprimate, obiectul expus avizează o nouă perioadă în creația artistului — aceea a dilatărilor...

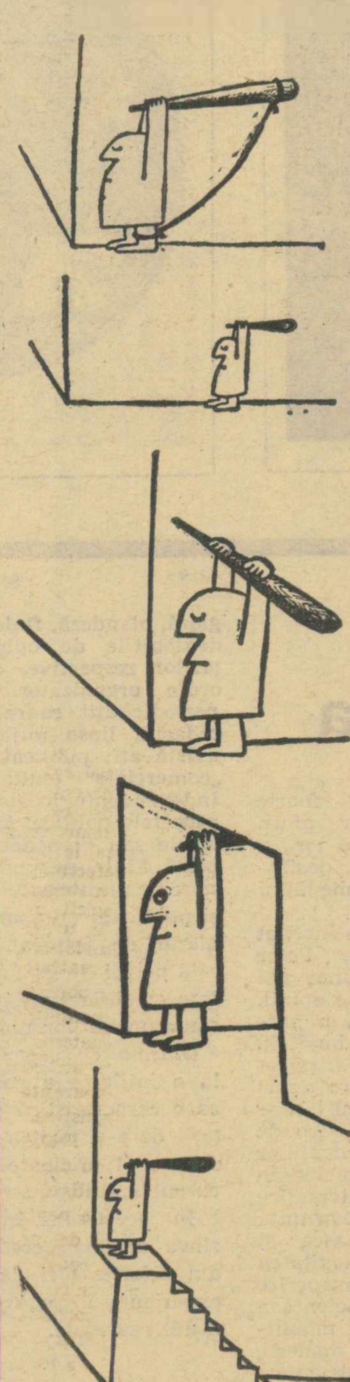
La început, sculpturile lui César erau făurite din metale,

automobile întregi prinse-n năvoade. și, deodată, într-o clipă de nemaipomenită inspirație, César schimbă fierul pe... plastic!

Iată-l la lucru, cu un bidon în mînă lucrînd la „vestita" sculptură plastică (după unii, vestită!) pe care, după ce o

5 caricaturi de I. DOGAR-MARINESCU

lasă să se „dospească", o frînge ca pe o pîine și o împarte..., flămînzilor de exhibiționism sculptural.

„Fantoma" fotografiază!

Vietnamul de sud. Mitralierele răpăie de-o parte și de alta, explodează grenadele, gloanțele sfîșie aerul, încrucișîndu-se pe mii de traiectorii. Cad oamenii. O siluetă subțire în salopetă kaki sare dintr-o groapă, se oprește la cîțiva metri, „ochește" și apasă pe... declanșatorul aparatului său de fotografiat. E „Fantoma", fotoreportera franțuzoaică de care gloanțele se tem parcă s-o atingă... Așa îi zic toți cei care o cunosc pe Cathy Leroy; numai fantomele nu sînt ucise...

În vîrstă de 22 de ani, Cathy a hotărît să participe, cu toate forțele sale, la demascarea războiului din Vietnam în tot ce are el mai odios și mai dureros. Tatăl, director de fabrică, i-a interzis. Atunci fata,

blondă, cu priviri visătoare, s-a apucat să lucreze cîte 18 ore pe zi pentru a-și strînge banii necesari plecării. După 6 luni, înarmată cu un aparat „Leica" dintre cele mai banale, lua botezul focului într-una din bătăliile de răsunet ale Vietnamului de sud.

Astăzi, fata, fugită de acasă, e cel mai cunoscut fotoreporter de război. Imaginile trimise de ea marilor publicații ale lumii — muribunzi, atacuri la baionetă, civili masacrați, sate în flăcări, soldați fugind de moarte — îi îndreptățesc porecla. „Fantoma" fotografiază!

Umor cu lingurița

În garda unui principe se remarca de cîtva timp un soldat nou. De obicei, principele obișnuia să le pună noilor lui angajați trei întrebări: 1) Cîți ani ai?; 2) De cîtă vreme ești în serviciul meu?; 3) Îți plac echipamentul și calul pe care le-ai primit?

Noul soldat fiind de origine străină, comandantul gărzii îl învăță răspunsurile pe dinafară. Întîmplarea făcu, însă, ca principele să înceapă cu întrebarea a doua:

— De cît timp ești în serviciul meu?

— De douăzeci de ani, sire.

Mirat, întrucît soldatul era foarte tînăr, principele continuă:

— Dar cîți ani ai?

— Un an, sire.

Atunci principele izbucni:

— Înseamnă că ori tu, ori eu ne-am pierdut mințile!

— Și unul și altul, sire, strigă soldatul, crezînd că răspunde la cea de-a treia întrebare.

★

La avocat a venit într-o zi un bărbat foarte nemulțumit, solicitîndu-i ajutorul pentru a divorța de nevastă.

— Să vedeți — spuse el pe un ton ridicat — nu-i noapte în care să nu umble cîteva ore după băutură...

— Iată, într-adevăr, un motiv serios, zise avocatul. Așadar, soția dumneavoastră bea?

— Da de unde?! Băutura e pentru mine... Dar de ce n-o cumpără în timpul zilei, s-o găsesc în bufet seara...

Mini-fabule

• Într-o zi, o gîscă a afirmat: „Sînt CINEVA. Nu știați că marile opere din secolele trecute au fost scrise cu pene de gîscă?"

• Pisica avea părerea sa despre aripi. „Aripile au fost create — își zicea ea — pentru a mă împiedica să mănînc lilieci, care, între noi fie vorba, sînt tot un fel de șoareci"...

Și „stelele" au ciudățenii...

Renumita actriță și cîntăreață Katherine Hepburn, în prezent în vîrstă de 58 de ani, s-a reîntors la film după o absență de 6 ani. Ea și foarte talentata sa nepoată, Katherine Haughton, în vîrstă de 22 de ani, interpretează rolurile de mamă și fiică în filmul lui Stanley Kramer „Ghici cine vine la cină?" Considerat drept unul din filmele de succes ale ultimelor luni, acesta a reaprins aureola în jurul stelei care este Katherine Hepburn.

„Vreți să mă fotografiați în postură de stea?, i-a întrebat ea pe fotoreporteri, într-o zi. Bine, fotografiați-mă!" Mare le-a fost acestora mirarea cînd au văzut-o pe renumita actri-

ță scoțîndu-și jacheta purtată de fratele său în... cel de-al doilea război mondial, și suplă, luînd poziția „șederii în cap".

„Logodnicii" din Virgin Islands

Margaret Howe, simpatica asistentă a doctorului Lilly, a trăit două luni și jumătate în-

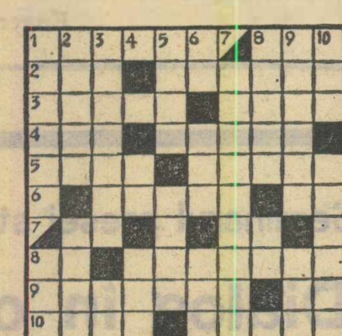
tr-o cameră inundată din laboratoarele de la Virgin Islands împreună cu delfinul Peter, care avea pentru ea sentimente dintre cele mai puternice, ce se interferau, pe anumite trepte cu... dorințele sexuale. Studiind îndeaproape fenomenul, se presupune că aceste „trepte" ar fi cel mai bun semn al posibilității comunicării între specii. De altfel, sub o asemenea excitare, se constată că un delfin poate asculta o simfonie, o poate memora și, mai mult, poate chiar s-o și reproducă, notă cu notă. Oare ce-i cîntă Peter „logodnicei" sale?

Demn de... James Bond

James Bond și-a găsit imitatori în Anglia. Demn de acest nume de circulație, s-a făcut recent tînărul Darek Rowe, care și-a petrecut zile în șir studiind cărțile de... telefoane. E drept, o pasiune deloc de invidiat la prima vedere. Și totuși, în urma acestui „studiu" perseverent a reușit să susțină un examen neobișnuit în fața doritorilor de senzațional: Rowe a descoperit printr-un procedeu simplu, de eliminare, numerele de telefon secrete ale magnaților. Și de-atunci, se distrează obligîndu-și „victimele" să-și schimbe cu regularitate numerele de telefon. Pe de o parte, pentru a-și ține treaz spiritul de detectiv, pe de alta, de a le face pagube. Și să se mai spună că unii dintre tinerii englezi nu știu să-și folosească plăcut timpul liber!

Surprize muzicale

ORIZONTAL: 1. 172! — Unu — 4! 2. Zero — 3! — Bun gust îndoielnic (6)! 3. 33 — O sută romană! — 7 pronume! 4. Unu roman — 7! — Cap de idiot! — b! 5. Spoială strălucitoare — 6! — Îți aduce laude (3)! 6. Papagal american — 3! — Carte mare. 7. Schimbă fețe — 6! 8. Intrat la apă — 3 — Luat în picioare! 9. ... 5 — Luat peste picioare! — Erete! 10. Vuiet (6)! — 32 și încă una!

VERTICAL: 1. 13 servește! — Potcoavă — 7! 2. Zero — 37! — Avion (1)! 3. 736-ere! 7 orizontal II! 4. În mare! — 3 și unu! 5. Dau înapoi — Cal de mare (7)! 6. Merge cu ea! — 1 — Cum e?! — 3/4 din gamă! 7. Măsuri (736)! 8. Răpitoare (3)! — 6 întors! 9. 4-stradă fără sere! — Zero — 2! 10. Asta cu 2!... — ... și aceasta (7)!

Constantin BUTIȘCĂ

EVRIKA!

Una dintre caracteristicile dezvoltării recente a științei este deosebita amploare pe care au căpătat-o așa-numitele preocupări interdisciplinare. Între științe care pînă nu de mult păreau foarte depărtate s-au stabilit contacte multiple, vechile granițe dintre disciplinele naturii și cele umaniste fiind pur și simplu depășite de către dezvoltarea impetuoasă a științei contemporane. Un aspect deosebit de grăitor îl constituie, în această privință, lingvistica matematică. Pentru a o prezenta cititorilor noștri, ne-am adresat prof. univ. SOLOMON MARCUS **de la Universitatea din București,** autor, între altele, al cărților „Algebraic Linguistics ; Analytical Models“ (Academic Press, New York, 1967) și „Introduction mathématique à la linguistique structurale“ (Dunod, Paris, 1967).

INCURSIUNE ÎN LINGVISTICA MATEMATICĂ

Prof. univ. dr. Solomon MARCUS

Este posibil ca o mașină să înțeleagă un mesaj de limbă și să-l prelucreze din diferite puncte de vedere? Astăzi se știe că răspunsul la această întrebare este afirmativ, dar condiționat de programul pe care omul îl introduce în mașină. Realizarea acestui program se va baza, evident, nu pe semnificațiile cuvintelor care alcătuiesc mesajul, ci pe raporturile formale pe care acestea le contractează, deoarece acestea din urmă sînt singurele care permit o descriere cu gradul de precizie pe care-l cere mașina. Tocmai în realizarea acestui program își găsesc aplicarea descrierile promovate de lingvistica structurală și matematică. Pe de altă parte, analiza lingvistică destinată mașinii, modul în care mașina înțelege această analiză orientează dezvoltarea analizei structurale și matematice a limbii, stimulînd-o pe calea care corespunde cel mai bine dezideratului formalizării. Se constată că cel mai practic criteriu al caracterului formal al unei descrieri lingvistice este posibilitatea ca o mașină să înțeleagă această descriere. Tocmai aici se află motivarea faptului că lingvistica matematică s-a constituit numai după apariția calculatoarelor electronice și dezvoltarea ciberneticii.

Preocupările legate de prelucrarea automată a limbii sînt cunoscute sub denumirea de lingvistică aplicată. Lingvistica aplicată este strîns legată de lingvistica matematică și, pînă la un punct, se confundă cu ea.

Descrierea matematică a noțiunilor de bază ale lingvisticii, ca acelea de fonem, morfem, categorie gramaticală, dependență sintactică și altele este astăzi un fapt îndeplinit. Cum a fost posibil acest lucru, știut fiind faptul că noțiunile lingvistice nu au structura cerută de matematică? Răspunsul este tipic pentru stadiul actual al științei ; pe calea modelării matematice.

Procesul de modelare este folosit astăzi pretutindeni în știință unde se simte nevoia utilizării unor metode care nu sînt direct aplicabile obiectului studiat. Dacă vrem să studiem obiectul sau fenomenul A printr-o metodă incompatibilă cu natura lui A, vom căuta un obiect sau fenomen B asemănător cu A, dar care să poată fi investigat prin metoda considerată. Uneori, B este un obiect material. Așa se întîmplă în științele medicale, unde metoda experimentală este aplicată unor organisme animale, dar rezultatele investigației au oarecare valabilitate și în ceea ce privește organismul omenesc, datorită asemănării acestuia cu organismul altor animale. Alteori însă B este un obiect ideal, de exemplu o construcție matematică. Tocmai aceasta este situația cînd A este un fenomen de limbă pe care vrem să-l studiem pe cale deductivă.

După cum se observă, metoda modelării se bazează pe existența unor analogii de structură (izomorfisme) între obiecte și fenomene de natură diferită. Existența unor analogii de acest tip este cunoscută de multă vreme, dar aducerea lor în centrul atenției cercetătorilor este legată de apariția ciberneticii, care și-a propus să studieze analogiile între diferite procese de comandă, în special între cele care au loc în lumea biologică, pe de o parte, și cele care au loc în interiorul mașinilor, pe de altă parte. Rolul modelării în cunoașterea științifică poate fi asemuit cu rolul metaforei în cunoașterea artistică. În ambele situații se petrece un transfer de la un obiect la altul, care ne permite să descriem pe unul prin celălalt. Termenul metaforic este în parte analog cu cel pe care-l exprimă, în parte diferit de el, întocmai ca și modelul față de obiectul modelat.

Succesul aplicării metodelor matematice în lingvistică depinde de găsirea unor construcții matematice izomorfe cu unele fenomene de limbă. Din fericire, însăși dezvoltarea matematicii furnizează astfel de construcții. Vom da numai două exemple : noțiunea de gramatică, în forma ei cea mai modernă, este modelată cu ajutorul unor procedee din teoria sistemelor formale ; succesiunea fonemelor într-o secvență sonoră este modelată cu ajutorul noțiunii de proces Markov, fundamentală în teoria probabilităților. Este interesant faptul că teoria automatelor furnizează modele matematice atît pentru studiul gramaticii cît și pentru studiul fiziologiei neuronilor. Pe de altă parte, în teoria informației, care oferă modele matematice ale limbii sub aspectul ei de cod, este fundamentală noțiunea de entropie, împrumutată din termodinamică. Aceste mutații, care stabilesc analogii profunde între clase de fenomene atît de diferite cum sînt cele lingvistice, cele biologice și cele fizice, explică fecunditatea cercetărilor al căror obiect se află la interferența mai multor discipline. Vechile clasificări ale științelor se cer astăzi revizuite, prin introducerea unor situații și nuanțe noi. De exemplu, astăzi trebuie să admitem existența unor discipline cu caracter complex, aparținînd prin unele compartimente științelor fizico-matematice, prin altele științelor umaniste. Uneori se discută dacă lingvistica matematică este lingvistică sau matematică. A pune astfel problema înseamnă a fi prizonierul vechilor concepții și clasificări. Lingvistica matematică este și una și alta, dar tot atît de bine nici una nici alta. Ea are fizionomia specifică a unei discipline de contact (de intersecție), ca și biologia matematică, economia matematică, stilistica matematică, chimia fizică sau biofizica.

Apariția disciplinelor de intersecție — printre care și lingvistica matematică — pune unele probleme deosebit de grave, care implică o restructurare profundă a procesului de învățămînt. Disciplinele de intersecție cer, ca să spunem așa, „oameni de intersecție“, dar aceștia nu apar spontan, o dată cu disciplinele respective, ci se formează cu o mare întîrziere. Lingvistica matematică, de pildă, își recrutează slujitorii dintre lingviști, matematicieni, psihologi, logicieni și ingineri care se străduiesc, fiecare, să-și însușească cîte ceva din celelalte discipline, dar pregătirea lor rămîne în orice caz inegală și un observator atent va face totdeauna deosebire între lingvistica matematică pe care o face un lingvist și cea pe care o face un matematician. Dat fiind că nu cunoaștem încă mecanismele intime ale activității creierului uman, acesta se află oarecum în situația „cutiei negre“ despre care se vorbește în cibernetică. Noi știm ce intră și ce iese din această „cutie“, dar nu cunoaștem natura transformărilor din interiorul „cutiei“. În particular, nu cunoaștem nici modul în care gîndirea omenească produce fraze, pe baza cuvintelor depozitate în memorie ; nu cunoaștem în ce constă „activitatea gramaticală“ a creierului uman, dar cunoaștem rezultatul acestei activități. Modelele matematice elaborate de Chomsky — modele care revin la diferite tipuri de mașini matematice studiate în logica matematică — simulează acele aspecte ale activității creierului care se referă la asamblarea cuvintelor în fraze. Implicațiile psihologice ale unor astfel de modele sînt evidente și nu trebuie deci să ne mire faptul că numeroase articole de lingvistică matematică sînt publicate în volume sau periodice de psihologie.

Dezvoltarea recentă a lingvisticii a demonstrat că lingvistica devine mai lingvistică, conduce la o mai bună aprofundare a naturii structurale a limbii, prin stabilirea de contacte cu cît mai multe discipline. Tocmai prin stabilirea acestor contacte se dobîndesc acele metode infralingvistice la care năzuiau Ferdinand de Saussure și Louis Hjelmslev, eminenți reprezentanți ai lingvisticii structurale tradiționale. Se vorbește foarte mult despre faptul că limba nu este un cod oarecare, ci un cod specific, format în mod natural ca rezultat al unei lungi dezvoltări social-istorice. Dar cum s-ar putea ajunge la detectarea specificului limbii, dacă nu se studiază mai întîi modul în care se manifestă în limbă legitățile generale ale teoriei codurilor? Pentru a da un singur exemplu, ne vom referi la fenomenul de acord, care în limba română este deosebit de frecvent. După cum se știe, în limba română adjectivul se acordă după număr cu substantivul de care depinde, în timp ce în limba engleză nu există un astfel de acord. Aceste fapte pot fi mai bine înțelese în lumina teoriei codurilor, elaborate de Hamming, teorie care prevede ca elementele de informație să fie totdeauna însoțite de elemente de control. Acordul este, în fapt, introducerea unui astfel de element de control ; în expresia „casă înalte“, absența acordului permite detectarea unei erori. Faptul că în limba engleză nu există acordul după număr al adjectivului cu substantivul arată că această limbă își distribuie altfel elementele de control. Problema raportului dintre economia și redonanța unui mesaj lingvistic apare astfel într-o lumină cu totul nouă.

Pe măsură ce știința progresează, noi aspecte ale fenomenelor devin susceptibile de o modelare matematică și trec astfel în domeniul cantitativului. De exemplu, relația de subordonare din sintaxă, împărțirea cuvintelor în părți de vorbire, omonimia morfologică etc. sînt fenomene care pînă ieri erau considerate de domeniul exclusiv al calitativului, deci dincolo de raza de acțiune a matematicii. Între timp însă instrumentul matematic a progresat, lingvistica s-a mai maturizat și progresul general al științei a permis ca aspecte esențiale ale fenomenelor lingvistice specificate mai sus să devină obiectul modelării matematice, în cadrul așa-numitei „lingvistici algebrice“.

Rezultă oare din cele de mai sus că domeniul calitativului se îngustează mereu, tinzînd spre dispariție și permițînd matematicii să înghită toate disciplinele? Răspunsul este categoric negativ, deoarece paralel cu dezvoltarea posibilităților de degajare a aspectelor cantitative se perfecționează și investigarea laturilor calitative ale fenomenelor. Procesul de formalizare este infinit, dar în același timp calitatea este inepuizabilă. În studiul funcției lingvistice a sunetelor — în cadrul fonologiei — s-a ajuns foarte departe cu descrierea algebrică a operațiilor care conduc la conceptul de fonem, dar în același timp dezvoltarea foneticii instrumentale sporește necontenit cunoștințele noastre despre proprietățile acustice și articulatorii ale sunetelor vorbirii. De aici rezultă însă și un alt fapt important : lingvistica matematică nu trebuie confundată cu lingvistica modernă. Există de pe acum în interiorul lingvisticii matematice o parte care începe să devină „tradițională“ — de exemplu unele legități statistice exprimate prin legea rang — frecvență a lui Zipf, relația lui Mandelbrot, modelarea prin procese Markov a succesiunii elementelor în cadrul unei secvențe sonore. Pe de altă parte, există o parte foarte modernă și în lingvistica nematematică, unde progresul este de asemenea nelimitat.

Cercetările privind fundamentele matematicii (deci niște cercetări cu caracter foarte teoretic și abstract), provenite la rîndul lor din încercarea de a explica și înlătura paradoxele și antinomiile matematicii infinite, mai cu seamă ale matematicii infinitului actual (deci ale unei matematici dintre cele mai neefective) au condus, în cel de al patrulea deceniu al secolului nostru, la precizarea conceptului de calculabilitate (mașini Turing, funcții recursive, sisteme combinatorii în sensul lui Post etc.) și, prin aceasta, la posibilitatea de a delimita treptat partea cea mai efectivă a matematicii (teoria algoritmilor a lui Markov, matematica constructivă). Aceste teorii și tehnici ale logicii matematice moderne au furnizat lui N. Chomsky, în urmă cu aproximativ zece ani, aparatul necesar pentru elaborarea unei noi teorii lingvistice, aceea a proceselor creative ale gramaticilor limbilor naturale. Iată deci, cum, pornindu-se de la compartimentul cel mai abstract al matematicii și, în aparență, cel mai depărtat de legăturile matematicii cu alte discipline, s-a ajuns la elaborarea unei noi concepții și a unor noi tehnici într-o disciplină în aparență atît de depărtată de matematică cum este lingvistica. Dar lucrurile nu se opresc aici. În jurul anului 1960, pe cîteva căi paralele se ajunge la concluzia că una din clasele cele mai importante ale gramaticilor generative, aceea a gramaticilor independente de context, servește pentru descrierea sintaxei celei mai importante limbi de programare la mașină, ALGOL—60. Mai precis, se constată că limbile independente de context sînt identice cu limbile definite cu ajutorul așa-numitelor forme normale ale lui Backus, care furnizează metalimbajul utilizat pentru descrierea lui ALGOL—60. În felul acesta s-a inaugurat o nouă direcție de cercetare, pe care o putem considera fără exagerare ca o aplicație a lingvisticii în matematică.

La Cluj — ploaie (U—F.C. Argeș : 3—4 !)...

La București — senin (Anca a egalat pe Steaua !)

Patru lovituri de 7 m. în poarta handbalului studențesc

Ani de-a rîndul, echipele studențești de handbal au constituit o adevărată pepinieră pentru echipele naționale, iar rezultatele lor pe plan intern, cît și internațional, erau dintre cele mai strălucite. Au fost perioade cînd aceste formații au dominat cu autoritate campionatele naționale (Știința Timișoara — băieți și Știința București — fete) și au reușit chiar să urce în vîrful piramidei europene (Știința București a cîștigat „C.C.E." la fete). O serie de jucători care au făcut faima handbalului românesc au realizat performanțe maxime încă din anii cînd activau la echipele studențești (Ion Moser, Olimpiu Nodea, Virgil Hnat).

O simplă privire asupra clasamentului diviziei A — fete ne-ar face să credem că și astăzi lucrurile stau cum nu se poate mai bine pentru teamurile studențești, care au monopolizat lupta pentru titlu. Dar dacă urmărești cîteva meciuri îți dai imediat seama de ce formația noastră națională, nu de mult campioană mondială, a devenit o echipă de mîna a doua în Europa. Dacă cel puțin studentele domină întrecerile interne, studenții nici măcar cu acest lucru nu se pot mîndri. De ani de zile comportarea echipelor studențești masculine este mult sub posibilități, fapt ce nemulțumește profund nu numai pe înflăcărații lor suporteri. Desigur că asemenea situație este determinată de o serie de cauze, care, pentru a putea fi înlăturate, trebuie în primul rînd cunoscute.

În dorința de a afla aceste cauze și măsurile ce se impun, ne-am adresat unor persoane competente, care de mai bine de un deceniu au contribuit, direct sau indirect, la ridicarea handbalului românesc pe cea mai înaltă treaptă a ierarhiei mondiale. Redăm mai jos patru răspunsuri primite:

EUGEN TROFIN, antrenorul echipei masculine „U" București :

„Vreau să remarc de la început că antrenorii echipelor studențești au o situație specială. Ei nu pot desfășura o muncă de perspectivă, deoarece jucătorii, cînd termină facultatea, și tocmai atunci se găsesc în plenitudinea posibilităților sportive, nu mai pot apăra culorile cluburilor universitare. De mai mulți ani se desfășoară o adevărată luptă surdă între echipele studențești și cele militare, care nu folosesc întotdeauna cele mai loiale mijloace pentru racolarea jucătorilor. Cu Samungi, Goran, Marinescu, Paraschiv, Moldovanu etc., care pînă nu de mult au activat la echipele studențești, s-ar putea forma o adevărată echipă națională. Gațu, care anul acesta își termină studiile, va părăsi și el formația pe care o antrenez și nu a lipsit mult să-l pierdem și pe Chicidt (deși student, Dinamo București a făcut tot felul de presiuni pentru a-l obține).

O altă cauză a slabelor performanțe obținute de formațiile studențești este dispersarea forțelor la nivelul centrelor universitare. Dorința catedrelor de educație fizică de a avea echipe în campionatul național diminuează mult posibilitatea formării unor garnituri puternice, capabile să facă față celor mai redutabili adversari. Se cheltuiesc astfel în mod nejustificat fonduri care, judicios folosite, ar contribui din plin la afirmarea handbalului studențesc. Și apoi, de ce să n-o spunem, prea puțini studenți practică handbalul.

Studenții au un program destul de dificil, trebuind să-și împartă timpul liber, și așa destul de redus, între învățătură și sport. La echipa cu care lucrez nu am posibilitatea să realizez antrenamente comune cu toți jucătorii. În plus, nu dispunem de un teren necesar pentru antrenament nici în timpul verii (se resimte lipsa unei instalații pentru nocturnă), ca să nu mai vorbim de sălile necesare în lunga perioadă de iarnă, o adevărată problemă pentru toate echipele, nu numai pentru cele studențești.

Actualul sistem de acordare a burselor pentru studenții sportivi nu este stimulatoriu, sau dacă stimulează ceva, atunci stimulează lenea. Consider, de asemenea, o anomalie faptul că, pentru studentele de la „U" București, care participă direct la lupta pentru titlul național, se cheltuiesc aceleași sume ca pentru colegele lor de la „U" II București, care se zbat în divizia B pentru evitarea retrogradării. Sigur că în asemenea condiții numai de ridicarea măiestriei sportive nu poate fi vorba.

Propun ca în fiecare centru universitar să existe numai cîte o singură echipă care să participe la campionatul național și numai acolo unde existența unui număr mare de sportivi de performanță impune formarea celei de a doua echipe (mă refer în special la Timișoara) să se aprobe aceasta. Fiecare echipă divizionară să aibă un lot de cel puțin 15 jucători, iar pe lîngă această echipă să ființeze o a doua, formată din studenți mai tineri sau chiar elevi, care să fie înscrisă în campionatele județene sau municipale. Antrenamentele se vor desfășura în comun, antrenorul primei formații putînd astfel să urmărească în permanență pe toți jucătorii. Existența unor terenuri îngrădite și cu tribune poate asigura venituri substanțiale din încasări, lucru de loc de neglijat. Timișoara poate constitui și în această direcție un exemplu.

Conducerile facultăților să acorde pe viitor mai multă atenție sportivilor studenți. În acest sens vreau să relev un fapt destul de trist. La ultima ediție a „Cupei de iarnă", „U" Cluj a reușit să cucerească trofeul după ce a învins pe Steaua și Dinamo București. Deși competiția s-a desfășurat la Cluj, nimeni din conducerea Universității nu s-a învrednicit să-i felicite măcar pe cîștigători. Semnificativ, nu ?"

LUCIAN GRIGORESCU, secretar general al F.R.H. :

„Sînt multe echipe studențești de handbal bune și chiar foarte bune. Totuși, valoarea atinsă de aceste formații este departe de a fi pe măsura posibilităților și condițiilor create, datorită slabei organizări interne a cluburilor universitare. Deși echipele au loturi restrînse, nu se organizează competiții pentru depistarea handbaliștilor talentați din marea masă a studenților. Lipsa bazelor sportive își spune și ea cuvîntul. Dar cea mai mare racilă a sportului studențesc în general o constituie sistemul defectuos de cheltuire a fondurilor. E lipsit de rațiune să acorzi aceleași condiții sportivilor care activează în divizia A și celor ce activează în categorii inferioare. O problemă care, de asemenea, trebuie rezolvată este cea a antrenorilor. Profesorii cu obligații de catedră și jumătate de normă ca antrenori niciodată nu vor obține rezultate remarcabile".

MIHAI NEDEF, antrenor federal :

„Handbalul trebuie introdus în școli. Numai cînd în facultăți se vor prezenta jucători deja formați se vor putea obține performanțe mari cu adevărat. În cele ce urmează o să mă refer la organizarea echipelor sportive studențești în străinătate. In S.U.A. toate cursurile se termină la ora 13.00, astfel că studenții au întreaga după-amiază liberă. Fiecare universitate este înzestrată cu o bază sportivă proprie, încadrată cu tehnicieni anume plătiți pentru a instrui pe cei care vor să practice sportul. Aceasta, în afara orelor obligatorii de educație fizică. Sigur că e greu să realizăm și la noi, imediat, acest lucru, dar, oricum, experiența valoroasă este bine să o studiem și s-o aplicăm pe măsura posibilităților. Și în Franța sportul se bucură de o mare atenție în rîndurile studenților și din partea conducerii statului. Astfel, Ministerul Educației Naționale a emis o directivă prin care toate instituțiile de învățămînt superior sînt obligate să acorde studenților două după-amieze libere pentru practicarea sportului. Cred că acest lucru s-ar putea organiza și la noi, chiar din toamna aceasta.

O altă problemă pe care vreau s-o ridic este aceea a întîlnirilor internaționale. Echipele studențești au susținut foarte puține asemenea întîlniri. Federația de specialitate este hotărîtă să le acorde tot sprijinul pentru organizarea unor asemenea întîlniri care să devină tradiționale. În această direcție s-a și făcut un prim pas. La sfîrșitul lunii august, Politehnica Timișoara va organiza un turneu la care vor participa o echipă din Zagreb și alta din Berlinul occidental, cărora chiar anul acesta le va întoarce vizita".

AL. FORȚU, director în Ministerul Învățămîntului :

„La marile performanțe obținute de handbalul românesc studenții au adus o contribuție peste care nu se poate trece ușor. Tot studenții au fost aceia care au introdus handbalul într-o serie de centre unde înainte nici nu se pomenea de acest sport (Galați, Craiova) și, chiar dacă nu evoluează pe măsura așteptărilor, formațiile universitare au un cuvînt greu de spus în campionatele naționale. Și apoi, nu trebuie uitat faptul că reprezentativa țării noastre a ocupat locul doi la ultimul Campionat mondial studențesc de handbal.

Performanțele obținute nu pot însă acoperi lipsurile ce există în organizarea cluburilor universitare. Deși nu sînt de acord cu formarea unei singure echipe pe centru universitar, n-aș vrea să se creadă că sînt adeptul menținerii actualului sistem competițional. Știm că sînt o serie de echipe studențești în divizia B (și nu numai de handbal) ale căror performanțe nu justifică fondurile ce se cheltuiesc cu ele. Ministerul Învățămîntului, care în prezent studiază o serie de măsuri ce se vor aplica încă din acest an și care vor contribui din plin la extinderea și întărirea sportului studențesc, are în vedere și această situație.

Antrenorii și profesorii de educație fizică au însă datoria să folosească așa cum trebuie (ceea ce nu prea au făcut pînă acum) acest nesecat rezervor al sportului de performanță : marea masă a studenților".

Dan VLAD

CRONICA MICROBISTULUI

Săptămîna patimilor

Dacă n-am fi tineri, dacă n-am fi sănătoși, robuști și cu inima nevlăguită de încercările anilor, mulți microbiști de-ai formațiilor studențești am fi făcut infarct cardiac în această săptămînă a patimilor.

Întîi ne-au solicitat emoțiile tinerele dar experimentatele handbaliste timișorence. Au venit să-și joace titlul la București în fața actualelor campioane — rapidistele. Au jucat bine, dar locul I a fost cînd iluzie, cînd certitudine și apoi iluzie și iar certitudine, în funcție de capriciile barelor sau de loviturile de 7 m, încît pînă să răsuflăm ușurați ne-au trecut toate sudorile. Acum Universitatea Timișoara este virtuală campioană națională, iar colega sa bucureșteană (pe care a întrecut-o apoi cu 9—5) ocupă o frumoasă poziție secundă. Să ne bucurăm, deci, că handbalistele studente domină cu autoritate prima divizie de handbal și nu ne mai dau bătăi de inimă.

Au urmat apoi baschetbaliștii. Băieții teribili ai lui Vasile Popescu și icefiștii lui Mișu Nedef au demonstrat că sînt singurii, în întregul campionat, care pot ridica probleme celor două mari — Dinamo București și Steaua. Locurile 3 și 4 le aveau asigurate, dar la cîte emoții nu ne-au supus meciurile Politehnica — Steaua, I.C.F. — Steaua, Politehnica — Dinamo și Politehnica — I.C.F. ! Bine că turneul final s-a încheiat și rău că, de la toamnă, cei mai buni din cele două formații studențești (Jechelli și Tarău, proaspeți absolvenți) vor apăra alte culori (probabil ale Stelei). Tristețea plecării lor nu poate fi atenuată decît de mîngîierea că se confirmă încă o dată un principiu : cele mai valoroase talente ale baschetbalului românesc sînt crescute în pepiniera sportului universitar.

Și, în sfîrșit, fotbalul. Duminică dimineața Titi Teașcă, îmbolnăvit și el după cîte pățise cu o săptămînă înainte la Cluj, se temea că în baraj vom „admira" evoluția mînjilor lui și a oltenilor. Aveam apoi să trăim o după-amiază la cea mai înaltă tensiune. Norocul nostru că Sfîrlogea și Anca au modificat pînă la urmă tabela de marcaj, scutindu-ne de o operație Barnard.

Acum, cînd apele noastre au reintrat în matca lor, avem satisfacția că Universitatea Cluj realizează un joc pe măsura ideii propuse. Trebuie să recunoaștem, e mare lucru ca o orchestră întreagă să interpreteze la unison o partitură nouă într-un fotbal în care ceilalți cîntă după ureche. Nimeni n-a așteptat de la această nouă formație a Universității rezultate imediate (și tocmai de aceea avem numai cuvinte de laudă despre înțelegătorul public clujean) ; rezultatele, e drept, s-au lăsat cam mult așteptate, dar joc modern, spectaculos și ofensiv ne-au oferit favoriții noștri în fiecare etapă. Exact pentru această reușită îi felicităm și-i asigurăm că vom continua să fim alături de ei și la anul și la mulți ani.

Oltenii își găsiră și ei liniștea, și ne dădură și nouă liniștea, dar nu știu cîți suporteri ai lor zac acum în spital. Despre cauzele eșecurilor lor în serie vom mai avea prilejul să vorbim, pentru că de la Craiova ne vin vești amare cu privire la modul de viață al echipei. Prin oraș lumea vorbește că antrenorii ar fi devenit prea îngăduitori și că mai bine se procedează la Cluj — unde petele se șterg cu asprime, așa cum se freacă metalul cu șmirghel, chiar dacă rămîn răni dureroase — decît aci, unde se trec multe cu vederea, ba se mai purcede și la petreceri bahice în comun, cum s-ar fi întîmplat după partida de la Brașov. Lumea vorbește...

Acum însă, după ce zilele de zbucium au trecut, se cuvine să-i lăsăm pe olteni să se bucure că scăpară cu bine. Ceea ce și facem.

G. MITROI

NOTA REDACȚIEI. — Cu o promptitudine și o solicitudine pe care le salutăm cu satisfacție, conducerea Consiliului Național al Educației Fizice și Sportului ne anunță că a format un colectiv pentru anchetarea și clarificarea gravelor abateri incriminate în scrisoarea deschisă pe care o adresam în numărul trecut tovarășului președinte Anghel Alexe.

Seriozitatea și hotărîrea cu care sîntem asigurați că se vor cerceta toate sesizările noastre, cu sprijinul direct al tovarășului Gheorghe Mitroi, ne dau convingerea că spiritul de echitate și etica sportivă vor călăuzi de acum înainte desfășurarea competițiilor.

Redacția : Str. Brezoianu 13, tel. 14.02.15. Tiparul executat la Combinatul poligrafic „CASA SCÎNTEII"